

**РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**  
**ЧЕТИРИДЕСЕТ И ТРЕТО НАРОДНО**  
**СЪБРАНИЕ**

---

---

*Проект!*

**ЗАКОН**

**за предучилищното и училищното образование**

**Глава първа**

**ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ**

**Раздел I**

**Предмет на закона**

**Чл. 1 (1)** Този закон урежда обществените отношения, свързани с осигуряване на правото на предучилищно и училищно образование, както и с устройството, функциите, организацията, управлението и финансирането на системата на предучилищното и училищното образование.

**(2)** Този закон се прилага за училищното професионално образование и обучение, доколкото друго не е уредено в Закона за професионалното образование и обучение.

**Чл. 2. (1)** Системата на предучилищното и училищното образование включва участниците в образователния процес и институциите, както и отношенията и връзките между тях за постигане целите на образованието.

**(2)** Участниците в образователния процес са децата, учениците, учителите, директорите и другите педагогически специалисти, както и родителите.

**(3)** Институциите в системата на предучилищното и училищното образование са детските градини, училищата, центровете за подкрепа за личностно развитие и специализираните обслужващи звена.

**(4)** Участниците в образователния процес и институциите си партнират с общините и с други заинтересовани страни.

**Раздел II**

**Принципи в системата на предучилищното и училищното образование**

**Чл. 3.** Образованието като процес на обучение, възпитание и социализация е национален приоритет и се развива в съответствие със следните принципи:

1. ориентираност към интереса и към мотивацията на детето и на ученика, към възрастовите и социалните промени в живота му, както и към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
2. равен достъп и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик;
3. равнопоставеност и недопускане на дискриминация;
4. съхраняване на етнокултурното многообразие;
5. иновативност и ефективност в педагогическите практики и в организацията на образователния процес;
6. качество на образованието;
7. автономия за провеждане на образователни политики, самоуправление и децентрализация;
8. системност, аналитичност, прозрачност, отчетност и предвидимост на образователните политики;
9. диалогичност и ангажираност на държавата, общините, юридическите лица с нестопанска цел, работодателите, родителите, гражданите и другите заинтересовани страни.

**Чл. 4.** Държавата провежда образователна политика спрямо българите, живеещи извън територията на Република България, и осигурява условия за пълноценното им интегриране в българската образователна система.

### **Раздел III**

#### **Цели на предучилищното и училищното образование**

**Чл. 5.** Основните цели на предучилищното и училищното образование са:

1. интелектуално, емоционално, социално, духовно-нравствено и физическо развитие и подкрепа на всяко дете и на всеки ученик в съответствие с възрастта, потребностите, способностите и интересите му;
2. придобиване на компетентности, необходими за успешна личностна и професионална реализация и активен граждански живот в съвременните общности;
3. придобиване на компетентности за прилагане принципите на образованието за устойчиво развитие;
4. ранно откриване и насърчаване развитието и реализацията на силните страни и заложбите на всяко дете и на всеки ученик;
5. формиране на устойчиви нагласи и мотивация за учене през целия живот;
6. придобиване на компетентности за разбиране и прилагане на принципите на демокрацията и правовата държава, на човешките права и свободи, на активното и отговорно гражданско участие;
7. формиране на национално и гражданско самосъзнание и на толерантност и уважение към етническата, националната, културната, езиковата и религиозната идентичност на всеки гражданин;
8. формиране на толерантност и уважение към правата на децата, учениците и хората с увреждания;

9. познаване на националните, европейските и глобалните културни ценности и традиции;

10. придобиване на компетентности за разбиране на глобални процеси, тенденции и взаимовръзки;

11. придобиване на компетентности за разбиране и прилагане на принципите, правилата, отговорностите и правата, които произтичат от европейската интеграция.

**Чл. 6.** Системата на предучилищното и училищното образование осигурява условия за:

1. ранно детско развитие и подготовка на децата за училище;
2. придобиване на основно и средно образование и/или на професионална квалификация;
3. валидиране на компетентности, придобити чрез неформално обучение и чрез информално учене.

## **Раздел IV**

### **Право на образование. Задължително предучилищно и училищно образование**

**Чл. 7. (1)** Всеки има право на образование и може да повишава образованието и квалификацията си чрез учене през целия живот.

**(2)** Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование.

**Чл. 8. (1)** Предучилищното образование е задължително от учебната година, която е с начало в годината на навършване на 5-годишна възраст на детето, като родителят избира една от формите по чл. 65, а държавата и общините се задължават да осигурят условия за обхват на децата в детските градини и в групите за предучилищно образование.

**(2)** Училищното образование е задължително до навършване на 16-годишна възраст и започва от учебната година, която е с начало в годината на навършване на 7-годишна възраст на детето.

**(3)** По преценка на родителя училищното образование може да започне и от учебната година с начало в годината на навършване на 6-годишна възраст на детето.

**Чл. 9. (1)** Задължителното предучилищно и училищно образование в държавните и в общинските детски градини и училища е безплатно за децата и учениците.

**(2)** Училищното образование в държавните и в общинските училища е безплатно и след задължителната училищна възраст за:

1. българските граждани;
2. гражданите на друга държава членка;
3. гражданите на трети страни:
  - а) с разрешено постоянно пребиваване в страната;
  - б) получили право на дългосрочно пребиваване в страната, и за членовете на техните семейства;
  - в) приети по актове на Министерския съвет;
  - г) приети по международен договор, в който този въпрос е уреден;

д) за които това е предвидено в специален закон.

(3) Правото на безплатно образование се упражнява, като не се заплащат такси за обучението, осигурявано със средства от държавния бюджет, и се ползва безплатно материалната база за обучение и за развитие на интересите и способностите на децата и учениците.

(4) Извън случаите по ал. 2 граждани на трети страни, навършили задължителната училищна възраст, се обучават в държавните и в общинските училища срещу заплащане на такси, определени с тарифа, одобрена от Министерския съвет.

**Чл. 10. (1)** За осъществяване на задължителното предучилищно и училищно образование на децата и учениците, както и за училищното образование на учениците по чл. 9, ал. 2 частните детски градини и частните училища може да получават държавна субсидия при условията и по реда на този закон.

(2) Включването на частните детски градини и частните училища в системата на държавно финансиране се извършва по тяхно заявление, направено по ред, определен с държавния образователен стандарт за финансирането на институциите, нормирането и заплащането на труда.

(3) Когато частните детски градини и частните училища получават държавна субсидия, те може да събират такси само за дейности, извършвани от тях, извън финансираните от държавата.

**Чл. 11. (1)** Предучилищното и училищното образование в Република България е светско.

(2) В системата на предучилищното и училищното образование не се допуска налагането на идеологически и/или религиозни доктрини.

**Чл. 12. (1)** Всеки гражданин упражнява правото си на образование съобразно своите предпочитания и възможности в детска градина или в училище по негов избор, доколкото в този закон и в подзаконовите актове по прилагането му не е предвидено друго.

(2) Изборът по ал. 1 за малолетните се извършва вместо тях и от тяхно име от техните родители, а за непълнолетните - от учениците със съгласието на техните родители.

## **Глава втора**

### **ЕЗИК В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО**

#### **ОБРАЗОВАНИЕ**

**Чл. 13. (1)** Официалният език в системата на предучилищното и училищното образование е българският.

(2) Предучилищното и училищното образование се осъществяват на български език с изключение на случаите, предвидени в този закон.

(3) В училищата, в които се изучава интензивно чужд език, учебни предмети може да се изучават на чужд език в съответствие с държавния образователен стандарт за учебния план.

(4) Изучаването и използването на българския език в системата на предучилищното и училищното образование е право и задължение на всеки български гражданин.

(5) Учениците, за които българският език не е майчин, имат право да изучават и майчиния си език при условията и по реда на този закон.

**Чл. 14. (1)** На децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование се осигуряват условия за усвояване на български книжовен език.

(2) Усвояването на българския книжовен език е задължително за всички деца и ученици, които се обучават в системата на предучилищното и училищното образование.

(3) Усвояването на българския книжовен език се свързва с изисквания към устната и към писмената реч.

**Чл. 15.** Усвояването на българския книжовен език се осъществява в процеса на предучилищното и училищното образование чрез:

1. обучение по образователното направление и по учебния предмет „Български език и литература”;

2. обучение по останалите образователни направления и учебни предмети, по които обучението се осъществява на български език;

3. процеса на общуване в системата на предучилищното и училищното образование.

**Чл. 16.** За децата и учениците, за които българският език не е майчин, се създават допълнителни условия за усвояването му с цел подпомагане на образователната интеграция.

**Чл. 17. (1)** На пребиваващите в страната деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, независимо от гражданството, се осигурява безплатно обучение по български език.

(2) На пребиваващите в страната ученици в задължителна училищна възраст, чиито родители са граждани на други държави членки и упражняват трудова дейност на територията на Република България, се осигурява и обучение по майчин език и култура в сътрудничество с държавите по произход при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за организацията на дейностите в училищното образование.

**Чл. 18.** Усвояването на българския книжовен език се изразява в:

1. овладяване и прилагане на компетентностите, определени с държавния образователен стандарт за предучилищното образование по образователно направление "Български език и литература";

2. овладяване и прилагане на компетентностите, определени с държавния образователен стандарт за усвояването на българския книжовен език;

3. спазване на книжовноезиковите норми в учебните часове по всички учебни предмети, при дейностите по различните образователни направления, в които обучението се осъществява на български език, както и в заниманията по интереси;

4. спазване на книжовноезиковите норми в системата на предучилищното и училищното образование при общуването на учителите, директорите и другите педагогически специалисти с децата и учениците.

**Чл. 19.** С изключение на учебния предмет „Чужд език”, на учебния предмет „Майчин език” и на учебните предмети, които се изучават на чужд език, учителите са длъжни да преподават на български език и да подпомагат децата и учениците при овладяването и прилагането на книжовноезиковите му норми.

**Чл. 20. (1)** Овладяването и прилагането на книжовноезиковите норми на българския език от учениците е обект на проверка и оценка от учителя в учебните часове по учебния предмет „Български език и литература”.

**(2)** Степента на усвояване на българския книжовен език от учениците се установява чрез националните външни оценявания.

**(3)** Спазването на книжовноезиковите норми в системата на предучилищното и училищното образование се проследява от педагогическите специалисти.

**Чл. 21.** Познавателните книжки, учебниците, и учебните помагала, с изключение на учебниците и учебните помагала по учебния предмет "Чужд език", по учебния предмет "Майчин език" и по учебните предмети, които се изучават на чужд език, се съставят по начин, който осигурява условия за овладяване на книжовноезиковите норми на българския език.

### Глава трета

## ДЪРЖАВНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ СТАНДАРТИ

**Чл. 22. (1)** Държавните образователни стандарти са съвкупност от задължителни изисквания за резултатите в системата на предучилищното и училищното образование, както и за условията и процесите за тяхното постигане.

**(2)** Държавните образователни стандарти в системата на предучилищното и училищното образование са за:

1. предучилищното образование;
2. усвояването на българския книжовен език;
3. учебния план;
4. учебното съдържание в общообразователната подготовка;
5. учебното съдържание в профилираната подготовка;
6. придобиването на квалификация по професия;
7. приобщаващото образование;
8. гражданското, здравното и интеркултурното образование;
9. оценяването на резултатите от обучението на учениците;
10. информацията и документите;
11. институциите;
12. физическата среда на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие;
13. познавателните книжки, учебниците, и учебните помагала;
14. статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти;
15. управлението на качеството в институциите;
16. инспектирането на детските градини и училищата;

17. финансирането на институциите, нормирането и заплащането на труда;

18. организацията на дейностите в училищното образование.

(3) Държавните образователни стандарти по ал. 2, т. 1-5, 9-11 13-16 се приемат с наредби на министъра на образованието и науката.

(4) Държавният образователен стандарт по ал. 2, т. 6 и 8 се приема с наредба на министъра на образованието и науката съгласувано със съответните министри и ръководители на ведомства.

(5) Държавният образователен стандарт по ал. 2, т. 7 се приема с наредба на Министерския съвет.

(6) Държавният образователен стандарт по ал. 2, т. 12 се приема с наредба на министъра на образованието и науката и на министъра на здравеопазването съгласувано с министъра на регионалното развитие и благоустройството, министъра на финансите и с министъра на физическото възпитание и спорта.

(7) Държавният образователен стандарт по ал. 2, т. 17 се приема с наредба на министъра на образованието и науката съгласувано с министъра на труда и социалната политика и с министъра на финансите.

(8) Държавният образователен стандарт по ал. 2, т. 18 се приема с наредба на министъра на образованието и науката съгласувано с министъра на физическото възпитание и спорта и с министъра на културата.

**Чл. 23. (1)** Държавните образователни стандарти по чл. 22, ал. 2, т. 1-2, т. 4-6 и Националната квалификационна рамка се синхронизират в частта ѝ за предучилищното и училищното образование.

(2) Националната квалификационна рамка се разработва въз основа на Европейската квалификационна рамка, приема се от Министерския съвет и съдържа компетентностите като резултат от ученето по нива в съответствие с етапите и степените на образование.

(3) Националната квалификационна рамка има за цел да подпомогне мобилността на гражданите, като осигури условия за прозрачност на придобитото образование и квалификациите и да улесни признаването на резултатите от формалното образование, от неформалното обучение и от информалното учене.

## **Глава четвърта**

### **ИНСТИТУЦИИ В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО**

#### **ОБРАЗОВАНИЕ**

##### **Раздел I**

##### **Определения и статут**

**Чл. 24. (1)** Детската градина е институция в системата на предучилищното и училищното образование, в която се отглеждат, възпитават, социализират и обучават деца от 3-годишна възраст до постъпването им в I клас в съответствие с държавния образователен стандарт за предучилищното образование.

(2) При условията и по реда на този закон в детската градина може да се приемат за отглеждане, възпитание, социализация и обучение и деца на 2-годишна възраст.

(3) В детската градина може да се разкриват яслени групи за отглеждане на деца от 10-месечна до 3-годишна възраст.

(4) Децата, постъпили в яслени групи в детските градини, се отглеждат, възпитават, социализират и обучават по стандарти за ранно детско развитие, утвърдени от министъра на здравеопазването и министъра на образованието и науката.

**Чл. 25. (1)** Училището е институция в системата на предучилищното и училищното образование, в която се обучават, възпитават и социализират ученици и се осигуряват условия за завършване на клас и етап и/или за придобиване на степен на образование. В определените в този закон случаи училището осигурява и условия за придобиване на професионална квалификация.

(2) Училището може да извършва и задължителното предучилищно образование на децата при условията и по реда на държавния образователен стандарт за предучилищното образование и на държавния образователен стандарт за физическата среда на детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностното развитие.

**Чл. 26. (1)** Центърът за подкрепа за личностно развитие е институция в системата на предучилищното и училищното образование, в която се организират дейности, подкрепящи приобщаването, обучението и възпитанието на децата и учениците в сътрудничество с учителите, обучаващи ги в училище.

(2) Центърът за подкрепа за личностно развитие не осигурява завършването на клас и етап и придобиването на степен на образование и/или на професионална квалификация.

**Чл. 27.** Специализираните обслужващи звена са институции за изпълнението и популяризирането на дейности, свързани с реализиране на образователните политики и с информационно-техническото осигуряване на системата на предучилищното и училищното образование.

**Чл. 28. (1)** Детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие осъществяват своята дейност въз основа на принципа на автономията и в съответствие с нормативните актове.

(2) Автономията на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие се изразява в правото им:

1. да определят свои политики за развитието си в съответствие със законите на страната;

2. да уреждат устройството и дейността си в правилник в съответствие с този закон и подзаконовите актове по прилагането му;

3. да избират организацията, методите и средствата на обучение за осигуряване на качествено образование;

4. да определят свои символи и ритуали в съответствие с принципите на националната идентичност и култура, както и свое униформено облекло и други отличителни знаци;

5. да участват в национални и международни програми и проекти, подпомагащи дейности в областта на образованието.



(3) Автономията на училищата включва и правото да определят профилите и професиите, както и самостоятелно да избират и съставят свои учебни планове за съответния клас, да разпределят учебната програма в зависимост от потребностите на учениците, да определят учебните предмети и да разработват учебните програми в случаите, предвидени в този закон.

**Чл. 29. (1)** Институциите в системата на предучилищното и училищното образование са юридически лица.

(2) С изключение на частните детски градини и частните училища институциите придобиват качеството юридическо лице от деня на обнародване на акта за откриването им в „Държавен вестник“, освен ако в него не е предвидено друго.

(3) Частните детски градини и частните училища придобиват качеството на юридическо лице при условията и по реда на Търговския закон, на Закона за юридическите лица с нестопанска цел, на Закона за кооперациите или на законодателството на друга държава членка.

**Чл. 30. (1)** Наименованието на училището включва име и означение на вида му по чл. 37, ал. 1 и 2 и чл. 38, ал. 2, чл. 41, ал. 3 и чл. 43, ал. 1. Името на училището трябва да е обществено приемливо.

(2) Наименованието на частните детски градини и частните училища включва и означението „частна“, „частно“.

(3) Наименованието на училището може да включва и означение за основните профили, професии или специализираната подготовка, по които то провежда обучение.

(4) Наименованието на училища с профил „Чуждоезиков“ може да включва и означението „езиково“, „езикова“, както и указание за основния чужд език, по който се провежда обучение.

(5) Наименованието на училището, обявено за училище с национално значение по реда на чл. 37, ал. 7 може да включва и означението „национално“, „национална“.

**Чл. 31.** Наименованието на центъра за подкрепа за личностно развитие и специализираното обслужващо звено съдържа име и указание за предмета на дейност.

**Чл. 32. (1)** Наименованието на детската градина, училището, центъра за подкрепа за личностно развитие и специализираното обслужващо звено се изписва на български книжовен език.

(2) Наименованието на детската градина, училището, центъра за подкрепа за личностно развитие и специализираното обслужващо звено трябва да отговаря на истината, да не въвежда в заблуждение и да не накърнява обществения ред и морала.

**Чл. 33. (1)** Седалището на детската градина, училището, центъра за подкрепа за личностно развитие и специализираното обслужващо звено е населеното място, където се намира неговото управление.

(2) Официалният адрес на детската градина, училището, центъра за подкрепа за личностно развитие и специализираното обслужващо звено е адресът, на който се намира управлението на институцията. Официалният адрес трябва да съвпада с адреса на някоя от сградите, в която се осъществява образователният процес, съответно дейността.

**Чл. 34. (1)** Институциите в системата на предучилищното и училищното образование притежават обикновен собствен печат. Училищата, с изключение на

началните и на духовните училища, притежават и печат с изображение на държавния герб.

(2) Печатът с изображение на държавния герб се полага върху следните документи:

1. Свидетелство за основно образование;
2. Диплома за средно образование;
3. Удостоверение за завършен втори гимназиален етап на средно образование;
4. Удостоверение за валидиране на компетентности за основна степен на образование;
5. Свидетелство за валидиране на професионална квалификация;
6. Удостоверение за валидиране на компетентности по учебен предмет, невключен в дипломата за средно образование.

(3) Печат с изображение на държавния герб се полага и върху приложенията и дубликатите на документите по ал. 2.

(4) Печат с изображение на държавния герб върху документите по ал. 2, издавани от духовните училища, се полага в съответните регионални управления на образованието при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за информацията и документите.

## Раздел II

### Видове институции

**Чл. 35. (1)** Детските градини са общински или частни.

(2) По изключение може да се откриват и държавни детски градини:

1. към Министерството на отбраната, които са предназначени за отглеждане, възпитание, социализация и обучение на деца на военнослужещи и цивилни служители на министерството, или
2. по силата на международен договор, в който този въпрос е уреден.

**Чл. 36.** Според вида на подготовката училищата са неспециализирани и специализирани.

**Чл. 37. (1)** Според етапа или степента на образование неспециализираните училища са:

1. начални (I-IV клас включително);
2. основни (I-VII клас включително);
3. гимназии (VIII-XII клас включително);
4. обединени (I-X клас включително);
5. средни (I-XII, V-XII включително).

(2) Според съдържанието на подготовката гимназиите по ал. 1, т. 3 са:

1. профилирани гимназии;
2. професионални гимназии.

(3) Неспециализираните училища са общински, с изключение на професионалните гимназии, които са държавни.

(4) При условията и по реда на глава осемнадесета със заповед на министъра на образованието и науката по предложение на кмета на общината, след решение на общинския съвет професионалните гимназии могат да бъдат и общински, когато осъществяват обучение по професии, значими за устойчивото развитие на общината.

(5) Неспециализирани училища с решение на министъра на образованието и науката могат да бъдат обявени за иновативни училища в съответствие със спецификата и организацията на обучението.

(6) Неспециализираните училища по ал. 5 имат право самостоятелно да определят организацията на обучението, учебните предмети, да разработват учебните планове и учебните програми.

(7) Неспециализирани училища по предложение на министъра на образованието и науката могат да бъдат обявени за училища с национално значение с решение на Министерския съвет.

(8) С решението по ал. 7 общинските неспециализирани училища се обявяват за държавни.

(9) При отпадане на обстоятелствата за обявяване на неспециализирано училище за национално, с изключение на професионалните гимназии, то придобива статут на общинско с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на образованието и науката след решение на съответния общински съвет.

(10) Решенията на Министерския съвет по ал. 7 и 9 се обнародват в „Държавен вестник.“

**Чл. 38. (1)** Специализирани са училища за подготовка на кадри в областта на спорта, изкуствата, културата и за нуждите на вероизповеданията.

(2) Специализираните училища са:

1. спортни училища (V-XII клас включително);
2. училища по културата (I-XII или VIII-XII клас включително);
3. училища по изкуствата (I-XII, V-XII клас или VIII-XII клас включително);
4. духовни училища (VIII-XII клас включително).

(3) Спортните училища са държавни или общински. Държавни са спортните училища, определени по критерии, при условия и по ред, установени в Закона за физическото възпитание и спорта.

(4) Училищата по културата и училищата по изкуствата са държавни.

**Чл. 39. (1)** Частни са детските градини и училищата, които се учредяват от физически и/или юридически лица като търговски дружества, юридически лица с нестопанска цел или кооперации или като дружества по законодателството на държава членка.

(2) Частните детски градини и училища осъществяват дейността си след вписване в регистъра на институциите в системата на предучилищното и училищното образование при условията и по реда на този закон.

(3) Физически и/или юридически лица може да учредяват частни училища по чл. 37, ал. 1 и 2 и чл. 38, ал. 2, т. 1-3.

**Чл. 40. (1)** За нуждите на вероизповеданията може да се откриват духовни училища.

(2) Духовни са училищата, открити по искане на религиозните институции, регистрирани при условията и по реда на Закона за вероизповеданията. В тях може да се обучават ученици, придобили основно образование.

**Чл. 41. (1)** Училищата са дневни и вечерни.

(2) Училищата по чл. 37, 38, 43 и 45 се откриват като дневни училища. При условията и по реда на този закон в тях могат да се организират всички форми на обучение.

(3) Във вечерните училища се организира обучение във вечерна форма за придобиване на основно и средно образование и/или на професионална квалификация на лица, навършили 16 години, а в случаите, предвидени в този закон - и за лица, навършили 14 години.

(4) При условията и по реда на този закон във вечерните училища може да се организират самостоятелна и индивидуална форма на обучение.

**Чл. 42.** Държавни са и:

1. специалните училища;
2. българските училища в чужбина;
3. училищата към местата за лишаване от свобода;
4. училищата, създадени по силата на международен договор, в който този въпрос е уреден.

**Чл. 43. (1)** Специалните училища са:

1. за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания – увреден слух или нарушено зрение;
2. възпитателни училища интернати;
3. социално-педагогически интернати.

(2) Специалните училища са от интернатен тип с целодневна организация на учебния ден, осигурено хранене и общежитие.

(3) В специалните училища се провежда обучение за завършване на клас и за придобиване на основно и средно образование. В специалните училища се осигурява и обучение за придобиване на професионална квалификация.

(4) В специалните училища по ал. 1, т. 1 може да се осъществява профилирана подготовка.

(5) В специалните училища по ал. 1, т. 1 може да се организира и провежда и задължително предучилищно образование на деца със сензорни увреждания – увреден слух или нарушено зрение, преди постъпването им в I клас.

(6) Възпитателните училища интернати са за обучение на ученици, извършили противообществени прояви.

(7) Социално-педагогическите интернати са за обучение на ученици, които нямат подходящи условия за живот в семейството си, лишени са от родителски грижи и надзор или са извършили противообществени прояви.

**Чл. 44. (1)** Училищата в местата за лишаване от свобода се откриват за обучение на лица, лишени от свобода при условията и по реда на Наказателно-процесуалния кодекс.

(2) В училищата по ал. 1 се организира и провежда обучение за придобиване на основно и средно образование. В тях може да се извършва и обучение за придобиване на професионална квалификация.

**Чл. 45.** Българските училища в чужбина се създават и осъществяват дейността си на територията на друга държава в съответствие с този закон и при условията на международни договори, по които Република България е страна.

**Чл. 46. (1)** Всички училища осигуряват общообразователна подготовка и разширена подготовка.

(2) Обединените училища може да осигуряват и професионална подготовка.

(3) Средните училища осигуряват и профилирана подготовка и/или професионална подготовка.

(4) Профилираните гимназии осигуряват и профилирана подготовка.

(5) Професионалните гимназии осигуряват и професионална подготовка.

**Чл. 47. (1)** Спортните училища осигуряват общообразователна подготовка и специализирана подготовка в областта на спорта, а в средната степен на образование – и професионална подготовка в професионално направление „Спорт”.

(2) Училищата по културата осигуряват общообразователна подготовка, специализирана подготовка в областта на културата и профилирана подготовка.

(3) Училищата по изкуствата осигуряват общообразователна подготовка, специализирана подготовка в областта на изкуствата и професионална подготовка в съответните професионални направления.

(4) Духовните училища осигуряват общообразователна подготовка и специализирана подготовка в съответното вероизповедание. Духовните училища осигуряват и професионална подготовка в професионално направление „Религия” или профилирана подготовка.

**Чл. 48. (1)** Центровете за подкрепа за личностно развитие според дейността си са за:

1. развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта;

2. кариерно ориентиране и консултиране;

3. превантивна, диагностична, рехабилитационна, корекционна и ресоциализираща работа с деца и ученици;

4. ресурсно подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности;

5. педагогическа и психологическа грижа;

6. прилагане на програми за подкрепа и обучение за семействата на децата с увреждания.

(2) Центрове за подкрепа за личностно развитие са и ученическите общежития, чиято дейност не се организира от училища.

(3) Центрове за подкрепа за личностно развитие са и астрономическите обсерватории и планетариуми.

(4) Устройството и дейността на астрономическите обсерватории и планетариуми се уреждат с правилник, приет от министъра на образованието и науката.

(5) Центровете за подкрепа за личностно развитие могат да извършват една или няколко от дейностите по ал. 1 и 2.

(6) Центровете за подкрепа за личностно развитие са общински.

(7) Устройството и дейността на центровете за подкрепа за личностно развитие се уреждат с правилник, приет от съответния общински съвет.

**Чл. 49. (1)** Специализираните обслужващи звена са за:

1. изследователска и информационна дейност;
2. организационно и/или методическо подпомагане;
3. организиране на квалификационни дейности и обучения за педагогическите специалисти;
4. дейности по организиране, подготовка и провеждане на вътрешно и външно оценяване и по участие в международни изследвания, свързани с предучилищното и училищното образование;
5. дейности по управление на международни програми;
6. дейности по съхраняване и развитие на образователното дело.

(2) Специализираните обслужващи звена може да извършват една или няколко от дейностите по ал. 1.

(3) Специализираните обслужващи звена са държавни.

(4) Устройството и дейността на специализираните обслужващи звена се уреждат с правилници, издадени от министъра на образованието и науката.

**Чл. 50. (1)** Държавните институции в системата на предучилищното и училищното образование се финансират от държавния бюджет чрез бюджета на Министерството на образованието и науката или на друго министерство или ведомство.

(2) Общинските институции в системата на предучилищното и училищното образование се финансират чрез бюджета на общините.

(3) Частните институции в системата на предучилищното и училищното образование се финансират при условията и по реда на закона, по който са учредени. Те получават и средства от държавния бюджет при условията и по реда на този закон.

(4) Духовните училища се финансират от съответното вероизповедание при условията и по реда на Закона за вероизповеданията.

### **Раздел III**

#### **Средищни и защитени училища**

**Чл. 51. (1)** Средищно училище е училище по чл. 37, ал. 1, т. 1, 2, 4 и 5, в което се обучават учениците от населени места на територията на общината или на съседни общини, в които няма училище.

(2) За учениците по ал. 1 от I до VII клас включително се осигурява:

1. целодневна организация на учебния ден;
2. обедно хранене, организирано в помещения в съответствие с държавния образователен стандарт за физическата среда на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие.

(3) За учениците по ал. 1 до 16-годишна възраст се осигурява транспорт.

(4) Списъкът на средишните училища се приема от Министерския съвет по предложение на министъра на образованието и науката въз основа на решение на съответните общински съвети и се обнародва в „Държавен вестник“. Списъкът се актуализира ежегодно до 1 ноември.

(5) Критериите за включване в списъка по ал. 4 се определят с акт на Министерския съвет, като те гарантират минимизиране на времето за пътуване на учениците и осигурят условия за осъществяване на образователния процес в съответствие с държавните образователни стандарти.

**Чл. 52. (1)** Защитено училище е училище, закриването на което би довело до нарушаване на достъпа до образование.

(2) Защитените училища не може да бъдат закривани.

(3) Защитените училища са включените в списък, приет от Министерския съвет и обнародван в „Държавен вестник“. Списъкът се актуализира ежегодно до 1 ноември.

(4) Критериите за определяне на защитени училища се приемат с акт на Министерския съвет и са свързани с обективните географски и демографски фактори, наличието на пътна инфраструктура, отдалечеността и капацитета на най-близкото друго училище.

(5) Защитено училище, което отговаря и на критериите за средишно училище, се включва и в списъка по чл. 51, ал. 4.

## Глава пета

### ПРЕДУЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ

#### Раздел I

#### Общи разпоредби

**Чл. 53.** Предучилищното образование полага основите за учене през целия живот, като осигурява физическото, познавателното, езиковото, духовно-нравственото, социалното, емоционалното и творческото развитие на децата, отчитайки значението на играта в процеса на педагогическото взаимодействие.

**Чл. 54.** Предучилищното образование се осъществява от детските градини, а задължителното предучилищно образование - и от училищата, които могат да осигурят условия за това, при условията и по реда на държавния образователен стандарт за предучилищното образование и на държавния образователен стандарт за физическата среда.

#### Раздел II

#### Постъпване и преместване в детската градина

**Чл. 55. (1)** Децата постъпват в детската градина не по-рано от учебната година, която започва в годината на навършване на 3-годишната им възраст.

(2) По преценка на родителя и/или при липсата на яслена група в съответното населено място и при наличие на свободни места децата може да постъпят в детската градина и при навършени 2 години към началото на учебната година на постъпването.

(3) В яслените групи в детската градина може да постъпват деца от 10-месечна до 3-годишна възраст.

(4) Постъпването на децата в детската градина се осъществява целогодишно.

**Чл. 56.** Децата в държавните, общинските и частните детски градини може да се преместват в други детски градини през цялата учебна година при наличие на свободни места.

**Чл. 57. (1)** Условието и редът за записване, отписване и преместване в общинските детски градини се определят с наредба на общинския съвет, а за държавните детски градини – с акт на съответния финансиращ орган.

(2) Записването и отписването на децата в частните детски градини се извършва при условията и по реда, определени от детската градина и в договора за обучение.

**Чл. 58. (1)** Броят на групите и броят на децата в група в държавните и общинските детски градини се определят от директора на детската градина след съгласуване с педагогическия съвет в съответствие с държавния образователен стандарт за финансиране на институциите, нормиране и заплащане на труда и с държавния образователен стандарт за физическа среда.

(2) Броят на групите и броят на децата в група в частните детски градини се определят в съответствие с държавния образователен стандарт за физическата среда на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие.

(3) Свободни места в детската градина са местата в рамките на определения брой по ал. 1 и 2, които са останали незаети след записване на всички желаещи деца към определен момент.

**Чл. 59.** Разпоредбите на този раздел се прилагат съответно и в случаите, в които задължителното предучилищно образование се осъществява от училище.

### **Раздел III**

#### **Организация на предучилищното образование**

**Чл. 60. (1)** Предучилищното образование се организира в групи според възрастта на децата.

(2) Предучилищното образование може да се организира и в разновъзрастови групи.

(3) Сформирането на групите по ал. 1 и ал. 2 се определя с държавния образователен стандарт за предучилищното образование.

(4) Когато в детската градина са записани деца с различна етническа принадлежност от една и съща възраст, не се допуска обособяването им в групи по ал. 1 въз основа на етническата им принадлежност.

**Чл. 61. (1)** Предучилищното образование се организира в учебни години.

(2) Учебната година в предучилищното образование започва на 15 септември и е с продължителност 12 месеца. В случай че 15 септември е почивен ден, тя започва на първия следващ работен ден.

(3) Учебната година включва учебно и неучебно време.

**Чл. 62. (1)** Учебното време през учебната година е в периода от 15 септември до 31 май на следващата календарна година.



(2) Учебното време се организира в педагогически ситуации. Броят и продължителността на педагогическите ситуации се определят с държавния образователен стандарт за предучилищното образование.

**Чл. 63. (1)** Педагогическото взаимодействие в предучилищното образование се организира в основни и в допълнителни форми.

(2) Педагогическата ситуация е основна форма на педагогическо взаимодействие.

(3) Допълнителните форми на педагогическо взаимодействие са дейности, които се организират от учителя на групата извън педагогическите ситуации съобразно потребностите и интересите на децата.

**Чл. 64.** В неучебното време се провеждат само допълнителни форми на педагогическо взаимодействие.

**Чл. 65.** Формите на педагогическо взаимодействие се осъществяват при целодневна, полудневна, почасова или самостоятелна организация по избор на родителя, при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за предучилищното образование.

**Чл. 66. (1)** В общинските детски градини може да се организират почасови, съботно-неделни и сезонни дейности като допълнителна услуга по отглеждане на децата по желание на родителите и при условия и по ред, определени с наредба на общинския съвет.

(2) В държавните детски градини може да се организират почасови, съботно-неделни и сезонни дейности като допълнителна услуга по отглеждане на децата по желание на родителите и при условия и по ред, определени с акт на финансиращия орган.

## **Раздел IV**

### **Съдържание на предучилищното образование**

**Чл. 67. (1)** В края на предучилищното образование детето трябва да притежава съвкупност от компетентности – знания, умения и отношения, необходими за успешното му преминаване към училищното образование.

(2) Компетентностите по ал. 1 се определят с държавния образователен стандарт за предучилищното образование.

**Чл. 68. (1)** Процесът на предучилищно образование е подчинен на прилагането на програмна система като част от стратегията за развитието на детската градина или училището, което извършва задължително предучилищно образование, и която съответства на изискванията на държавния образователен стандарт за предучилищното образование.

(2) Програмната система е цялостна концепция за развитието на детето с подходи и форми на педагогическо взаимодействие, подчинени на обща цел.

(3) Държавните, общинските и частните детски градини могат да работят по авторски и иновативни програмни системи.

**Чл. 69.** Процесът на предучилищното образование се осъществява по образователните направления, определени с държавния образователен стандарт за предучилищното образование.

**Чл. 70.** В края на предучилищното образование се издава удостоверение за задължително предучилищно образование по реда, определен с държавния образователен стандарт за предучилищното образование.

## **Глава шеста** **УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ**

### **Раздел I** **Видове училищно образование** **Степени, етапи и видове училищно образование**

**Чл. 71. (1)** Според степента училищното образование е основно и средно.

**(2)** Обучението за придобиване на основно образование се осъществява от I до VII клас включително в два етапа, както следва:

1. начален – от I до IV клас включително, и
2. прогимназиален – от V до VII клас включително.

**(3)** Обучението за придобиване на средно образование се осъществява от VIII до XII клас включително в два етапа, както следва:

1. първи гимназиален – от VIII до X клас включително, и
2. втори гимназиален – от XI до XII клас включително.

**Чл. 72. (1)** Според подготовката училищното образование е общо, профилирано и професионално.

**(2)** Общо образование се осъществява в основната степен чрез обучение за придобиване на общообразователната и разширената подготовка.

**(3)** Профилираното образование се осъществява в средната степен чрез общообразователната и разширената подготовка - в първи гимназиален етап, и чрез общообразователната и профилираната подготовка – във втори гимназиален етап, където може да се осъществява и чрез разширената подготовка.

**(4)** Професионалното образование се осъществява в средната степен - в първи и във втори гимназиален етап, чрез общообразователната и професионалната подготовка. То може да се допълва и чрез разширената подготовка.

### **Раздел II** **Училищна подготовка – същност и съдържание**

**Чл. 73. (1)** Училищната подготовка е съвкупност от компетентности – знания, умения и отношения, необходими за успешното преминаване на ученика в следващ клас, етап и/или степен на образование и свързани с постигане на целите на училищното образование.

(2) Според съдържанието си училищната подготовка е общообразователна, разширена, профилирана, професионална и допълнителна. В специализираните училища се осигурява и придобиването на специализирана подготовка.

(3) Училищната подготовка се придобива чрез обучение по учебни предмети или модули, а допълнителната подготовка - и чрез обучение или дейности в други форми.

**Чл. 74. (1)** В процеса на училищното образование може да се изучава учебният предмет „Майчин език“.

(2) В процеса на училищното образование може да се изучава и учебният предмет „Чужд език“ извън посочените чужди езици в държавния образователен стандарт за учебното съдържание в общообразователната подготовка и в държавния образователен стандарт за учебното съдържание в профилираната подготовка.

(3) В процеса на училищното образование може да се изучава и учебният предмет „Хореография“.

(4) В процеса на училищното образование религиите се изучават в исторически, философски и културен план чрез учебното съдържание на различни учебни предмети. При условията и по реда на този закон в процеса на училищното образование може да се изучава и учебният предмет „Религия“.

(5) В процеса на училищното образование може да се изучават и учебни предмети от областта на глобалното, гражданското, здравето и интеркултурното образование, предприемачеството и програмирането, учебни предмети, които формират национално самочувствие и патриотичен дух сред децата и учениците, като разширяват и допълват съдържание, което присъства интегрирано в други учебни предмети.

(6) В специалните училища за ученици със сензорни увреждания извън видовете подготовка по чл. 73, ал. 2 се провежда и задължително обучение по специални учебни предмети.

(7) Учебните предмети по ал. 1, 2, 3 се изучават по учебни програми, утвърдени от министъра на образованието и науката. Учебните програми определят и броя учебни часове за изучаването им.

(8) Учебните предмети по ал. 5 се изучават по учебни програми, утвърдени от директора на училището. Учебните програми определят и броя учебни часове за изучаването им.

**Чл. 75. (1)** Общообразователната подготовка обхваща следните групи ключови компетентности:

1. компетентности в областта на българския език;
2. умения за общуване на чужди езици;
3. математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите;
4. дигитална компетентност;
5. умения за учене;
6. социални и граждански компетентности;
7. инициативност и предприемчивост;
8. културна осъзнатост и умения за изразяване чрез творчество;
9. умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт.

(2) Общообразователната подготовка се придобива чрез изучаването на общообразователни учебни предмети.

(3) Целите, съдържанието и характеристиките на общообразователната подготовка, както и общообразователните учебни предмети по ал. 2 се определят с държавния образователен стандарт за общообразователната подготовка.

**Чл. 76. (1)** Въз основа на държавния образователен стандарт за учебното съдържание в общообразователната подготовка министърът на образованието и науката утвърждава учебни програми по всеки общообразователен учебен предмет за всеки етап, в които се конкретизират компетентностите на учениците като очаквани резултати от обучението.

(2) Учебните програми по учебния предмет „Чужд език” в двата гимназиални етапа на средното образование се утвърждават по нива на компетентност в съответствие с Общата европейска езикова рамка.

**Чл. 77. (1)** За учениците, които се обучават по индивидуални учебни планове, се утвърждават индивидуални учебни програми въз основа на учебните програми по чл. 76.

(2) Индивидуалните учебни програми се утвърждават от директора по предложение на екипа за подкрепа за личностно развитие.

(3) Структурата, условията и редът за утвърждаване на индивидуалните учебни програми се определят с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

**Чл. 78. (1)** Общообразователната подготовка в основната степен на образование е еднаква за всички видове училища и се придобива чрез изучаване на едни и същи общообразователни учебни предмети и с един и същ брой учебни часове за всеки от тях, определени с държавния образователен стандарт за учебния план.

(2) Изключения от ал. 1 се допускат за вечерната, задочната и индивидуалната форма на обучение, както и за обучението в иновативните училища, спортните училища, в училищата по изкуствата и в училищата в местата за лишаване от свобода.

**Чл. 79. (1)** Общообразователната подготовка в средната степен на образование се придобива чрез изучаване на общообразователни учебни предмети.

(2) Разпределението на общообразователните предмети по ал. 1 по класове, както и броят на учебните часове за изучаването на всеки от тях за всеки клас и етап от средната степен се определя в рамкови учебни планове, утвърдени в зависимост от вида на образованието и според спецификата и формата на обучението.

(3) Рамковите учебни планове по ал. 2 се определят с държавния образователен стандарт за учебния план.

(4) За осъществяване на общообразователната подготовка в езиковите гимназии най-малко три учебни предмета извън учебния предмет „Чужд език” и в IX, и в X клас се изучават на чужд език.

**Чл. 80. (1)** Разширената подготовка обхваща компетентности, които развиват и усъвършенстват отделни компетентности от общообразователната подготовка.

(2) Разширената подготовка се придобива чрез изучаване на общообразователни учебни предмети по чл. 75, ал. 2, предвидени за изучаване в процеса на училищното образование, както и на учебни предмети по чл. 74, ал. 1, 3, 4 и 5.

(3) Учебните предмети, чрез които се придобива разширената подготовка в конкретното училище, се определят с училищния учебен план в зависимост от интересите на учениците и възможностите на училището.

(4) Съдържанието на разширената подготовка по съответния учебен предмет за съответния клас, с изключение на учебните предмети по чл. 74, ал. 1 и 3, се определя с учебни програми, утвърдени от директора на училището.

**Чл. 81. (1)** Профилираната подготовка обхваща задълбочени компетентности в даден профил, определени с държавния образователен стандарт за учебното съдържание в профилираната подготовка.

(2) Профилът е комплекс от профилиращи учебни предмети, два от които се определят с държавния образователен стандарт по ал. 1, а останалите се определят от училището с училищните учебни планове и са едни и същи за XI и XII клас.

(3) Профилите са:

1. чужди езици;
2. хуманитарни науки;
3. обществени науки;
4. икономическо развитие;
5. софтуерни и хардуерни науки;
6. предприемачески;
7. математически;
8. природни науки;
9. изобразително изкуство;
10. музика;
11. физическо възпитание и спорт.

(4) Профилираната подготовка се придобива във втори гимназиален етап на средното образование чрез изучаване на профилиращите учебни предмети, включени в съответния профил.

(5) Всеки профилиращ учебен предмет се състои от задължителни и избираеми модули. Модулът е самостоятелно обособена част от съответния профилиращ учебен предмет.

(6) Задължителните модули по всеки профилиращ учебен предмет се определят с държавния образователен стандарт за учебното съдържание в профилираната подготовка.

(7) Въз основа на държавния образователен стандарт за учебното съдържание в профилираната подготовка министърът на образованието и науката утвърждава учебни програми за задължителните модули.

(8) Чрез избираемите модули се придобиват компетентности, определени в учебни програми, утвърдени от директора на училището. Учебните програми може да се разработват в сътрудничество с висши училища и с бизнеса.

(9) Целите, съдържанието и характеристиките на профилираната подготовка, както и условията за определяне на профилиращите предмети се уреждат с държавния образователен стандарт за учебното съдържание в профилираната подготовка.

**Чл. 82. (1)** Професионалната подготовка обхваща компетентности, необходими за придобиване на професионална квалификация, както и за придобиване на

правоспособност за професии, упражняването на които изисква такава, включително за упражняване на регулирани професии.

(2) Професионалната подготовка осигурява постигането на държавния образователен стандарт за придобиването на квалификация по професия в двата гимназиални етапа на средната степен на образование.

(3) Професионалната подготовка за всяка професия е обща, отраслова, специфична и разширена и включва обучение по теория и практика на професията.

(4) Целите, съдържанието и характеристиките на видовете професионална подготовка се определят в Закона за професионалното образование и обучение.

(5) Задължителните модули на професионалната подготовка се съгласуват със съответните браншови организации.

**Чл. 83. (1)** Допълнителната подготовка обхваща компетентности, отговарящи на интересите на учениците и подкрепящи развитието на заложите им.

(2) Учебните предмети, модулите и дейностите, чрез които се придобива допълнителната подготовка, се предлагат от училището в зависимост от възможностите му, избират се от учениците според интересите им и се определят с училищните учебни планове.

(3) Съдържанието на допълнителната подготовка, с изключение на учебните предмети по чл. 74, ал. 1 и 3, се определя в учебни програми, утвърдени от директора на училището.

**Чл. 84. (1)** Специализираната подготовка се придобива в специализираните училища чрез обучение съответно в областта на спорта, на културата или на изкуството или чрез религиозно обучение.

(2) Специализираната подготовка се придобива чрез изучаването на специализирани учебни предмети, определени в съответния типичен учебен план, утвърден от министъра на образованието и науката.

(3) Съдържанието на специализираната подготовка по съответния специализиран учебен предмет за всеки клас се определя в учебни програми, утвърдени от:

1. министъра на културата – за училищата по изкуствата и по културата;
2. министъра на физическото възпитание и спорта – за спортните училища.

(4) Съдържанието на специализираната подготовка по специализираните учебни предмети за религиозно обучение в духовните училища се определя в учебни програми, утвърдени при условията и по реда на вероизповеданието съгласувано с министъра на образованието и науката.

### **Раздел III** **Учебен план**

**Чл. 85. (1)** Учебният план разпределя учебното време по годишен брой часове между учебните предмети или модули за придобиване на училищната подготовка.

(2) Структурата на учебния план обхваща три раздела:

1. раздел А – задължителни учебни часове;

2. раздел Б – избираеми учебни часове;
3. раздел В – факултативни учебни часове.

(3) Учебният план на специалните училища за ученици със сензорни увреждания включва и раздел Г – учебни часове, предвидени за изучаване на специалните учебни предмети.

**Чл. 86. (1)** В задължителните учебни часове се осъществява обучение за придобиване на общообразователната подготовка, а в професионалните гимназии и в паралелките за професионална подготовка – и общата професионална подготовка.

(2) В спортните училища и в училищата по изкуствата обучението за придобиване на специализираната подготовка може да се осъществява и в задължителните учебни часове, вместо учебните предмети „Физическо възпитание и спорт”, „Музика” или съответно „Изобразително изкуство”.

(3) В училищата по култура обучението за придобиване на специализираната подготовка по чужди езици извън посочените чужди езици в държавния образователен стандарт за учебното съдържание в общообразователната подготовка може да се осъществява и в задължителните учебни часове, предвидени за учебния предмет „Чужд език”.

**Чл. 87. (1)** В избираемите учебни часове се осъществява обучение за придобиване на разширената подготовка, профилираната подготовка и/или отрасловата, специфичната и разширената професионална подготовка, както и на специализираната подготовка.

(2) В избираемите учебни часове може да се изучават и учебните предмети по чл. 74, ал. 1, 3, 4 и 5.

**Чл. 88.** Във факултативните учебни часове се осъществява обучение за придобиване на допълнителната подготовка.

**Чл. 89. (1)** Държавният образователен стандарт за учебния план определя рамкови учебни планове по етапи или степени на образование в зависимост от вида на образованието и спецификата и формите на обучението.

(2) Рамковият учебен план съдържа:

1. броя на учебните седмици по класове;
2. наименованията на учебните предмети и/или модулите, включени в раздел А – задължителни учебни часове, групирани по културно-образователните области;
3. годишния брой на учебните часове, определени за изучаването на всеки от учебните предмети и/или модулите, включени в раздел А, по класове, етапи и степени на образование;
4. общия годишен брой на избираемите учебни часове в раздел Б- избираеми учебни часове;
5. максималния годишен брой на факултативните учебни часове в раздел В- факултативни часове.

**Чл. 90. (1)** Извън часовете по чл. 85, ал. 2 и 3 в учебния план се включва за всеки клас за всяка учебна седмица и по един учебен час за организиране и провеждане на спортни дейности по избор, както и по един учебен час на класа.

(2) Часът на класа се използва за последователно развитие на класа като общност и за изграждане на граждански компетентности.

(3) Организирането и провеждането на спортни дейности по ал.1 се осъществява от педагогически специалисти в областта на физическото възпитание и спорта с професионална квалификация „учител“ или „треньор“.

(4) Обучението и дейностите по ал. 1 може да се осъществяват в блок от часове в зависимост от проблематиката и от потребностите на учениците от паралелката.

**Чл. 91. (1)** Въз основа на рамковия учебен план по чл. 89, ал. 2 и 3 министърът на образованието и науката – след съгласуване с бизнеса – утвърждава типови учебни планове по специалности от професии – за професионална подготовка.

(2) Типовият учебен план по ал. 1 определя учебните предмети или модули от отрасловата и специфичната професионална подготовка и броя на учебните часове, определени за тяхното изучаване по класове, етапи и степени.

**Чл. 92. (1)** Всяко училище въз основа на съответния рамков или типов учебен план разработва училищен учебен план съобразно интересите на учениците и възможностите си.

(2) Училищният учебен план се утвърждава по паралелки за всяка учебна година освен в случаите, предвидени в държавния образователен стандарт за учебния план.

(3) Училищният учебен план се утвърждава със заповед на директора и не може да се променя през учебната година.

**Чл. 93. (1)** За учениците в индивидуална форма на обучение, както и при необходимост за учениците със специални образователни потребности, въз основа на училищния учебен план се разработва индивидуален учебен план, който се утвърждава със заповед на директора.

(2) Индивидуалният учебен план за учениците със сензорни увреждания може да включва и раздел Г – учебни часове, предвидени за изучаване на специалните учебни предмети.

(3) Индивидуалният учебен план се разработва за учебна година с изключение на случаите, предвидени в държавния образователен стандарт за учебния план.

(4) Индивидуалният учебен план може да определя разпределение на учебното време по един или по повече учебни предмети, което е различно от рамковия, типовия и училищния учебен план.

(5) Индивидуалният учебен план на учениците със специални образователни потребности може да съдържа само част от учебните предмети, определени в рамковия, типовия или в училищния учебен план.

(6) За обучението по всеки предмет от индивидуалния учебен план екипът за подкрепа за личностно развитие разработва индивидуална учебна програма, която се утвърждава от директора на училището.

(7) Индивидуалната учебна програма по ал. 6 за учениците със специални образователни потребности се разработва въз основа на рамкови изисквания, определени с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование

**Чл. 94.** Структурата на училищните и на индивидуалните учебни планове, както и условията и редът за тяхното утвърждаване се определят с държавния образователен стандарт за учебния план, а на индивидуалните учебни планове за учениците по чл. 93, ал. 1 – и с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.



**Чл. 95. (1)** Всеки има право да завърши определен клас по училищния учебен план, по който е започнал да се обучава в същото училище.

(2) Лицата, прекъснали обучението си, продължават по училищния учебен план, действащ през учебната година, от която обучението продължава.

#### **Раздел IV** **Организационни форми**

**Чл. 96. (1)** Училищното образование се организира в последователни класове.

(2) Класовете се означават с римски цифри във възходящ ред.

(3) Продължителността на обучението в един клас е една учебна година за всички форми на обучение с изключение на случаите, предвидени в този закон за индивидуалната и самостоятелната форма на обучение.

**Чл. 97. (1)** В зависимост от броя на учениците класовете в присъствените форми на обучение се разделят на паралелки.

(2) Паралелките от един клас се обозначават с буквите на българската азбука, които се поставят след номера на класа.

(3) В зависимост от особеностите на учебния предмет или модул паралелката може да се дели на групи или да се организират сборни групи от различни паралелки от един клас или от различни класове.

(4) Когато в един и същ клас са записани ученици с различна етническа принадлежност, не се допуска обособяването им в паралелки въз основа на етническата им принадлежност.

(5) Не се допуска обособяването в паралелки или групи на учениците със специални образователни потребности, които се обучават интегрирано по индивидуален учебен план.

(6) Когато на места, определени с държавния или допълнителния план-прием, са записани ученици от един и същ клас с различна етническа принадлежност за обучение в един и същ профил или в една и съща професия, не се допуска обособяването им в паралелки въз основа на етническата им принадлежност.

(7) При условията на този закон за ученик от паралелка може да се организира и индивидуално обучение по отделен учебен предмет или модул.

**Чл. 98. (1)** Условията и редът за определяне броя на паралелките в училището, броя на учениците в тях, деленето на паралелките на групи, както и за организиране на индивидуално обучение на ученик от паралелка се определят с държавния образователен стандарт за финансиране на институциите, нормиране и заплащане на труда и в съответствие с държавния образователен стандарт за физическата среда на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие.

(2) Броят на паралелките в частното училище и броят на учениците в тях се определят от училището при спазване на държавния образователен стандарт за физическата среда на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие.

#### **Раздел V**

## Учебно и неучебно време

**Чл. 99. (1)** Училищното образование се организира в учебни години.

(2) Учебната година включва учебни срокове, учебни седмици, учебни дни и учебни часове, както и ваканции.

(3) Учебната година е с продължителност 12 месеца и започва на 15 септември, а в спортните училища – на 1 септември. В случай че 15 септември е почивен ден, тя започва на първия следващ работен ден.

(4) Броят на учебните седмици в една учебна година и разпределението им по класове се определят с държавния образователен стандарт за учебния план.

(5) Учебните срокове и тяхната продължителност, продължителността на учебната седмица, продължителността на учебните часове, както и ваканциите се определят с държавния образователен стандарт за организацията на дейностите в училищното образование.

**Чл. 100. (1)** Организацията на учебния ден е полудневна и целодневна. Държавата създава условия за разширяване на възможностите за целодневна организация на учебния ден.

(2) Училището организира целодневна организация на учебния ден за учениците от I до IV клас при желание на родителите, както и от V до VII клас при желание на родителите и съобразно възможностите на училището.

(3) Организацията на учебния ден в спортните училища се определя от министъра на физическото възпитание и спорта.

**Чл. 101. (1)** Учебният ден включва учебни часове и почивки между тях.

(2) Продължителността на учебните часове и почивките между тях се определят с държавния образователен стандарт за организацията на дейностите в училищното образование.

(3) Конкретният брой задължителни и избираеми учебни часове по класове се определя с държавния образователен стандарт за учебния план.

**Чл. 102. (1)** За всяка учебна година министърът на образованието и науката определя със заповед:

1. началото и края на ваканциите с изключение на лятната;
2. неучебните дни;
3. началото и края на втория учебен срок.

(2) Заповедта по ал. 1 се издава преди началото на учебната година.

(3) За всяка учебна година директорите на спортните училища въз основа на държавния спортен календар и на училищния учебен план определят със заповед времето за учебно-тренировъчни и оздравителни лагери и за спортно-състезателна дейност.

**Чл. 103. (1)** Учебни дни може да се определят за неучебни или неучебни дни за учебни със заповед на министъра на образованието и науката.

(2) В случай на разместване на почивните дни през годината на основание чл. 154, ал. 2 от Кодекса на труда обявените почивни дни са неучебни за учениците, съответно обявените работни дни са учебни, освен когато учениците са във ваканция.

(3) В случай на извънредни или непредвидени обстоятелства или за деня на честване на празника на общината кметът на общината след уведомяване на началника на регионалното управление на образованието може да обявява до три учебни дни за неучебни в една учебна година за училища на територията на общината.

(4) За организиране на училищни и/или спортни празници директорът на училището след решение на педагогическия съвет може да обявява до три учебни дни в една учебна година за неучебни, но присъствени, за което уведомява началника на регионалното управление на образованието.

(5) Неучебни са и дните, в които образователният процес в училището е временно преустановен по задължително предписание на компетентен орган, определен с нормативен акт.

## Раздел VI

### Форми на обучение

**Чл. 104. (1)** Формите на обучение са:

1. дневна;
2. вечерна;
3. задочна;
4. индивидуална;
5. самостоятелна;
6. дистанционна;
7. комбинирана;
8. обучение чрез работа (дуално обучение).

(2) Училищното обучение се осъществява в дневна форма или във вечерна форма, освен в случаите, предвидени в този раздел.

(3) Ученикът не може да се обучава в две или повече форми на обучение едновременно.

**Чл. 105. (1)** Формата на обучение се избира от ученика при условията на чл. 12, ал. 2 и при спазване изискванията на този закон.

(2) Формата на обучение се препоръчва от екипа за подкрепа за личностно развитие за:

1. ученик в задължителна училищна възраст, по-възрастен с повече от три години от останалите ученици в класа;
2. лице, навършило 16 години, което постъпва за първи път в училище;
3. лице, прекъснало обучението си за повече от три последователни учебни години;
4. лице, което не може успешно да завърши един и същ клас повече от три учебни години.

(3) Препоръката по ал. 2 се изготвя след оценка на потребностите от обучение на лицето и при осигуряване защита на интересите на останалите ученици от паралелката.

**Чл. 106. (1)** Обучението в дневна, вечерна и задочна форма се организира в паралелки и групи.

(2) Обучението в самостоятелната и в индивидуалната форма се организира за отделен ученик.

(3) Обучението в комбинираната форма се организира в паралелки и в групи, а за отделни учебни предмети – за отделен ученик.

(4) Обучението в дистанционната форма може да се организира в групи от ученици от един и същ клас или за отделен ученик.

(5) Обучението чрез работа (дуалното обучение) се организира:

1. в паралелки и/или групи – при обучението в училището и

2. за отделен ученик или в групи – при практическото обучение в реална работна среда.

**Чл. 107. (1)** Във вечерна форма може да се обучават само лица, навършили 16 години.

(2) По изключение във вечерните училища може да се приемат и лица, навършили 14 години, които поради семейни или социални причини не могат да се обучават в дневна форма.

(3) Обучението във вечерна форма се провежда по училищен учебен план, разработен въз основа на съответния рамков учебен план за вечерна форма.

**Чл. 108. (1)** В задочна форма може да се обучават само лица, навършили 16 години.

(2) Задочната форма на обучение включва учебни часове, самостоятелна подготовка и полагане на изпити за определяне на годишна оценка по учебните предмети от училищния учебен план.

(3) Обучението в задочна форма се провежда по училищен учебен план, разработен въз основа на съответния рамков учебен план за задочна форма.

**Чл. 109. (1)** В индивидуална форма може да се обучават:

1. ученици, които по здравословни причини, удостоверени с медицински документ, издаден от съответната експертна лекарска комисия, определена в Закона за здравето, не могат да се обучават в присъствена форма за повече от 30 последователни учебни дни;

2. ученици, които по семейни причини желаят да завършат в други срокове обучението си за един или повече класове;

3. ученици с изявени дарби;

4. ученици със специални образователни потребности, включително такива, които не могат да посещават училище или за които не може да се осигури друга форма на обучение в срок от 15 дни;

5. учениците в случаите по чл. 105, ал. 2.

(2) Индивидуалната форма включва индивидуални учебни часове и текущо оценяване или изпити за определяне на срочна или годишна оценка.

(3) Обучението се осъществява по индивидуален учебен план по чл. 93.

(4) Индивидуалните учебни часове се провеждат в училището. В случаите по ал. 1, т. 1, когато ученикът не може да посещава училището, учебните часове се

организирант в домашни или болнични условия, а в случаите по ал. 1, т. 4 – и в център за подкрепа за личностно развитие.

(5) Когато ученикът е настанен в болница извън населеното място, в което е училището му, индивидуалните учебни часове се организират от училище, определено след консултация с родителя от началника на съответното регионално управление на образованието, на чиято територия се намира болницата.

(6) Когато ученикът е настанен в болница по преценка на регионалния екип за подкрепа за личностно развитие и на лекуващия лекар обучението може да се осъществява от болнични учители, назначени към съответно училище или център за подкрепа за личностно развитие.

**Чл. 110. (1)** В самостоятелна форма може да се обучават:

1. ученици в задължителна училищна възраст, които по здравословни причини, удостоверени с медицински документ, издаден от съответната експертна лекарска комисия, определена в Закона за здравето, не могат да се обучават в дневна форма;

2. ученици в задължителна училищна възраст по желание на родителите;

3. ученици с изявени дарби;

4. лица, навършили 16 години.

(2) Самостоятелна форма на обучение не може да се организира за ученици с интелектуални затруднения и с множество увреждания.

(3) Самостоятелната форма включва самостоятелна подготовка и изпити за определяне на годишни оценки по учебните предмети от училищния учебен план или валидиране по чл. 164, ал. 7.

(4) При самостоятелна форма на обучение се прилага училищният учебен план за дневна или вечерна форма.

**Чл. 111. (1)** Дистанционна форма може да се организира за обучение в класовете от VIII до XII включително за:

1. ученици, които по здравословни причини, удостоверени с медицински документ, издаден от съответната експертна лекарска комисия, определена в Закона за здравето, не могат да се обучават в дневна форма;

2. ученици със специални образователни потребности;

3. ученици с изявени дарби, които не се обучават по индивидуален учебен план;

4. ученици, които поради семейни причини или поради обучение пребивават трайно на територията на друга държава и не могат да посещават училище на нейната територия.

(2) По изключение, когато ученикът е на лечение в чужбина за период над 30 дни, дистанционна форма може да се организира за обучение и в класовете от I до VII включително.

(3) В дистанционна форма не може да се организира обучение за придобиване на професионално образование.

(4) Обучението в дистанционна форма се провежда по училищен учебен план или по индивидуален учебен план за ученици със специални образователни потребности, разработени въз основа на съответния рамков учебен план за дистанционна форма.

(5) Дистанционната форма на обучение се осъществява чрез средствата на съвременните информационни и комуникационни технологии и включва дистанционни учебни часове, самоподготовка, текуща обратна връзка за резултатите от обучението и присъствени изпити за определяне на срочни или годишни оценки по учебните предмети от училищния учебен план.

(6) Дистанционна форма на обучение може да се организира от училище, което разполага с необходимите технически и технологични условия. За обучението в дистанционна форма ученикът самостоятелно си осигурява необходимите технически и технологични средства.

**Чл. 112. (1)** Комбинирана форма на обучение включва обучение при условията и по реда на дневна форма и индивидуално обучение по един или няколко учебни предмета от училищния или индивидуалния учебен план.

(2) Обучението в комбинирана форма се извършва по училищния учебен план или по индивидуален учебен план - за ученици със специални образователни потребности и за ученици с изявени дарби.

(3) Комбинирана форма на обучение може да се организира за:

1. ученик със специални образователни потребности;
2. ученик с изявени дарби;
3. ученик в класовете от основната степен на образование, преместен в училище, в което не се изучава чуждият език, който ученикът е изучавал преди преместването си, при условие че в населеното място няма общинско училище от същия вид, в което този език да се преподава;
4. ученик в VII клас, преместен в училище, в което не се изучава учебен предмет от разширената подготовка, който ученикът е изучавал преди преместването си, ако преместването се извършва след началото на втория учебен срок.

(4) В случаите по ал. 3, т. 3 и 4 вместо чуждия език или съответния учебен предмет от разширената подготовка, предвиден в училищния учебен план, се организира индивидуално обучение по чуждия език или по учебния предмет, който ученикът е изучавал преди преместването си. Индивидуалното обучение се осъществява от друго училище - по реда на чл. 111, ал. 4-6, или от приемащото училище - по реда на чл. 110, ал. 3 и 4.

(5) В случаите по ал. 3, т. 1 индивидуалното обучение може да се осъществява по един или по няколко учебни предмета. Индивидуалното обучение се осъществява от училището - по реда на чл. 109, ал. 3-5, или от друго училище - по реда на чл. 111, ал. 3-5.

(6) В случаите по ал. 3, т. 2 индивидуалното обучение се осъществява по един или няколко учебни предмета, по които ученикът е показал трайни способности и постижения, надвишаващи постиженията на неговите връстници. Индивидуалното обучение се осъществява от училището по реда на чл. 109, ал. 3-5.

**Чл. 113. (1)** Обучението чрез работа (дуалното обучение) е специфична форма на обучение, при която професионалната квалификация се придобива чрез:

1. практическо обучение в реална работна среда и
2. обучение в професионална гимназия.

(2) Обучението чрез работа (дуалното обучение) може да се организира от професионална гимназия въз основа на партньорство между един или няколко работодатели.

(3) Обучение чрез работа (дуалното обучение) се организира във втория гимназиален етап за ученици, които са навършили 16 години.

**Чл. 114. (1)** Организацията на обучението в дневна, вечерна, задочна, индивидуална, самостоятелна, дистанционна и комбинирана форма на обучение, както и условията и редът за преминаване от една форма на обучение в друга се уреждат съответно с държавния образователен стандарт за организацията на дейностите в училищното образование, а обучението чрез работа (дуално обучение) се организира и осъществява при условия и по ред, определени в Закона за професионалното образование и обучение.

(2) Оценяването в различните форми на обучение се извършва при условията и по реда на държавния образователен стандарт за оценяването на резултатите от обучението на учениците.

## Раздел VII

### Оценяване на резултатите от обучението на учениците

**Чл. 115. (1)** Оценяването е процес на установяване и измерване на постигнатите резултати от обучението и нивото на подготвеност на учениците за бъдещата им реализация.

(2) Основните цели на оценяването са:

1. диагностика на индивидуалните постижения и на напредъка на ученика и определяне на потребностите му от учене и на областите, в които има нужда от подкрепа;

2. мониторинг на образователния процес за прилагане на политики и мерки, насочени към подобряване качеството на образование.

(3) В рамките на едно и също изпитване или на един и същ изпит не може да се търси постигане на двете цели по ал.2.

(4) Оценяване се извършва:

1. в процеса на обучение;

2. в края на клас или на етап от степен на образование;

3. при завършване степен на образование.

**Чл. 116. (1)** Оценяването се извършва чрез текущи изпитвания и изпити.

(2) Текущите изпитвания се осъществяват в процеса на обучение, като половината от тях са въз основа на проекти. Те са инструмент за обратна връзка и за мотивация за учене. В резултат на текущите изпитвания се поставят текущи оценки и брой точки, въз основа на които се формират срочни и годишни оценки.

(3) Оценката е показател за степента, в която компетентностите, постигнати от учениците в резултат на обучението, съответстват на определените с държавния образователен стандарт за учебното съдържание в общообразователната подготовка, с държавния образователен стандарт за учебното съдържание в профилираната

подготовка и/или с държавния образователен стандарт за придобиването на квалификация по професия и/или с учебната програма по съответния учебен предмет или модул за съответния клас.

(4) За учениците със специални образователни потребности, които се обучават по индивидуална учебна програма, оценката е показател за степента, в която са постигнати компетентностите, заложиени в нея.

(5) Не се поставят оценки по учебните предмети, модули или дейности, предвидени за изучаване във факултативните часове от училищния учебен план, при обучението в учебните часове по чл. 90, ал. 1, както и по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания.

(6) Изпитите са:

1. приравнителни;
2. за определяне на срочна или на годишна оценка по учебен предмет;
3. за промяна на оценката;
4. за установяване степента на постигане на компетентностите, определени в учебната програма по учебен предмет за определен клас;
5. за установяване степента на постигане на компетентностите, определени с държавния образователен стандарт за учебното съдържание в общообразователната подготовка, с държавния образователен стандарт за учебното съдържание в профилираната подготовка за определен етап от степента на образование и/или с държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професия;
6. държавни зрелостни изпити.

**Чл. 117. (1)** В зависимост от оценяващия оценяването може да е:

1. вътрешно - когато оценката се поставя от обучаващия учител;
2. външно – когато оценката се поставя от комисия или от лице, различно от обучаващия учител.

(2) В зависимост от организацията и обхвата си оценяването в процеса на училищното обучение може да е:

1. национално – обхваща ученици от един клас в цялата страна;
2. регионално – обхваща ученици от един клас в рамките на отделен регион;
3. училищно – обхваща ученици от един клас в рамките на отделно училище;
4. групово – обхваща част или всички ученици от една или повече паралелки;
5. индивидуално – за отделен ученик.

(3) В края на IV, VII и X клас се провежда национално външно оценяване за установяване степента на постигане на компетентностите за съответния етап, определени с държавния образователен стандарт за учебното съдържание в общообразователната подготовка.

(4) Министерството на образованието и науката въвежда механизъм за публичност, прозрачност и ежегоден анализ на резултатите от националните външни оценявания.

(5) Форматът на националното външно оценяване по ал. 3, учебните предмети, по които то се извършва, както и условията и редът за организацията и провеждането му се определят с държавния образователен стандарт за оценяването на резултатите от обучението на учениците.



**Чл. 118. (1)** Оценката съдържа качествен и количествен показател.

(2) Оценките, които може да се поставят, са „отличен (6)”, „много добър (5)”, „добър (4)”, „среден (3)”, „слаб (2)”.

(3) В случаите, когато количественият показател не се определя като цяло число, качественият показател се определя при условията на държавния образователен стандарт за оценяването на резултатите от обучението на учениците.

(4) Когато се използват други количествени показатели, те се приравняват към оценките по ал. 2.

(5) Оценките от националното външно оценяване в края на VII и в края на X клас, както и от държавните зрелостни изпити и от държавния изпит за придобиване на професионална квалификация може да се изразяват само с количествени показатели - в брой точки, без да се приравняват към оценките по ал. 2.

(6) На учениците от I до III клас включително не се поставят количествени оценки.

(7) На учениците със специални образователни потребности, които се обучават по индивидуална учебна програма, се поставят оценки само с качествен показател, които може да са: „постига изискванията”, „справя се” и „среща затруднения”.

(8) Когато се установи, че учениците по ал. 7 са постигнали изискванията на учебната програма по учебен предмет от училищния учебен план, се поставя оценка с количествен показател и по този учебен предмет и обучението по индивидуална учебна програма се преустановява.

**Чл. 119.** Основните компоненти на оценяването, видовете и формите на оценяване, както и организацията, условията и редът за извършването му се определят с държавния образователен стандарт за оценяването на резултатите от обучението на учениците.

## **Раздел VIII**

### **Завършване на клас, етап и степен на образование**

**Чл. 120. (1)** Ученик завършва успешно клас, ако има годишни оценки най-малко „среден (3)” по всички учебни предмети или модули, предвидени в училищния учебен план за съответния клас в задължителните и в избираемите учебни часове.

(2) Ученик, успешно завършил определен клас, продължава обучението си в следващия клас.

(3) Ученик от началния етап на основно образование продължава обучението си в следващия клас независимо от годишните си оценки по изучаваните учебни предмети.

**Чл. 121. (1)** Ученик, който има годишна оценка „слаб (2)” по учебен предмет или модул, полага поправителен изпит по учебния предмет или модул при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за оценяването на резултатите от обучението на учениците.

(2) В случаите по ал. 1 ученик, който не се е явил или не е положил успешно поправителния изпит, повтаря класа.

**Чл. 122. (1)** Учениците от I до III клас включително, както и учениците от IV клас, които имат годишна оценка „слаб (2)“ по учебен предмет, не полагат поправителни изпити и не повтарят класа, ако са се обучавали в присъствена форма.

**(2)** За учениците по ал. 1 задължително се организира допълнително обучение по време на лятната ваканция при условия и по ред, определени със заповед на директора на училището. При необходимост допълнителното обучение може да продължи и през следващата учебна година.

**Чл. 123.** Ученик от XII клас, който има годишна оценка „слаб (2)“ по един или по няколко учебни предмета или модула и не се е явил или не е положил успешно поправителни изпити, не повтаря класа. Той може да се явява на поправителни изпити без ограничения на броя изпитни сесии при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за оценяване на резултатите от обучението на учениците.

**Чл. 124. (1)** Ученик със специални образователни потребности не повтаря класа.

**(2)** За обучението на ученик със специални образователни потребности, който има годишна оценка „слаб (2)“ по учебен предмет, по преценка на екипа за подкрепа за личностно развитие в следващия клас може да се разработва индивидуална учебна програма по съответния учебен предмет.

**(3)** В случаите по ал. 2, когато за ученика не е разработена индивидуална учебна програма по учебния предмет, по който има оценка „слаб (2)“, през следващата учебна година той полага поправителен изпит по този учебен предмет.

**Чл. 125.** Ученик, който е в самостоятелна или заочна форма, при повтаряне на класа се обучава и се явява на изпити само по учебните предмети или модули, по които има оценка „слаб (2)“.

**Чл. 126. (1)** На учениците, завършили обучението си в I клас, се издава удостоверение за завършен I клас.

**(2)** Извън случаите по ал. 1 завършено обучение в определен клас се удостоверява с ученическа книжка.

**Чл. 127. (1)** Учениците, завършили обучението си в IV клас, получават удостоверение за завършен начален етап на основно образование.

**(2)** Документът по ал. 1 дава право на продължаване на обучението в прогимназиалния етап на основно образование.

**Чл. 128. (1)** Учениците, завършили успешно VII клас, придобиват основно образование, което се удостоверява със свидетелство за основно образование. Свидетелството дава право за продължаване на обучението в следващата степен на образование, както и на обучение за придобиване на професионална квалификация.

**(2)** Учениците по чл. 118, ал. 7, завършили обучението си в VII клас, получават удостоверение за завършен VII клас, което им дава право да продължат обучението си в VIII клас и на професионално обучение.

**Чл. 129. (1)** Учениците, завършили успешно X клас, получават удостоверение за завършен първи гимназиален етап на средно образование, което им дава право да продължат обучението си във втори гимназиален етап на средно образование и на обучение за придобиване на професионална квалификация.

(2) Учениците по чл. 118, ал. 7, завършили обучението си в X клас, получават удостоверение за завършен X клас, което им дава право да продължат обучението си в XI клас и на професионално обучение.

(3) Учениците по ал. 1 и 2, които се обучават и за придобиване на професионална квалификация, освен документа по ал. 1 и 2 получават и съответните документи, издадени при условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение.

**Чл. 130. (1)** Учениците, успешно завършили XII клас, стават зрелостници и придобиват право да се явят на държавни зрелостни изпити и на държавен изпит за придобиване на професионална квалификация.

(2) Зрелостниците, обучавани по училищен учебен план, който осигурява профилирана подготовка, придобиват средно образование след успешно полагане на задължителен държавен зрелостен изпит по учебния предмет „Български език и литература” и на задължителен държавен зрелостен изпит по профилиращ учебен предмет.

(3) Зрелостниците, обучавани по училищен учебен план, който осигурява професионална подготовка, придобиват средно образование след успешно полагане на задължителен държавен зрелостен изпит по учебния предмет „Български език и литература” и на задължителен държавен изпит за придобиване на професионална квалификация - по теория и практика на професията.

**Чл. 131. (1)** Придобиването на средно образование се удостоверява с диплома за средно образование, в която се вписва и общият успех. Дипломата за средно образование е окончателна и дава право за продължаване на образованието или за професионално обучение.

(2) Зрелостниците по чл. 130, ал. 3 освен диплома за средно образование получават и свидетелство за професионална квалификация. При условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение те получават и свидетелство за правоспособност за професиите, за които се изисква такава.

(3) По свое желание лицето може да получи европейско приложение към свидетелството за професионална квалификация и/или приложение към дипломата за средно образование на чужд език – английски, френски или немски.

**Чл. 132. (1)** Задължителният държавен зрелостен изпит по учебния предмет „Български език и литература” се полага върху учебно съдържание, изучавано в задължителните учебни часове във втория гимназиален етап на средно образование.

(2) Вторият задължителен държавен зрелостен изпит по чл. 131, ал. 2 се полага по учебен предмет, избран от ученика измежду учебните предмети „Чужд език - английски, френски, немски, италиански, испански или руски”, „Математика”, „Информатика”, „Информационни технологии” „Физика и астрономия”, „Биология и здравно образование”, „Химия и опазване на околната среда”, „История и цивилизации” и „География и икономика”, „Предприемачество”, „Музика”, „Изобразително изкуство” и „Философия”, ако ученикът го е изучавал в избираемите учебни часове като профилиращ учебен предмет във втория гимназиален етап на средно образование. Държавният зрелостен изпит се полага върху учебното съдържание от задължителните модули на профилиращия учебен предмет.

(3) Държавният изпит за придобиване на професионална квалификация по чл. 130, ал. 3 се полага при условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение.

**Чл. 133. (1)** По свое желание зрелостникът може да положи и до два допълнителни държавни зрелостни изпита по избрани от него учебни предмети измежду учебните предмети „Български език и литература”, „Чужд език – английски, френски, немски, италиански, испански или руски”, „Математика”, „Информационни технологии” „Физика и астрономия”, „Биология и здравно образование”, „Химия и опазване на околната среда”, „История и цивилизации” и „География и икономика” и „Философия”.

(2) В случай че избраният учебен предмет по ал. 1 е изучаван от ученика като профилиращ, държавният зрелостен изпит се полага върху учебното съдържание от задължителните модули на профилиращия учебен предмет, изучавано в избираемите учебни часове във втория гимназиален етап на средно образование.

(3) В случай че избраният учебен предмет по ал. 1 не е изучаван от ученика като профилиращ, държавният зрелостен изпит се полага върху учебното съдържание, изучавано в задължителните учебни часове в средната степен на образование.

(4) Зрелостникът може да положи допълнителен държавен зрелостен изпит по учебния предмет „Български език и литература” само ако е изучавал учебния предмет като профилиращ. Държавният зрелостен изпит се полага върху учебното съдържание от задължителните модули на профилиращия учебен предмет.

(5) Освен случаите по ал. 4 допълнителен държавен зрелостен изпит не може да се полага по учебен предмет, по който зрелостникът е положил задължителен държавен зрелостен изпит.

(6) Допълнителен държавен зрелостен изпит по учебния предмет „Чужд език” може да се положи и по чужд език, различен от посочените в ал. 1, ако съгласно училищния учебен план ученикът е изучавал съответния чужд език в първия гимназиален етап на средно образование и като профилиращ учебен предмет във втория гимназиален етап на средно образование.

**Чл. 134. (1)** Учениците, обучаващи се при условията на международен договор, който предвижда при завършване на средно образование полагане на изпит по официалния или по един от официалните езици на държавата – страна по договора, може да поискат този изпит да бъде зачетен за втори задължителен държавен зрелостен изпит, ако езикът на държавата – страна по договора, е сред чуждите езици по чл. 132, ал. 2 и ако изпитът е положен при условията и по реда, предвидени в международния договор.

(2) В случаите по ал. 1 оценката от изпита по език, положен при условията и по реда, предвидени в международния договор, се вписва в дипломата за средно образование като оценка от втория задължителен държавен зрелостен изпит.

(3) Разпоредбата по ал. 1 не се прилага за изпити, които се оценяват по начин, който не позволява резултатът да бъде приравнен към система за оценяване, действаща в училищното образование в Република България.

**Чл. 135. (1)** Учебно-изпитните програми за държавните зрелостни изпити, които се полагат върху учебното съдържание, изучавано в задължителните учебни часове в

двата етапа на средно образование, се определят с държавния образователен стандарт за учебното съдържание в общообразователната подготовка.

(2) Учебно-изпитните програми за държавните зрелостни изпити, които се полагат върху учебното съдържание от задължителните модули на профилиращия учебен предмет, се определят с държавния образователен стандарт за учебното съдържание в профилираната подготовка.

(3) Формирането на общия успех по чл. 132, ал. 1, както и условията и редът за организацията и провеждането на държавните зрелостни изпити се уреждат с държавния образователен стандарт за оценяване на резултатите от обучението на учениците.

(4) Държавните зрелостни изпити по всеки учебен предмет се оценяват на национално равнище от учители и от преподаватели от висшите училища.

(5) Министерството на образованието и науката въвежда механизъм за публичност, прозрачност и ежегоден анализ на резултатите от държавните зрелостни изпити.

**Чл. 136.** (1) Зрелостник, който не се е явил или не е положил успешно някои от изпитите по чл. 131, ал. 2 или някои от изпитите по чл. 131, ал. 3, по свое желание получава удостоверение за завършен втори гимназиален етап на средно образование, което дава право на професионално обучение. Удостоверението за завършен втори гимназиален етап не дава право за продължаване на образованието.

(2) Зрелостник, който не се е явил или не е положил успешно допълнителен държавен зрелостен изпит, придобива средно образование, ако е положил успешно задължителните държавни зрелостни изпити, съответно държавния изпит за придобиване на професионална квалификация. В тези случаи в дипломата за средно образование се вписват само успешно положените допълнителни държавни зрелостни изпити.

(3) Зрелостниците по ал. 1 може да се явяват на държавни зрелостни изпити и на държавния изпит за придобиване на квалификация по професия без ограничение на възраст и на брой изпитни сесии при спазване на юридическите актове, действащи към момента на явяването.

(4) Зрелостниците по ал. 1 полагат само задължителния държавен зрелостен изпит или държавния изпит за придобиване на квалификация по професия, който не са положили успешно. При всяко следващо явяване на държавен зрелостен изпит по профилиращ предмет зрелостникът може да сменя избора си на учебен предмет при условията на чл. 133, ал. 2.

(5) Зрелостник, положил успешно само държавния изпит за придобиване на квалификация по професия, получава свидетелство за професионална квалификация. При условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение може да получи и свидетелство за правоспособност.

**Чл. 137.** Учениците не може да повтарят успешно завършен клас и повторно да придобиват образование от една и съща степен в училищата освен в случаите, предвидени в нормативен акт.

**Чл. 138.** Условията и редът за завършване на определен клас и определен етап от степента на образование и за преминаване в следващ клас или етап от степента на

образование се определят най-късно до началото на съответната учебна година на съответния клас или етап.

**Чл. 139. (1)** Изискванията към съдържанието на документите за завършен клас, етап или степен на образование се определят с държавния образователен стандарт за информацията и документите.

**(2)** В документите за завършен етап от степента на образование, за завършено образование, за придобита степен на професионална квалификация, както и за завършено професионално обучение се посочва съответното ниво от Националната квалификационна рамка и от Европейската квалификационна рамка.

**(3)** Министърът на образованието и науката организира създаването и воденето на информационен регистър за документите за завършено основно образование, средно образование и/или степен на професионална квалификация.

## **Раздел IX**

### **План-прием. Постъпване и преместване на ученици**

**Чл. 140. (1)** Учениците постъпват в държавните и общинските училища на местата, определени с училищния, с държавния и с допълнителния държавен план-прием.

**(2)** Училищният план-прием определя броя на местата, на които учениците постъпват в първия от класовете на началния и/или на прогимназиалния етап, с изключение на случаите по ал. 3, т. 5, а за вечерните училища, специалните училища, училищата към местата за лишаване от свобода и за българските училища в чужбина – и за първия от класовете на етапите от средната степен на образование. Този брой може да се променя от директора в следващите класове в съответствие с реално записаните ученици.

**(3)** Държавният план-прием определя броя на местата, на които се приемат учениците в:

1. профилираните гимназии и в професионалните гимназии, в паралелките за профилирана подготовка в средните училища и в професионалните гимназии или в паралелките за професионална подготовка в обединените училища, в средните училища и в профилираните гимназии – в VIII клас;
2. спортните училища – в V, в VI, в VII или в VIII клас;
3. училищата по изкуствата – в I, в V и в VIII клас;
4. училищата по културата – в I и в VIII клас;
5. V клас - в неспециализираните средни училища, които не осъществяват обучение в началния етап на основната степен.

**(4)** Допълнителният държавен план-прием определя броя на местата, на които учениците, завършили първия гимназиален етап на средно образование от обединените училища, се приемат в профилираните гимназии и в професионалните гимназии, в паралелките за профилирана подготовка или за професионална подготовка в средните училища, както и в паралелките за профилирана подготовка в професионалните гимназии и в паралелките за професионална подготовка в профилираните гимназии.

**Чл. 141. (1)** Училищният план-прием се определя преди началото на учебната година от директора на училището при условията и по реда на държавния образователен стандарт за организацията на дейностите в училищното образование и при спазване на държавния образователен стандарт за физическата среда на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие.

**(2)** Държавният план-прием се утвърждава за всяка учебна година със заповед на:

1. началника на регионалното управление на образованието – за училищата по чл. 140, ал. 3, т. 1 и 5;

2. министъра на физическото възпитание и спорта – за училищата по чл. 140, ал. 3, т. 2;

3. министъра на културата - за училищата по чл. 140, ал. 3, т. 3 и 4.

4. министъра на образованието и науката - за училищата по чл. 37, ал. 4.

**(3)** Допълнителният държавен план-прием се утвърждава за всяка учебна година със заповед на:

1. началника на регионалното управление на образованието - за училищата по чл. 140, ал. 3, т. 1;

2. министъра на образованието и науката - за училищата по чл. 37, ал. 4.

**(4)** Държавният план-прием по ал. 2, т. 1 и допълнителният държавен план-прием по ал. 3, т. 1 се утвърждават след съгласуване с финансиращия орган.

**(5)** Условията и редът за утвърждаване на държавния план-прием за училищата по чл. 140, ал. 3, т. 1 и на допълнителния държавен план-прием се определят с държавния образователен стандарт за организацията на дейностите в училищното образование.

**(6)** Условията и редът за утвърждаване на държавния план-прием за училищата по чл. 140, ал. 3, т. 2 се определят с наредба на министъра на физическото възпитание и спорта, а за училищата по чл. 140, ал. 3, т. 3 и 4 – с наредба на министъра на културата.

**Чл. 142. (1)** В средно училище, в обединено училище и в профилирана гимназия може да се утвърждава държавен план-прием за обучение в паралелки за придобиване на професионална квалификация при следните условия:

1. училището разполага с необходимата материално-техническа база;

2. училището разполага с възможност за осигуряване на обучението с учители по професионална подготовка;

3. няма друго училище на територията на общината, което да предлага същото обучение;

4. професиите са близки до основния профил, по който училището осъществява обучение – за профилираната гимназия.

**(2)** В професионални гимназии може да се утвърждава държавен план-прием за обучение в паралелки, в които във втори гимназиален етап се осъществява профилирана подготовка, само ако няма друго училище на територията на общината, което да предлага същото обучение.

**(3)** Условията по ал. 1 и 2 се прилагат съответно и при утвърждаване на допълнителния държавен план-прием.

**Чл. 143. (1)** Освен в случаите, предвидени в този закон, приемането на учениците в I клас не може да се извършва въз основа на проверка на способностите им.

**(2)** Приемането на учениците в VIII клас в училищата по чл. 141, ал. 3, т. 1 и на учениците от обединените училища в XI клас в училищата по чл. 141, ал. 4, както и в случаите, предвидени в държавния образователен стандарт за организацията на дейностите в училищното образование, се извършва въз основа на резултатите от националното външно оценяване.

**(3)** В случаите по ал. 2 може да се извършва и проверка на способностите за профили и специалности от професии, определени с държавния образователен стандарт за организация на дейностите в училищното образование.

**(4)** В случаите по ал. 2 учениците от обединените училища полагат приравнителни изпити, когато училищните учебни планове на приемащото училище и училището, от което ученикът се премества, са разработени въз основа на различни рамкови или типови учебни планове.

**(5)** Ученици със специални образователни потребности постъпват в специалните училища след оценка и насочване при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

**(6)** Учениците, които са получили удостоверение за завършен VII клас, може да продължат обучението си в следващ клас след насочване от регионалния екип за подкрепа за личностно развитие в училище по чл. 140, ал. 3, т. 1, при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

**Чл. 144. (1)** За учениците, които се приемат по утвърден държавен план-прием в училищата по културата, в училищата по изкуствата и в спортните училища, може да се извършва проверка на способностите.

**(2)** Проверката на способностите се организира при условия и по ред, определени:

1. с наредба на министъра на културата – за училищата по изкуствата и за училищата по културата;

2. с наредба на министъра на физическото възпитание и спорта – за спортните училища.

**Чл. 145.** Условията и редът за приемане и преместване на учениците от I до XII клас се определят с държавния образователен стандарт за организацията на дейностите в училищното образование, а за учениците в училищата по изкуствата, в училищата по културата и в спортните училища – с наредбите по чл. 145, ал. 2.

**Чл. 146. (1)** При преместването си учениците от I до VII клас включително не полагат приравнителни изпити.

**(2)** При преместването си учениците от VIII до XII клас включително полагат приравнителни изпити, когато училищните учебни планове на приемащото училище и училището, от което ученикът се премества, са разработени въз основа на различни рамкови или типови учебни планове.

**Чл. 147. (1)** Приемането на ученици в българските училища в чужбина се извършва при условия и по ред, определени в акта за откриването им.



(2) Приемането на ученици в частни училища се извършва при условия и по ред, определени с правилниците за дейността им.

(3) Приемането на ученици в духовните училища се извършва със съгласие на родителите и при условия и по ред, определени от съответното вероизповедание.

## Глава седма

### ПОЗНАВАТЕЛНИ КНИЖКИ, УЧЕБНИЦИ И УЧЕБНИ ПОМАГАЛА

**Чл. 148. (1)** В предучилищното образование се ползват познавателни книжки и учебни помагала.

(2) В училищното образование се ползват учебници и учебни помагала.

**Чл. 149. (1)** Познавателната книжка е произведение, създадено в резултат на творческа дейност, което е одобрено от министъра на образованието и науката за осигуряване на предучилищната подготовка. Познавателната книжка е дидактическо средство, което подпомага цялостното обучение на детето по едно или няколко образователни направления за определена възрастова група на предучилищното образование за овладяване на компетентностите, посочени в държавния образователен стандарт за предучилищното образование.

(2) Учебникът е произведение, създадено в резултат на творческа дейност, което е одобрено от министъра на образованието и науката за осигуряване на училищната подготовка. Учебникът е дидактическо средство, което е за самостоятелно учене на ученика и което подпомага цялостното му обучение по определен учебен предмет или модул за овладяване на компетентностите, посочени в държавния образователен стандарт за учебното съдържание в общообразователната подготовка, за профилираната подготовка или за придобиването на квалификация по професия, както и в съответната учебна програма.

(3) Учебното помагало е произведение, създадено в резултат на творческа дейност, което подпомага предучилищното и училищното образование за:

1. конкретизиране, разширяване или задълбочаване изцяло или в отделни части на учебното съдържание;

2. затвърждаване или практическо прилагане на усвоените компетентности.

(4) В училищното образование може да се ползват и учебни комплекти, одобрени от министъра на образованието и науката. Учебният комплект включва учебник и едно или няколко учебни помагала, създадени в единна система.

**Чл. 150. (1)** Познавателните книжки, учебниците и учебните помагала трябва да са съобразени с възрастовите характеристики на децата и учениците, както и да насърчават самостоятелността и критическото мислене.

(2) Познавателните книжки, учебниците и учебните комплекти не може да съдържат елементи на търговска реклама.

**Чл. 151. (1)** Познавателните книжки се създават като печатни издания, печатни издания с електронен вариант или електронни издания.

(2) Учебниците се създават като печатни издания или печатни издания с електронен вариант.

(3) Учебните помагала се създават като печатни издания, печатни издания с електронен вариант или електронни издания.

**Чл. 152.** Според предназначението си учебниците са за обучение по:

1. учебните предмети от общообразователната подготовка;
2. задължителните модули от профилираната подготовка;
3. учебните предмети „Майчин език”, „Религия” и „Хореография”;
4. учебните предмети или модули от общата професионална подготовка;
5. специалните предмети за учениците със специални образователни потребности – със сензорни увреждания.

**Чл. 153.** Според функцията си учебните помагала може да бъдат дидактична игра, албум, блок, учебна тетрадка, учебна христоматия, сборник със задачи, с контурни карти, с учебни материали или с учебни анализи, учебен атлас, ръководство за учебна практика, учебен курс по теория и/или практика на професията.

**Чл. 154.** Изискванията към съдържанието, графичния дизайн, полиграфическото и електронното изпълнение на познавателните книжки, учебниците, учебните комплекти и учебните помагала се определят с държавния образователен стандарт за познавателните книжки, учебниците и учебните помагала.

## **Раздел II**

### **Оценяване и одобряване на проекти на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти**

**Чл. 155. (1)** Процедура по оценяване и одобряване на проекти на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти се открива със заповед на министъра на образованието и науката:

1. след утвърждаване на нови учебни програми;
2. когато нито един от одобрените учебници не е разпространен за началото на учебната година;
3. когато нито един от издателите на одобрените учебници не е подал заявление за включване в Списъка по чл. 161;
4. когато при проведена процедура не е одобрен нито един учебник;
5. в случаите по чл. 160, когато не е извършена промяна или тя не е одобрена в нито една от одобрените познавателни книжки, съответно в нито един от учебниците и учебните комплекти.

(2) В заповедта по ал. 1 министърът на образованието и науката определя срок за подаване на проектите на познавателните книжки, учебниците и учебните комплекти.

(3) Проектите на познавателни книжки се оценяват за съответствие с изискванията на държавния образователен стандарт за учебниците, познавателните книжки и учебните помагала.

(4) Проектите на учебник и на учебен комплект се оценяват на два етапа:

1. първи етап – оценка за съответствието с изискванията на държавния образователен стандарт за познавателните книжки, учебниците и учебните помагала;
2. втори етап – оценка за пригодността им за прилагане в училище.

**Чл. 156. (1)** Оценяването на проектите на познавателна книжка, както и първият етап от оценяването на проектите на учебник или на учебен комплект се извършват от оценители, определени от министъра на образованието и науката.

**(2)** Вторият етап от оценяването на проектите на учебник или на учебен комплект се извършва за проектите, които отговарят на изискванията на държавния образователен стандарт за познавателните книжки, учебниците и учебните помагала, и се осъществява във всяко училище от учителите, които преподават учебния предмет в съответния етап от степента на образование.

**Чл. 157. (1)** Не може да е оценител лице, което е:

1. автор или издател на внесен в процедурата по оценяване проект на учебник, на познавателна книжка или на учебен комплект;

2. автор или издател на одобрен учебник или учебен комплект по съответния учебен предмет за съответния клас, или познавателна книжка, които се използват в системата на предучилищното и училищното образование;

3. в договорни отношения с автора или издателя към момента на провеждането на процедурата;

4. в йерархична връзка на ръководство и контрол с автор на произведението, което се предлага като проект на учебник, или с неговия издател;

5. е участник в каквото и да е качество при създаването на произведението, което се предлага като проект на учебник;

6. съпруг на автора или издателя или техен роднина – по права линия – без ограничение, а по сребрена линия или по сватовство – до четвърта степен включително.

**(2)** Липсата на обстоятелствата по ал. 1 се удостоверява с декларация.

**Чл. 158. (1)** Министърът на образованието и науката със заповед одобрява всички проекти на познавателни книжки, за които въз основа на оценяването е установено, че отговарят на държавния образователен стандарт за познавателните книжки, учебниците и учебните помагала.

**(2)** Министърът на образованието и науката със заповед одобрява всички проекти на учебници и на учебни комплекти, за които въз основа на оценяването е установено, че отговарят на държавния образователен стандарт за познавателните книжки, учебниците и учебните помагала и са приложими в практиката.

**(3)** Заповедите по ал. 1 и 2 или отказите за одобряване на проекти на познавателни книжки, на проекти на учебници и учебни комплекти се издават не по-късно от шест месеца от изтичане на съответния срок за подаване на проектите на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти по чл. 156, ал. 2.

**(4)** Одобрените познавателни книжки, учебници и учебни комплекти може да се използват за предучилищната и училищната подготовка до влизането в сила на нови учебни програми или до промяна на съдържанието, графичния им дизайн, полиграфическото или електронното им изпълнение.

**Чл. 159. (1)** В одобрените познавателни книжки, учебници и учебни комплекти може да се извършват само обективно необходими промени в съдържанието, графичния дизайн, полиграфическото или електронното изпълнение. Обективно необходими промени са корекции на грешки или са следствие на промяна на

нормативната уредба, обективна промяна на факти, обстоятелства, статистики и други подобни.

(2) Промените по ал. 1 може да се извършват от авторите или издателите само по инициатива на министъра на образованието и науката.

(3) В случаите по ал. 2 промяната се одобрява от министъра на образованието и науката.

(4) Авторите и/или издателите на одобрените познавателни книжки, учебници и учебни комплекти може да извършват поправки на очевидни фактически грешки по своя инициатива и без одобрение по ал. 3, като в тези случаи са длъжни да уведомят министъра на образованието и науката в едноседмичен срок от отпечатването на тиража.

**Чл. 160. (1)** За всяка учебна година министърът на образованието и науката утвърждава списък на познавателните книжки, учебниците и учебните комплекти, които може да се използват в системата на предучилищното и училищното образование.

(2) Списъкът по ал. 1 се публикува на официалната интернет страница на Министерството на образованието и науката преди началото на учебната година.

(3) Познавателните книжки и учебниците, които не са включени в списъка по ал. 1, не може да се използват в системата на предучилищното и училищното образование.

**Чл. 161.** Условието и редът за оценяване и одобряване на проектите на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти и на промените в тях, включително определянето на оценителите, както и условията и редът за издаване на списъка по чл. 161 се определят с държавния образователен стандарт за познавателните книжки, учебниците и учебните помагала.

**Чл. 162. (1)** В системата на предучилищното и училищното образование се осигуряват за безвъзмездно ползване познавателни книжки, учебници и учебни комплекти при условия и по ред, определени от Министерския съвет.

(2) Учебниците и учебните комплекти, които се предоставят за безвъзмездно ползване на учениците, се избират от учителите, които преподават по учебния предмет в съответния етап от степента на образование в дадено училище, след съгласуване с Обществения съвет.

(3) Учебниците и учебните комплекти извън ал. 1, както и учебните помагала, които ще използват учениците, се избират от учителя, който преподава в паралелката по съответния учебен предмет или модул.

(4) Познавателните книжки и учебните помагала, които се използват в предучилищното образование, се избират от учителите, които преподават в съответната група в детската градина или в училището, в съответствие с програмната система по чл. 68.

## **Глава осма**

### **ПРИЗНАВАНЕ, ПРИРАВНЯВАНЕ И ВАЛИДИРАНЕ НА РЕЗУЛТАТИ ОТ УЧЕНЕТО**

**Чл. 163. (1)** Признаването е официално писмено потвърждение на съответствието на завършени периоди от училищно обучение или на етапи и степени на образование и професионална квалификация в училища на чужда държава с тези в училищното образование в Република България.

(2) По реда на тази глава се признават и компетентностите, придобити след успешно завършено обучение по учебните предмети „Български език и литература”, „История и цивилизации” и „География и икономика” в частта им, отнасяща се до историята и географията на България, осъществено от финансирани при условията и по реда на този закон организации на българи, живеещи извън Република България.

(3) Признаването по ал. 1 се извършва с цел:

1. достъп до образование в училищата от системата на предучилищното и училищното образование;
2. достъп до професионално обучение;
3. достъп до обучение в системата на висшето образование;
4. улесняване на достъпа до пазара на труда.

(4) Документи за завършени периоди на училищно обучение, степени на образование и професионална квалификация, издадени от училища на чужди държави, се признават при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за оценяване на резултатите от обучението на учениците.

(5) Когато в процеса на признаване се констатира различие в системите за оценяване на резултатите от обучението, се извършва приравняване на оценките съобразно българската система за оценяване при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт по ал. 4.

(6) Признаването и приравняването по ал. 5 се извършва от министъра на образованието и науката или от упълномощени от него длъжностни лица.

**Чл. 164. (1)** Валидирането е оценяване и признаване на съответствието между компетентности, придобити чрез неформално обучение и информално учене, и изискванията за завършване на клас, етап или степен на образование и/или за придобиване на професионална квалификация и издаване на съответния официален документ с цел:

1. достъп до образование в училищата от системата на предучилищното и училищното образование;
2. достъп до обучение за придобиване на професионална квалификация;
3. улесняване на достъпа до пазара на труда.

(2) Неформално обучение е обучение, което се извършва като организирана дейност извън системата на предучилищното и училищното образование, но не води до завършване на клас, етап и степен на образование и/или до придобиване на професионална квалификация.

(3) Информално учене е неинституционализирано, неорганизирано и несистематизирано натрупване на компетентности в живота на човека.

(4) При условията и по реда на тази глава може да се валидират компетентности на лица, които нямат придобито основно или средно образование.

(5) При условията и по реда на тази глава може да се валидират компетентности по учебен предмет по чл. 133, ал. 1 само на лица, придобили средно образование, ако учебният предмет не е включен в дипломата им.

(6) При условията и по реда на тази глава може да се валидират компетентности за завършен период от училищно обучение или за завършен клас или етап от основната степен на образование, както и клас от първи гимназиален етап или първи гимназиален етап на лице в задължителна училищна възраст, търсещо или получило закрила по Закона за убежището и бежанците за съответното лице, когато е невъзможно представянето на съответния документ.

(7) При условията и по реда на тази глава може да се валидират компетентности за завършен период от училищно обучение или за завършен клас или етап от основната степен на образование, както и клас от първи гимназиален етап или първи гимназиален етап на ученик, записан в самостоятелна форма на обучение по желание на родителите.

**Чл. 165. (1)** При условията и по реда на тази глава може да се валидират компетентности:

1. по определен учебен предмет за един или няколко класа от основната степен на образование;
2. по учебен предмет по чл. 133 ал. 1;
3. по всички общообразователни учебни предмети, предвидени за изучаване в задължителните учебни часове за определен клас от основната степен на образование;
4. необходими за завършване на начален етап или на прогимназиален етап от основната степен на образование;
5. необходими за придобиване на професионална квалификация.

(2) Валидирането по ал. 1, т. 1, 3 и 4 е оценяване и признаване на съответствието на компетентностите с изискванията в съответната учебна програма и/или в държавния образователен стандарт за учебното съдържание в общообразователната подготовка.

(3) Валидирането по ал. 1, т. 2 се извършва при условията и по реда на допълнителните държавни зрелостни изпити, като лицето избира дали да положи изпита върху учебното съдържание по чл. 133, ал. 1 или ал. 3.

(4) Валидирането по ал. 2, т. 3 и 4 може да се извършва само след представяне на документ за преходен клас или етап.

(5) Валидирането по ал. 1, т. 1, 3 и 4 се извършва от избрано от лицето училище, което осъществява съответното обучение.

(6) Валидирането по ал. 1, т. 1, 3 и 4 се извършва при условията и по реда на държавния образователен стандарт за оценяването на резултатите от обучението на учениците.

(7) Валидирането по ал. 1, т. 5 се извършва при условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение.

(8) Гражданите не може повторно да валидират компетентности, признати при условията и по реда на тази глава.

**Чл. 166. (1)** Съответствието на компетентностите с изискванията за завършване на клас, етап или степен на образование и/или за професионална квалификация се удостоверява със следните документи:

1. удостоверение за валидиране на компетентности по учебен предмет за един или няколко класа, което дава право за издаване на документ за завършен клас, етап или степен при условия, определени с държавния образователен стандарт за информацията и документите;

2. удостоверение за валидиране на компетентности по учебен предмет, невключен в дипломата на средно образование, което дава право за включване на оценката в балообразуването при кандидатстване във висше училище;

3. удостоверение за валидиране на компетентности за клас от основната степен на образование, което дава право за продължаване в следващ клас или за обучение за придобиване на професионална квалификация;

4. удостоверение за валидиране на компетентности за начален етап на основната степен на образование, което дава право за продължаване в следващ етап на училищното образование или за обучение за придобиване на професионална квалификация;

5. удостоверение за валидиране на компетентности за основна степен на образование, което дава право за продължаване в средната степен на образование или за обучение за придобиване на професионална квалификация;

6. свидетелство за валидиране на професионална квалификация;

7. удостоверение за валидиране на придобити компетентности за упражняване на част от професия.

(2) Съответствието на компетентностите с изискванията за завършване на клас, етап или основна степен на образование за лицата по чл. 164, ал. 6 се удостоверява освен с документите по ал. 1, т. 3-5 и със следните документи:

1. удостоверение за валидиране на компетентности за клас от първи гимназиален етап, което дава право за продължаване в следващ клас;

2. удостоверение за валидиране на компетентности за първи гимназиален етап, което дава право за продължаване във втори гимназиален клас.

(3) Съдържанието и редът за издаване на документите по ал. 1 и 2 се определят с държавния образователен стандарт за информацията и документите.

**Чл. 167. (1)** Училищата може да организират и провеждат курсове за ограмотяване и курсове за придобиване на компетентности от прогимназиалния етап за лица, навършили 16 години.

(2) Обучението в курсовете по ал. 1 се извършва по програми, утвърдени от министъра на образованието и науката, ориентирани към резултатите от обучението, определени с държавния образователен стандарт за учебното съдържание в общообразователната подготовка за начален и за прогимназиален етап.

(3) Лицата, преминали обучение в курс по ал. 1, полагат изпити при условията и по реда на държавния образователен стандарт за оценяване на резултатите от обучението на учениците.

(4) На лицата, успешно положили изпитите по ал. 3, се издават съответно удостоверенията по чл. 166, ал. 1, т. 3, 4 или 5.

**Чл. 168. (1)** Училищата, които осъществяват обучение за придобиване на професионална квалификация, може да организират и провеждат курсове за подготовка за валидиране на професионални компетентности за лица, навършили 16 години.

(2) Обучението и завършването на курса по ал. 1 се извършва при условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение.

## Глава девета

### ДЕЦА И УЧЕНИЦИ

#### Раздел I

#### Основни права и задължения

**Чл. 169. (1)** Децата, съответно учениците имат следните права:

1. да се обучават и възпитават в здравословна, безопасна и сигурна среда;
2. да бъдат зачитани като активни участници в образователния процес;
3. да избират профила и професията;
4. да избират между учебните предмети или модули, предложени от училището за изучаване в избираемите и във факултативните учебни часове;
5. да получават информация относно обучението, възпитанието, правата и задълженията си;
6. да получават обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие;
7. да бъдат информирани и консултирани във връзка с избора на образование и/или професия;
8. да участват в проектни дейности;
9. да дават мнения и предложения за училищните дейности, включително за избираемите и за факултативните учебни часове;
10. чрез формите на ученическо самоуправление да участват в обсъждането при решаване на въпроси, засягащи училищния живот и училищната общност, в т. ч. училищния учебен план;
11. да получават съдействие от училището и от органите на местното самоуправление при изразяване на мнението си по въпроси, които пряко ги засягат, както и при участие в живота на общността;
12. да бъдат поощрявани с морални и материални награди.

(2) Учениците участват в училищния живот и в организационното развитие на училището чрез различни форми на ученическо самоуправление, определени с правилника на училището.

(3) Учениците имат право да получават стипендии при условия и по ред, определени от Министерския съвет.

**Чл. 170. (1)** Учениците имат следните задължения:

1. да присъстват и да участват в учебните часове и занимания;
2. да съхраняват авторитета на училището и училищната общност и да допринасят за развитие на добрите традиции;
3. да зачитат правата, честта и достойнството на другите, както и да не прилагат физическо и психическо насилие;



4. да носят училищната униформа и другите отличителни знаци на училището, когато такива са предвидени, или да се явяват в училището с облекло и във вид съгласно изискванията на училищния правилник;

5. да не участват в хазартни игри, да не употребяват тютюн и тютюневи изделия, алкохол и наркотични вещества;

6. да не носят оръжие, както и други предмети, които са източник на повишена опасност;

7. да носят ученическата си лична карта в училище и извън него;

8. да представят на своите родители и на педагогическите специалисти ученическата си книжка и бележника за кореспонденция;

9. да спазват правилата за поведение в паралелката и в училището;

10. да спазват правилника за дейността на институцията.

(2) Правилникът за дейността на институцията може да предвиди и други права и задължения за децата и учениците, доколкото те не противоречат на този закон.

**Чл. 171. (1)** Ученик е този, който е записан в училище за обучение за завършване на клас.

(2) Ученик се отписва от училището, когато:

1. се премества в друго училище;

2. се обучава в дневна, вечерна или комбинирана форма и не е посещавал училище по неуважителни причини за период, по-дълъг от два месеца;

3. се обучава в самостоятелна, индивидуална, дистанционна или задочна форма и не се е явил да положи съответните изпити в три поредни сесии.

(3) В случаите по ал. 2, т. 2 и 3, когато ученикът е в задължителна училищна възраст, директорът на училището уведомява съответната общинска или районна администрация, регионалното управление на образованието и органите за закрила на детето.

## Раздел II

### Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците

**Чл. 172. (1)** Институциите в системата на предучилищното и училищното образование осигуряват подкрепа за личностно развитие на децата и учениците съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги.

(2) Институциите в системата на предучилищното и училищното образование самостоятелно разработват и прилагат цялостни политики за:

1. подкрепа за личностно развитие на детето и ученика;

2. изграждане на позитивен организационен климат;

3. утвърждаване на позитивна дисциплина;

4. развитие на училищната общност.

(3) Изграждането на позитивен организационен климат изисква създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения на загриженост между всички участници в процеса на образование.

(4) При работата с децата и с учениците институциите в системата на предучилищното и училищното образование основават дейността си на принципа на позитивната дисциплина, който се свързва с мерки и подходи, гарантиращи изслушване на детето и ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите.

**Чл. 173.** Всяко училище има Етичен кодекс на училищната общност, който се приема от представители на педагогическия съвет, обществения съвет, настоятелството и на ученическото самоуправление, по ред определен в правилника за дейността на училището.

**Чл. 174. (1)** На децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование се предоставя подкрепа за личностно развитие, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им.

(2) Подкрепата за личностно развитие се прилага в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всяко дете и всеки ученик.

(3) За реализиране на общата и допълнителната подкрепа в детските градини и училищата работят психолог или педагогически съветник, логопед, социален работник и ресурсни учители.

**Чл. 175. (1)** Подкрепата за личностно развитие е обща и допълнителна.

(2) Общата и допълнителната подкрепа се осигуряват там, където са детето и ученикът – в детските градини, в училищата и в центровете за подкрепа за личностно развитие. В случаите по чл. 109, ал. 1, т. 1 - в домашни или в болнични условия.

**Чл. 176. (1)** Общата подкрепа за личностно развитие включва:

1. екипна работа между учителите;
2. допълнително обучение по учебни предмети при условията на този закон;
3. допълнителни модули за деца, които не владеят български език;
4. консултации по учебни предмети;
5. кариерно ориентиране на учениците;
6. занимания по интереси;
7. библиотечно-информационно обслужване;
8. грижа за здравето;
9. осигуряване на общежитие;
10. поощряване с морални и материални награди;
11. дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
12. ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;
13. логопедична работа.

(2) Общата подкрепа се осигурява от детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие.

(3) Общата подкрепа по ал. 1, т. 2, 4 и 7 се осигурява само от училищата, а общата подкрепа по ал. 1, т. 3 - само от детските градини.

(4) Общата подкрепа по ал. 1, т. 9 може да се организира от училище или от център за подкрепа за личностно развитие.

**Чл. 177.** Екипната работа между учителите включва обсъждане на проблеми и обмяна на добри практики между учителите, които работят с едни и същи деца и ученици, с цел повишаване ефективността на педагогическите подходи.

**Чл. 178.** Кариерното ориентиране в училищното образование включва взаимнодопълващи се дейности за информиране, диагностика, консултиране, посредничество и проследяване с оглед подпомагане на учениците в техния самостоятелен и осъзнат избор на образование и/или професия и осъществяване на връзка между училището и пазара на труда.

**Чл. 179.** Заниманията по интереси се организират за развитие на способностите и на компетентностите на децата и учениците, за изява на дарбите им в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското и здравното образование, както и за придобиване на умения за лидерство.

**Чл. 180.** Библиотечно-информационното обслужване се осигурява чрез училищна библиотека и гарантира свободен достъп до информация на учениците от различни документални източници в библиотечния фонд и в глобалната мрежа с цел изграждане на навици за четене и компетентности за търсене и ползване на информация.

**Чл. 181.** Грижата за здравето е осигуряване на достъп до медицинско обслужване и на програми за здравно образование и за здравословен начин на живот.

**Чл. 182. (1)** Децата и учениците се поощряват с морални и с материални награди за високи постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси и за приноса им към развитието на училищната общност при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

(2) Министърът на образованието и науката може да учредява национални награди за децата и учениците.

(3) Началникът на регионалното управление на образованието и кметът на общината със заповед може да учредяват регионални, съответно общински награди на децата и учениците.

(4) Директорът на институцията след решение на педагогическия съвет със заповед може да учредява награди за децата и учениците.

(5) Награди за децата и учениците може да бъдат определяни и с правилника за дейността на съответната институция.

**Чл. 183. (1)** Детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие са длъжни да осъществяват дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес.

(2) Видовете и съдържанието на дейностите по превенция на тормоза и насилието са подчинени на обща училищна политика, разработват се самостоятелно от училищната общност и може да включват:

1. изготвяне съвместно с учениците на правила за поведението им в паралелката;

2. теми от глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование в часа на класа, в заниманията по интереси и във факултативните часове;
3. партньорство с родителите;
4. дейности за развитие на компетентностите на всички членове на училищната общност.

**Чл. 184. (1)** Видовете и съдържанието на дейностите по мотивация и преодоляване на проблемното поведение се определят от детската градина и от училището и може да включват:

1. обсъждане между ученика и класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем и получаване на подкрепа за разрешаването му;
2. използване на посредник при разрешаване на конфликт в училище;
3. консултиране на детето или ученика с психолог или с педагогически съветник;
4. създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и решаване на конфликти;
5. насочване на детето и ученика към занимания, съобразени с неговите потребности;
6. индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава (наставничество);
7. участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището;
8. други дейности, определени с правилника за дейността на институцията.

(2) Условията и редът за осъществяване на дейностите по ал. 1, т. 1-7 се определят с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

**Чл. 185. (1)** Допълнителната подкрепа за личностно развитие включва:

1. работа с дете и ученик по конкретен случай;
2. психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
3. осигуряване на достъпна достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
4. предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
5. ресурсно подпомагане.

(2) Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и ученици:

1. със специални образователни потребности;
2. в риск;
3. с изявени дарби;
4. с хронични заболявания.

(3) Видът и формите на обучение, както и конкретните дейности за допълнителната подкрепа за личностно развитие се определят с план за подкрепа на

детето или ученика. Планът за подкрепа за децата и учениците по ал. 2, т. 1 определя и часовете за ресурсно подпомагане.

(4) Допълнителната подкрепа за личностно развитие се осигурява от детските градини, от училищата и от центровете за подкрепа за личностно развитие.

**Чл. 186. (1)** Допълнителната подкрепа се предоставя въз основа на оценката на индивидуалните потребности, която се извършва от екип за подкрепа за личностно развитие в детската градина или в училището.

(2) Екипът по ал. 1 осъществява и допълнителната подкрепа по чл. 185, ал. 1, т. 1.

(3) Екипът за подкрепа за личностно развитие се създава със заповед на директора за определено дете или ученик по чл. 185, ал. 2.

(4) В състава на екипа за подкрепа за личностно развитие задължително се включва психолога или педагогическия съветник на детската градина или училището и логопед. В екипа може да се включват и други специалисти и представители на органите за закрила на детето.

**Чл. 187. (1)** Екипът за подкрепа за личностно развитие в детската градина или в училището:

1. идентифицира силните страни на детето или ученика, затрудненията, свързани с развитието, обучението и поведението му, както и причините за тяхното възникване;
2. извършва оценка на образователните потребности на детето или ученика;
3. изготвя и реализира план за подкрепа;
4. извършва наблюдение и оценка за развитие на случая;
5. изпълнява и други функции, предвидени в държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

(2) Екипът за подкрепа за личностно развитие работи съвместно с родителите, органите за закрила на правата на детето и органите за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

**Чл. 188. (1)** Към регионалните управления на образованието със заповед на началника на регионалното управление на образованието се създава регионален екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

(2) В състава на екипа по ал. 1 се включват ресурсни учители на длъжност “главен учител”, експерт по приобщаващо образование, психолог и логопед. За работа по конкретен случай по преценка на екипа в него може да се включват и други специалисти, в т. ч. от системата на здравеопазването, от органите за закрила на детето, от центровете за подкрепа за личностно развитие или от доставчик на социална услуга, която работи с детето и семейството.

(3) Екипът по ал. 1:

1. въз основа на потвърждаване оценките на екипите по чл. 186, ал. 1 предлага на началника на регионалното управление на образованието да одобри предоставянето на допълнителна подкрепа на децата и учениците със специални образователни потребности;

2. участва в мониторинг на процеса на осигуряване на общата и допълнителната подкрепа;

3. идентифицира нужди от методическа подкрепа, предлага, насочва и организира предоставянето ѝ на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие.

4. организира повторна оценка на образователните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности при несъгласие на родителите с оценката, извършена от екипа по чл. 187, ал. 1, т. 2, и с предложената подкрепа;

5. насочва учениците със специални образователни потребности след VII клас към училища за продължаване на образованието им или за придобиване на професионална квалификация;

6. проследява и анализира процеса на приобщаващото образование и изготвя доклад-анализ до областния управител, до кметовете на общините в съответната област и до министъра на образованието и науката;

7. изпълнява и други функции, предвидени в държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

(4) Методическата подкрепа по ал. 3, т. 3 се предоставя от екипи на детски градини, училища и центрове за подкрепа за личностно развитие, както и от висши училища, в зависимост от конкретните потребности.

**Чл. 189. (1)** Условието и редът за осигуряване на общата и на допълнителната подкрепа се определят с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

(2) За общата подкрепа, осъществявана от център за подкрепа за личностно развитие, която не се финансира от държавния бюджет, може да се събират такси при условия и по ред, определени от Закона за местните данъци и такси.

**Чл. 190. (1)** Детските градини и училищата са длъжни да приемат деца и ученици със специални образователни потребности.

(2) В група в детска градина и в паралелка в училище може да се обучават до три деца и ученици със специални образователни потребности.

(3) Броят на децата и учениците в конкретна група или паралелка може да бъде по-голям от посочения в ал. 2 по предложение на екипа за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците към регионалното управление на образованието с разрешение на началника на съответното регионално управление на образованието, ако на територията на населеното място няма друга група или паралелка, която да осигурява същото по вид образование.

**Чл. 191. (1)** В детските градини и в училищата обучението на деца и ученици със специални образователни потребности задължително се подпомага от ресурсен учител, съобразно потребността на детето и ученика.

(2) Броят на ресурсните учители се определя в зависимост от броя на децата и учениците със специални образователни потребности, от вида на подкрепата и от броя часове за ресурсно подпомагане при условията на държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

(3) В плана за подкрепа на детето и ученика може да бъде определен и помощник на учителя.

(4) Изискванията към помощника на учителя и функциите му се определят с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

**Чл. 192. (1)** По изключение и ако целите на образованието не могат да бъдат постигнати по друг начин, за подкрепа и обучение на деца и ученици с интелектуални затруднения, с множество увреждания, със сензорни увреждания и с разстройства от аутистичния спектър в детските градини и в училищата по чл. 37, ал. 1 и чл. 38, ал. 2, т. 1-3 може да се организират специални групи.

(2) Обучението на учениците по ал. 1 се организира при условията на чл. 43, ал. 3 и 4.

**Чл. 193. (1)** За подпомагане обучението на деца и ученици с интелектуални затруднения, с множество увреждания може да се организират и паралелки и групи на деца и ученици от детските градини и училищата по чл. 37 в центровете за подкрепа за личностно развитие и в социалните услуги в общността.

(2) Условията и редът за организиране на обучението в паралелките и групите по ал. 1 се определят с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

**Чл. 194. (1)** Областният управител организира разработването на областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците въз основа на анализ на потребностите от подкрепа във всяка община на територията на областта. Стратегията включва и описание на предизвикателствата, стратегическите цели и необходимите дейности в областта на подкрепата.

(2) При разработването на стратегията областният управител осигурява участието на представители на всяка община на територията на областта, на регионалното управление на образованието, на регионалната здравна инспекция, на юридически лица с нестопанска цел, на работещи в областта на приобщаващото образование и на други заинтересовани органи, лица и организации, имащи отношение към развитието на подкрепата за личностно развитие.

(3) Анализът по ал. 1 се разработва от съответните общини и се приема от общинския съвет по предложение на кмета на общината.

(4) Стратегията по ал. 1 обхваща 2-годишен период.

(5) Областният управител утвърждава стратегията по ал. 1 след съгласуване с областните съвети за развитие и с регионалното управление на образованието.

**Чл. 195. (1)** Въз основа на областната стратегия по чл. 194 се приема общинска стратегия за личностно развитие на децата и учениците.

(2) Стратегията по ал. 1 се приема от общинския съвет за период от 2 години.

(3) За изпълнение на стратегията по ал. 1 ежегодно до 30 април общинският съвет приема годишен план на дейностите за подкрепа за личностно развитие. Годишният план се приема по предложение на кмета на общината след съгласуване със съответното регионално управление на образованието.

**Чл. 196. (1)** Кметът на общината може да възложи дейности за подкрепа за личностно развитие по чл. 48, ал. 1 на център за подкрепа за личностно развитие от друга община, ако в общината няма център за подкрепа за личностно развитие, който да може да ги осъществи.

(2) Кметът на общината може да възложи предоставянето на дейности по чл. 48, ал. 1, т. 3, 4, 5 и 6 на лицата по чл. 18, ал. 2 и 3 от Закона за социално подпомагане, получили лиценз за предоставяне на социални услуги за деца по реда на Закона за закрила на детето.

(3) Възлагането по ал. 2 се извършва по реда на чл. 18а, ал. 3 и 4 от Закона за социално подпомагане.

(4) Предоставянето на дейностите по ал. 2 се извършва при спазване на държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

### **Раздел III** **Санкции на учениците**

**Чл. 197. (1)** За неизпълнение на задълженията, определени в този закон, в нормативните актове по неговото прилагане и в правилника за дейността на училището, след изчерпване на останалите механизми за въздействие върху вътрешната мотивация и за преодоляване на проблемното поведение на учениците може да се налагат следните санкции:

1. забележка;
2. преместване в друга паралелка в същото училище;
3. предупреждение за преместване в друго училище;
4. преместване в друго училище;
5. преместване от дневна форма в самостоятелна форма на обучение.

(2) Когато ученикът възпрепятства провеждането на учебния процес, учителят може да го отстрани до края на учебния час.

(3) Когато ученикът се яви в училище с облекло или във вид, които са в нарушение на правилника за дейността на училището, както и когато състоянието му не позволява да участва в учебния процес, той се отстранява от училище до отпадане на основанието за отстраняването му.

(4) Веднага след приключването на учебния час по ал. 2 или след отстраняването на ученика по ал. 3 се предприемат дейности за мотивация и за преодоляване на проблемното поведение и се уведомява родителят.

(5) За ученика с наложена санкция се осигуряват и дейности за превенция и преодоляване на проблемно поведение.

**Чл. 198. (1)** Санкцията „преместване в друга паралелка в същото училище” не се прилага, когато това налага промяна на профила, професията или специалността.

(2) Санкцията „преместване от дневна форма в самостоятелна форма на обучение” се прилага за ученици, навършили 16-годишна възраст.

(3) Мерките по чл. 197, ал. 2 и 3, както и санкциите „предупреждение за преместване в друго училище” и „преместване в друго училище” не се налагат на учениците в класовете от началния етап.

(4) Санкциите „преместване в друго училище” и „преместване от дневна форма в самостоятелна форма на обучение” се налагат за тежки или системни нарушения.



(5) Санкции не се налагат на ученици, когато поведението им е резултат от увреждане или нарушение на здравето, посочено в медицински документи.

**Чл. 199. (1)** За едно нарушение не може да бъде наложена повече от една санкция по чл. 197, ал. 1. Мерките по чл. 197, ал. 2 и 3 се налагат независимо от санкциите по чл. 196 ал. 1.

(2) Видът на санкцията се определя, като се отчитат причините и обстоятелствата при извършване на нарушението, видът и тежестта му, както и възрастовите и личностните особености на ученика.

**Чл. 200. (1)** Санкциите са срочни.

(2) Срокът на санкциите е до края на учебната година.

(3) Когато санкциите „преместване в друга паралелка в същото училище”, „предупреждение за преместване в друго училище”, „преместване в друго училище” и „преместване от дневна форма в самостоятелна форма на обучение” са наложени до 30 учебни дни преди края на втория учебен срок, те влизат в сила от началото на следващата учебна година.

**Чл. 201. (1)** Санкциите „забележка” и „преместване в друга паралелка в същото училище” се налагат със заповед на директора по предложение на класния ръководител, а всички останали санкции - със заповед на директора по предложение на педагогическия съвет.

(2) Мярката по чл. 197, ал. 3 се налага със заповед на директора.

**Чл. 202. (1)** За откриване на процедура по налагане на санкциите по чл. 197, ал. 1 директорът задължително уведомява родителя, а в случаите по чл. 197, ал. 1, т. 3-5 – и съответните териториални структури за закрила на детето.

(2) В процедурата по налагане на санкция малолетният ученик се представлява от родителя си или от упълномощено от родителя лице, а непълнолетният ученик извършва всички действия лично, но със съгласието на родителите си.

(3) Ученикът има право преди налагане на съответната санкция да бъде изслушан и/или писмено да обясни фактите и обстоятелствата, свързани с конкретното нарушение. Изслушването задължително се извършва в присъствието на психолог или на педагогически съветник.

(4) Родителят на ученика има право да присъства на изслушването и да изрази мнение, както и да участва в процедурата по налагане на санкцията при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

(5) Конкретните условия и ред за налагане на санкциите по чл. 197 се определят с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

**Чл. 203. (1)** Заповедта за налагане на санкцията се издава в 14-дневен срок от предложението по чл. 201.

(2) В заповедта по ал. 1 се посочват видът на санкцията, срокът и мотивите за налагането ѝ.

(3) Заповедта се съобщава в тридневен срок от издаването ѝ на ученика и на родителя му, а заповедта за налагане на санкция „преместване в друго училище” – и на началника на регионалното управление на образованието.

(4) Заповедта по ал. 1 може да се обжалва при условията и по реда на Административно процесуалния кодекс.

**Чл. 204. (1)** Наложените санкции се отразяват в ученическата книжка, в личния картон и в бележника за кореспонденция на ученика.

(2) Ученик, на когото е наложена санкция „преместване в друго училище”, продължава обучението си в другото училище при условия и по ред, определени със заповед на началника на регионалното управление на образованието.

(3) Ученик, на когото е наложена санкция „предупреждение за преместване в друго училище”, „преместване в друго училище” или „преместване от дневна форма в самостоятелна форма на обучение”, за срока на санкцията се лишава от правото да получава стипендия за отличен успех.

(4) При налагане на мярката по чл. 197, ал. 2 ученикът няма право да напуска територията на училището по времето на отстраняването си. При изпълнението на мярката училището създава условия за работа с учениците за повишаване на мотивацията и социалните им умения за общуване.

**Чл. 205. (1)** Санкциите се заличават с изтичане на срока, за който са наложени, или предсрочно по реда, по който са наложени.

(2) По желание на ученика след заличаване на санкциите „преместване в друга паралелка в същото училище” и „преместване в друго училище” той може да продължи обучението си в паралелката или в училището, в което е преместен.

(3) Зачичаването се отбелязва в ученическата книжка и в личния картон на ученика.

## **Глава десета РОДИТЕЛИ**

**Чл. 206. (1)** Сътрудничеството и взаимодействието между родителите и детската градина или училището се осъществяват чрез индивидуални консултации, родителски срещи, обучения, както и всеки път, когато конкретна ситуация или поведение на детето или ученика го прави необходимо.

(2) Средство за постоянна връзка между училището и родителя е бележникът за кореспонденция.

(3) Средство за връзка със семейството на ученика може да бъде и електронната поща на един от родителите, както и електронен дневник на паралелката.

**Чл. 207.** Родителите имат следните права:

1. периодично и своевременно да получават информация за успеха и развитието на децата им в образователния процес, за спазването на правилата в детската градина и в училището и за приобщаването им към общността;

2. да се срещат с ръководството на детската градина или училището, с класния ръководител, с учителите и с другите педагогически специалисти в определеното приемно време или в друго удобно за двете страни време;

3. да се запознаят с училищния учебен план или със съответната педагогическа система в детската градина;

4. да присъстват и при желание от тяхна страна да бъдат изслушвани, когато се решават въпроси, които засягат права и интереси на детето или ученика;

5. най-малко веднъж годишно да получават информация, подкрепа и консултиране в детската градина или в училището по въпроси, свързани с образованието, с кариерното ориентиране и с личностното развитие на децата им;

6. да избират и да бъдат избирани в Обществения съвет на детската градина или училището;

7. да изразяват мнение и да правят предложения за развитие на детската градина, училището и центъра за подкрепа за личностно развитие;

**Чл. 208. (1)** Родителите имат следните задължения:

1. да осигуряват редовното присъствие на детето в задължителното предучилищно образование и на ученика в училище;

2. редовно да се осведомяват за своите деца относно приобщаването им в детската градина и в училищната среда, успеха и развитието им в образованието и спазването на училищните правила;

3. да спазват правилника за дейността на детската градина, училището и центъра за подкрепа за личностно развитие и да съдействат за спазването му от страна на детето и ученика;

4. да участват в процеса на изграждане на навици за самоподготовка като част от да участват в родителските срещи;

9. да се явяват в училището след покана от учител, директор или друг педагогически специалист в подходящо за двете страни време.

**(2)** Родителите, чиито деца се обучават в самостоятелна форма на обучение по чл.110, ал. 1, т. 2, са длъжни да гарантират постигането на целите по чл. 5, както и да осигурят необходимите условия за обучение, познавателни книжки, учебници и учебни помагала, както и да прилагат по свой избор методики и подходи, съобразени с възрастта, индивидуалните потребности и интересите на детето.

## **Глава единадесета**

### **УЧИТЕЛИ, ДИРЕКТОРИ И ДРУГИ ПЕДАГОГИЧЕСКИ СПЕЦИАЛИСТИ**

#### **Раздел I**

#### **Общи положения**

**Чл. 209. (1)** Учителите, директорите и заместник-директорите, които изпълняват норма преподавателска работа, са педагогически специалисти.

**(2)** Педагогически специалисти са и ръководителите на направление „Информационни и комуникационни технологии”, възпитателите, психолозите, педагогическите съветници, логопедите, рехабилитаторите на слуха и говора, корепетиторите, хореографите и треньорите по вид спорт.

**(3)** Педагогически специалисти са лица, които изпълняват функции:

1. свързани с обучението, възпитанието и със социализацията, както и с подкрепата за личностно развитие на децата и учениците в детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностно развитие.

2. по управлението на институциите по т. 1.

**Чл. 210. (1)** Необходимите компетентности като съвкупност от знания, умения и отношения по нива на кариерното развитие за всеки вид педагогически специалист се определят в професионален профил.

**(2)** Професионалният профил и постигнатите резултати в обучението на учениците им е основа за определяне на приоритети за професионално усъвършенстване, както и за подпомагане на самооценката и за атестирането на педагогическите специалисти.

**Чл. 211. (1)** Длъжностите на педагогическите специалисти се заемат от български граждани, придобили висше образование в съответното на длъжността професионално направление съгласно Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления и професионална квалификация, необходима за изпълнението на съответната длъжност.

**(2)** За заемане на длъжността „директор” в детска градина, училище или център за подкрепа за личностно развитие е необходим не по-малко от три години учителски стаж.

**(3)** Длъжностите на педагогическите специалисти може да се заемат и от:

1. граждани на други държави членки;
2. чужди граждани, ако са предложени по междудържавни спогодби;
3. продължително пребиваващи в страната чужди граждани, със съгласие на началника на съответното регионално управление по образованието.
4. дългосрочно и постоянно пребиваващи в страната чужди граждани.

**(4)** Учителска длъжност по учебен предмет или модул от професионалната подготовка, за който няма съответно професионално направление в Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления, може да се заема и от лица без висше образование и без професионална квалификация „учител”, ако те са придобили съответната професионална квалификация при условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение.

**(5)** Учителска длъжност по учебен предмет или модул от професионалната подготовка, както и от специализираната подготовка може да се заема и от лица със завършено висше образование по съответната специалност и без професионална квалификация „учител”.

**(6)** Учителска длъжност по учебен предмет „Чужд език”, с изключение на английски, испански, италиански, немски, руски и френски език, може да се заема и от лица със завършено висше образование по съответната специалност и без професионална квалификация „учител”.

**(7)** Учителска длъжност по спортна подготовка в спортните училища може да се заема и от лица със завършено висше образование по съответната специалност и придобита професионална квалификация „треньор” по съответния вид спорт.

**(8)** В случаите, когато учителска длъжност се заема от лица без професионална квалификация „учител”, училището изготвя и реализира план за придобиване на педагогически компетентности от съответното лице.

**Чл. 212. (1)** В детските градини и училищата от системата на предучилищното и училищното образование се провежда практическа подготовка на:

1. студенти, които се обучават за придобиване на степен на висше образование в професионално направление, съответно на длъжностите на педагогическите специалисти;

2. лицата, които са придобили степен на висше образование и се обучават за придобиване на професионална квалификация „учител”.

(2) Лицата по ал. 1, които самостоятелно участват в образователния процес под ръководството на учител-наставник, са стажант-учители.

(3) За организирането и провеждането на практическата подготовка по ал. 1 се сключва договор между съответната детска градина или училище и висшето училище.

**Чл. 213. (1)** Не може да заема длъжност на педагогически специалист лице, което е:

1. осъждано за умишлено престъпление от общ характер независимо от реабилитацията;

2. лишено от право да упражнява професията.

(2) Разпоредбата на ал. 1, т. 1 не се прилага за лицата, осъдени по наказателни дела, посочени в чл. 1 от Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресирани лица.

(3) При възникване на обстоятелство по ал. 1 трудовото правоотношение с педагогическия специалист се прекратява при условията и по реда на Кодекса на труда.

**Чл. 214. (1)** Трудовите договори с педагогическите специалисти се сключват и прекратяват от директора на детската градина, училището или центъра за подкрепа за личностно развитие, а с педагогическите специалисти в българските училища в чужбина - от министъра на образованието и науката.

(2) Трудовите договори с педагогическите специалисти в частните детски градини и училища се сключват и прекратяват от органа, който управлява и представлява съответното дружество, юридическо лице с нестопанска цел или кооперация.

**Чл. 215. (1)** Министърът на образованието и науката сключва и прекратява трудовите договори с директорите на специализираните обслужващи звена и на държавните училища, с изключение на държавните неспециализирани училища, министърът на физическото възпитание и спорта – с директорите на държавните спортни училища, министърът на културата – с директорите на училищата по изкуства и на училищата по култура, а съответният финансиращ орган – с директорите на държавните детските градини по чл. 35, ал. 2.

(2) Началникът на регионалното управление на образованието сключва и прекратява трудовите договори с директорите на общинските училища, държавните неспециализирани училища и на астрономическите обсерватории.

(3) Кметът на общината сключва и прекратява трудовите договори с директорите на общинските детски градини и на центровете за подкрепа за личностно развитие.

(4) Директорите на частните детски градини и училища се определят от дружеството, от юридическото лице с нестопанска цел или от кооперацията.

(5) Длъжността „директор” в държавните и общинските институции по този закон се заема въз основа на конкурс, проведен при условията и по реда на Кодекса на

труда от органите по ал. 1, 2 или 3 и с участието на представители на Обществения съвет на детската градина или училището.

(6) В комисията за провеждане на конкурса за заемане на длъжността „директор” на общинско училище се включват представители на общинската администрация, определени от кмета на общината, както и представители на Обществения съвет.

(7) В комисията за провеждане на конкурса за заемане на длъжността „директор” на държавни неспециализирани училища се включват представители, определени от финансиращия орган.

**Чл. 216. (1)** Функциите, професионалните профили, длъжностите и необходимата за заемането им професионална квалификация, както и условията и редът за повишаване на квалификацията, за кариерното им развитие и за атестирането на педагогическите специалисти, включително критериите за атестиране и съставът на атестационната комисия, се определят с държавния образователен стандарт за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогическите специалисти.

(2) Държавният образователен стандарт за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогическите специалисти определя условията и реда за организиране и провеждане на практическа подготовка на стажант-учителите по чл. 212.

## **Раздел II**

### **Права и задължения**

**Чл. 217. (1)** Педагогическите специалисти имат следните права:

1. да бъдат зачитани правата и достойнството им;
- да определят методите и средствата за провеждане на образователния процес съобразно принципите и целите, определени в този закон;
3. да участват във формирането на политиките за развитие на детската градина, училището или центъра за подкрепа за личностно развитие;
  4. да получават професионална подкрепа в процеса на изпълнение на служебните си задължения;
  5. да повишават квалификацията си;
  6. да бъдат поощрявани и награждавани.

(2) Педагогическите специалисти имат следните задължения:

1. да осъществяват обучение и възпитание на децата и учениците в съответствие с държавните образователни стандарти;
2. да опазват живота и здравето на децата и учениците по време на образователния процес и на други дейности, организирани от институцията;
3. да зачитат правата и достойнството на децата, учениците и другите участници в предучилищното и училищното образование и да сътрудничат и партнират със заинтересованите страни;
4. да поддържат и повишават квалификацията си съобразно политиките за организационно развитие на съответната институция и специфичните потребности на децата и учениците, с които работят с цел подобряване качеството на образованието им;

(3) На педагогическите специалисти се дължи почит и уважение от учениците, административните органи и обществеността.

(4) При изпълнение на служебните си задължения педагогическите специалисти, заместник-директорите без норма преподавателска работа и главният счетоводител от държавните и общинските детски градини и училища и от центровете за подкрепа за личностно развитие имат право на представително облекло за всяка календарна година при условия и по ред, определени с наредба на министъра на образованието и науката съгласувано с министъра на финансите. Средствата за представителното облекло се осигуряват от бюджета на съответната институция.

(5) Лицата от педагогическия персонал, които работят в населено място извън местоживеенето си, имат право на възстановяване на част от извършените от тях разходи за транспорт от местоживеенето им до местоработата и обратно или за наем по месторабота, когато тя е в малко и отдалечено населено място при условия и по ред, определени в наредба, издадена от министъра на образованието и науката, съгласувано с министъра на финансите.

**Чл. 218. (1)** Освен в случаите, определени в този закон, педагогически специалист не може да извършва срещу заплащане обучение или подкрепа по смисъла на чл. 176, ал. 1, т. 2-6 и 13 и чл. 185, ал. 1, т. 2 и 4 на деца и ученици, с които работи в детската градина или в училището, ако това заплащане е от името и за сметка на децата и учениците.

(2) Педагогически специалист няма право да участва при изготвяне и оценяване на изпитни материали и да извършва проверка и оценка на изпитни работи, ако е подготвял ученици за явяването им на съответния изпит срещу заплащане, ако това заплащане е от името и за сметка на децата и учениците.

(3) В едномесечен срок от началото на всяка учебна година педагогическият специалист подава пред работодателя си писмена декларация относно обстоятелството дали срещу заплащане от името и за сметка на децата и учениците през предходната учебна година е извършвал обучение или подкрепа по смисъла чл. 176, ал. 1, т. 2-6 и 13 и чл. 185, ал. 1, т. 2 и 4 на деца и ученици и че това не са били деца и ученици, с които педагогическият специалист е работил в детската градина или училището в същия период.

(4) Преди включването в дейности по ал. 2 педагогическият специалист подава декларация, че не е подготвял ученици за явяването им на съответния изпит срещу заплащане от тях или от родителите им.

(5) При установяване нарушение на ал. 1 и 2, както и в случаите на неподаване на декларацията по ал. 3 или при подаване на декларация с невярно съдържание педагогическите специалисти носят дисциплинарна отговорност по реда на Кодекса на труда.

### **Раздел III**

#### **Повишаване квалификацията на педагогическите специалисти**

**Чл. 219. (1)** Повишаването на квалификацията е непрекъснат процес на усъвършенстване и обогатяване компетентностите на педагогическите специалисти за ефективно изпълнение на изискванията на изпълняваната работа и за кариерно развитие.

(2) Планирането, координирането, управлението и контролът на дейностите за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти се осъществяват на национално, регионално, общинско и училищно ниво.

(3) Педагогическите специалисти са длъжни ежегодно да повишават квалификацията си с цел подобряване качеството на работата им и повишаване резултатите и качеството на подготовка на децата и учениците.

(4) Директорите на детски градини, училища и центрове за подкрепа за личностно развитие са длъжни да осигуряват необходимите условия за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти.

**Чл. 220. (1)** Повишаването на квалификацията на педагогическите специалисти се извършва от специализирани обслужващи звена, от висши училища и научни организации. Повишаването на квалификацията на педагогическите специалисти се извършва и от обучителни организации, чиито програми за обучение са одобрени при условията и по реда на тази глава.

(2) Повишаването на квалификацията на педагогическите специалисти по ал. 1 се измерва чрез система от квалификационни кредити и се удостоверява с документ. Системата от квалификационни кредити се определя с държавния образователен стандарт за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти.

(3) Педагогическите специалисти са длъжни да повишават квалификацията си по програми на организациите по ал. 1 в не по-малко от 48 академични часа за всеки период на атестиране.

(4) Държавата създава условия за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти по ал. 3.

(5) Повишаването на квалификацията, извършена от организации извън ал. 1, се признава от началника на съответното регионално управление на образованието по заявление на педагогическия специалист при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за статута и развитието на учителите, директорите и другите педагогически специалисти.

**Чл. 221. (1)** Повишаването на квалификацията на педагогическите специалисти може да се организира и от детските градини, училищата и от центрoвете за подкрепа за личностно развитие чрез обмяна на добри практики в различни форми, както и по международни и национални програми. Вътрешно институционалната квалификация се измерва в академични часове и за нея не се присъждат квалификационни кредити.

(2) Детските градини, училищата и центрoвете за подкрепа за личностно развитие са длъжни да осигуряват условия за повишаване на квалификацията по ал. 1 в не по-малко от 16 академични часа годишно за всеки педагогически специалист.

**Чл. 222. (1)** Повишаването на квалификацията се осъществява по програми и във форми по избор на педагогическия специалист в съответствие с професионалния профил на изпълняваната длъжност, с професионалното развитие на педагогическия



специалист, с резултата и препоръките от атестацията му, както и с националната, регионалната, общинската и училищната политика.

(2) Повишаването на квалификацията на конкретния педагогически специалист е насочено и към напредъка на децата и учениците, както и към подобряване на образователните им резултати.

**Чл. 223. (1)** Въз основа на достигнатото равнище на квалификация педагогическите специалисти може да придобиват професионално-квалификационни степени.

(2) По-високото равнище на квалификация е основа за придобиване на по-висока професионално-квалификационна степен.

(3) Професионално-квалификационните степени се присъждат от висшите училища.

(4) Професионално-квалификационните степени и условията и редът за придобиването им се определят с държавния образователен стандарт за статута и професионалното развитие на педагогическите специалисти.

**Чл. 224. (1)** Постигнатите компетентности се отразяват в професионално портфолио на педагогическия специалист. Професионалното портфолио се съставя от педагогическия специалист и включва разработени материали, които доказват активното му участие в реализирането на политиката на детската градина или училището, професионалните му изяви, професионалното му усъвършенстване и кариерното му израстване, както и постигнатите резултати с децата и учениците.

(2) Професионалното портфолио подпомага атестирането и самооценяването на педагогическия специалист.

(3) Целите, функциите и съдържанието на професионалното портфолио се определят с държавния образователен стандарт за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти.

## **Раздел IV**

### **Кариерно развитие на педагогическите специалисти**

**Чл. 225. (1)** Кариерното развитие е процес на усъвършенстване на компетентности при последователно заемане на учителски или възпитателски длъжности или при придобиване на степени с цел повишаване качеството и ефективността на образованието.

(2) Учителските и възпитателските длъжности са:

1. учител, възпитател;
2. старши учител, старши възпитател;
3. главен учител, главен възпитател.

(3) Разпоредбата на ал. 2 се прилага и при кариерното развитие на ресурсните и болничните учители.

(4) Кариерното развитие на педагогическите специалисти, с изключение на учителите и възпитателите, се осъществява чрез последователно придобиване на втора

и първа степен. Присъждането им се извършва от работодателя. Степените не се запазват при прекратяване на трудовото правоотношение.

(5) Основа за кариерно развитие на педагогическите специалисти са учителският стаж, получените квалификационни кредити, придобитата професионално-квалификационна степен, както и резултатите от атестирането им.

(6) По-големият брой квалификационни кредити и по-високата професионално-квалификационна степен са основание за по-бързо кариерно развитие на педагогическите специалисти, независимо от учителския стаж.

(7) Условието и редът за заемане на учителските длъжности по ал. 2 и за придобиването на степените по ал. 4, както и за по-бързото кариерно развитие на педагогическите специалисти се определят с държавния образователен стандарт за статута и развитието на учителите, директорите и другите педагогически специалисти.

**Чл. 226. (1)** Атестирането е процес на оценяване съответствието на дейността на педагогическите специалисти с професионалния им профил, както и със стратегията за развитие на детската градина и на училището.

(2) Атестирането се извършва от атестационна комисия, определена от работодателя, на всеки 4 години.

(3) В състава на атестационната комисия задължително се включват представители на Обществения съвет, на педагогическия съвет, на финансиращия орган и на синдикалните и работодателските организации.

(4) Освен за кариерното развитие оценката от атестирането може да служи и за насочване за повишаване на квалификацията и поощряване на педагогическия специалист.

(4) При получена най-ниска оценка от атестирането лицето се освобождава от длъжност при условията на чл. 328, ал. 1, т. 5 от Кодекса на труда.

## Раздел V

### Информационен регистър на одобрените програми за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти

**Чл. 227. (1)** Министърът на образованието и науката организира създаването и поддържането на информационен регистър на одобрените програми за обучение за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти.

(2) Министърът на образованието и науката може да организира поддържането на регистъра чрез свое специализирано обслужващо звено.

(3) Обстоятелствата, които се вписват в регистъра по ал. 1, се определят с държавния образователен стандарт за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти.

(4) Регистърът се публикува на официалната интернет страница на Министерството на образованието и науката.

**Чл. 228.** Програми за обучение за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти за одобрение и вписване в регистъра може да представят:

1. лица, регистрирани по реда на Търговския закон, на Закона за юридическите лица с нестопанска цел или на Закона за кооперациите;

2. лица, учредени в съответствие със законодателството на друга държава членка.

**Чл. 229. (1)** Производството за одобряване на програмите за обучение за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти започва по писмено заявление на лицата по чл. 228.

**(2)** Заявлението по ал. 1 съдържа:

1. данни за юридическото лице - наименование (фирма), седалище и адрес на управление, единен идентификационен код или код по БУЛСТАТ;

2. наименование на програмата за обучение за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти;

3. описание на материално-техническите и информационните ресурси, с които се гарантира качествено провеждане на обучението.

**(3)** Към заявлението по ал. 1 се прилагат следните документи:

1. програма за обучение за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти;

2. списък на учителите с приложени професионални автобиографии и документи за образование и квалификация, декларации, удостоверяващи съгласието на лицата да провеждат обучението, както и най-малко три референции за всеки от учителите;

3. документ за разработена вътрешна система за управление на качеството.

**(4)** Заявленията и приложените към тях документи може да се подават всяка година от 1-во до 15-о число на месеците ноември и април.

**Чл. 230. (1)** Представената за одобрение програма за обучение за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти трябва да съдържа:

1. анотация на програмата;

2. цели на програмата;

3. форми на обучение;

4. методи на обучение;

5. индикатори за очакваните резултати от обучението;

6. продължителност на обучението и брой часове;

7. брой квалификационни кредити;

8. начин на завършване на обучението.

**(2)** Анотацията на програмата включва теоретична и практическа част, като в програмата задължително се посочва съотношението между тях.

**(3)** Целите на програмата трябва да бъдат насочени към развиване на компетентностите, определени в професионалните профили на педагогическите специалисти.

**(4)** Формите и методите на обучение трябва да осигуряват постигане на целите по ал. 3.

**(5)** Обучението трябва да завършва с издаване на документ, който удостоверява броя квалификационни кредити.

**Чл. 231.** Учителите трябва да притежават:

1. висше образование с образователно-квалификационна степен „магистър” и професионална квалификация, която да отговаря на целите на програмата;

2. професионален опит, свързан с целите на програмата, придобит в практиката или в провеждането на обучения.

**Чл. 232.** Лицата по чл. 228 трябва да имат разработена вътрешна система за управление на качеството, която да отговаря на изискванията на държавния образователен стандарт за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти.

**Чл. 233. (1)** Не се оценяват заявления, които не съдържат всички необходими документи.

(2) При констатирани несъответствия в представените документи с изискванията на чл. 229 и 230 заявителят се уведомява писмено за допуснатите несъответствия и за срока за отстраняването им, който не може да е по-кратък от 10 работни дни.

**Чл. 234. (1)** Министърът на образованието и науката или упълномощено от него длъжностно лице се произнася в двумесечен срок от изтичане на съответния срок по чл. 229, ал. 4, като:

1. издава заповед за одобрение на програмата;
2. отказва одобрение на програмата.

(2) В случаите по чл. 230, ал. 2 срокът за произнасяне започва да тече от датата на отстраняване на несъответствията или от изтичането на срока за отстраняването им.

**Чл. 235. (1)** Програмата за обучение се одобрява, когато са изпълнени изискванията на чл. 230, 231 и 232.

(2) Въз основа на заповедта за одобряване програмата се вписва в регистъра по чл. 229, ал. 1.

(3) Обучението по одобрена програма при условията и по реда на този раздел е основание за присъждане на квалификационни кредити.

**Чл. 236. (1)** Министърът на образованието и науката или упълномощено от него длъжностно лице отказва да одобри програмата за обучение, когато:

1. не са представени всички документи по чл. 229;
2. представените документи са непълни или не са в определените вид и форма;
3. не са спазени изискванията на чл. 230, 231 и 232.

(2) Отказът по ал. 1 се съобщава при условията и по реда на Административно процесуалния кодекс.

**Чл. 237.** Всяка година от 1-во до 10-о число на месец юни лицата по чл. 228, които имат одобрени програми, подават заявление дали ще извършват обучение по програмата през следващите 12 месеца.

**Чл. 238.** Одобренията при условията и по реда на този раздел програми може да се прилагат до промяна на съдържанието им или на обучителите по чл. 229, ал.3, т. 2.

**Чл. 239. (1)** Промяна на съдържанието на одобрената програма може да бъде прилагана само след одобрение от министъра на образованието и науката .

(2) Промяна на съдържанието се одобрява при условията и по реда на чл. 229-236.

**Чл. 240. (1)** Промяна на обучителите по чл. 229, ал. 3, т. 2 може да бъде извършена след одобрение от министъра на образованието и науката или от упълномощено от него длъжностно лице.

**(2)** Производството за одобряване на промяната по ал. 1 започва по заявление на лицето по чл. 228, към което се прилагат списък на новите обучители по програмата с приложени професионални автобиографии и документи за придобито образование и квалификация, декларации, удостоверяващи съгласието на лицата да провеждат обучението, както и най-малко три референции за всеки от обучителите.

**(3)** Заявленията за промяна на обучителите се разглеждат при условията и по реда на чл. 231 и 233.

**(4)** Министърът на образованието и науката или упълномощено от него длъжностно лице одобрява или отказва да одобри промяната на обучителите в 14-дневен срок от подаване на заявлението.

**Чл. 241.** Лицата по чл. 228 са длъжни да заявят за вписване в регистъра всяка промяна в наименованието или в правно-организационната си форма в 7-дневен срок от настъпване на обстоятелството.

**Чл. 242. (1)** Министърът на образованието и науката може да извършва проверки чрез упълномощени длъжностни лица за изпълнение на одобрените програми.

**(2)** Длъжностните лица по ал. 1 може да извършват проверка на място, като имат право:

1. на достъп до помещенията, в които се извършва обучението;
2. да изискват документи, удостоверяващи провежданото обучение;
3. да изискват писмени и устни обяснения от всички, които работят за проверяваното лице;
4. да изискват информация от обучаемите за провежданото обучение.

**(3)** Когато се установи неизпълнение на одобрената програма или нарушения по чл. 231 и 232, длъжностните лица по ал. 2 може да правят задължителни предписания за отстраняване на нарушението в подходящ срок.

**(4)** При неизпълнение на предписанията по ал. 3 министърът на образованието и науката или упълномощено от него длъжностно лице издава заповед за заличаване от регистъра по чл. 227, ал. 1.

**Чл. 243 (1)** Одобрените програми се заличават от регистъра по чл. 227, ал. 1:

1. по писмено заявление на лицата по чл. 228;
2. при неподаване в срок на заявлението по чл. 237;
3. при подаване в две последователни години на заявление по чл. 237, че няма да бъде извършвано обучение по програмата.

**(2)** При одобряване и вписване на промяна в съдържанието при условията по реда на този раздел одобрената преди изменението програма се заличава от регистъра.

## Раздел VI

### Поощряване и награждаване на педагогическите специалисти

**Чл. 244. (1)** Педагогическите специалисти се поощряват с морални и материални награди за високи постижения в предучилищното и училищното образование.

(2) Министърът на образованието и науката и началникът на регионалното управление на образованието със заповед може да учредяват награди за педагогическите специалисти на национално, съответно на регионално ниво.

**Чл. 245. (1)** Педагогическите специалисти може да бъдат награждавани с отличия и награди за образцово изпълнение на задълженията си със заповед на работодателя си.

(2) Отличията и наградите по ал. 1 се определят с правилника за дейността на институцията, а за директорите на институциите - с правилника на регионалните управления на образованието.

## Глава дванадесета

### ИНФОРМАЦИЯ И ДОКУМЕНТИ

**Чл. 246. (1)** Документите в системата на предучилищното и училищното образование се създават, обработват и съхраняват при спазване на държавния образователен стандарт за информацията и документите.

(2) Държавният образователен стандарт по ал. 1 урежда:

1. видовете документи в системата на предучилищното и училищното образование;
2. изискванията към формата и съдържанието на всеки от документите по т. 1;
3. условията и реда за водене на информационните регистри, предвидени в този закон;
4. условията и реда за приемане, отчитане и унищожаване на документи с фабрична номерация;
5. документите, които се създават, обработват и съхраняват в електронен вид.

**Чл. 247.** Документите, издавани или водени от институциите в системата на предучилищното и училищното образование, се попълват на български книжовен език с изключение на случаите, предвидени в този закон.

**Чл. 248. (1)** Министерството на образованието и науката организира воденето на национална електронна информационна система за предучилищното и училищното образование.

(2) Националната електронна информационна система включва и Общ регистър на електронните дневници по училища и региони.

(3) Воденето на националната електронна информационна система по ал. 1 се извършва при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за информацията и документите.

## Глава тринадесета

### ОРГАНИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ

**Чл. 249. (1)** Държавната политика в областта на предучилищното и училищното образование се осъществява от Министерския съвет.

(2) Веднъж на всеки 2 години Министерският съвет внася в Народното събрание доклад за изпълнението на целите и функционирането на принципите, формулирани в закона. Докладът трябва да съдържа и план със срокове за предприемане на нормативни промени за коригиране на несъответствията.

(3) Министърът на образованието и науката е специализиран орган на изпълнителната власт за управление на системата на предучилищното и училищното образование.

(4) Министърът на образованието и науката упражнява контрол върху дейността на всички институции в системата на предучилищното и училищното образование.

(5) Експертите в Министерството на образованието и науката не може да извършват срещу заплащане обучение или подкрепа по смисъла на чл. 176, ал. 1, т. 2-6 и 13 и чл. 185, ал. 1, т. 2 и 4 на деца и ученици.

**Чл. 250. (1)** Регионалните управления на образованието са териториални администрации към министъра на образованието и науката за управление и контрол на системата на предучилищното и училищното образование.

(2) Регионалните управления на образованието осъществяват и методическа подкрепа на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие в съответната област.

(3) Методическата подкрепа по ал. 2 се осъществява и чрез участие на експерти от регионалните управления на образованието в провеждането на учебни часове при условия и по ред, определени с правилника на регионалните управления на образованието.

(4) Регионалните управления на образованието осъществяват методическа подкрепа за изпълнението на насоките на Националния инспекторат по образованието.

(5) За българските училища в чужбина функциите по ал. 1, 2 и 4 се изпълняват от министъра на образованието и науката.

**Чл. 251. (1)** Регионалните управления на образованието са юридически лица – второстепенни разпоредители с бюджетни кредити към министъра на образованието и науката.

(2) Устройството и функциите на регионалните управления на образованието, както и областите, на чиято територия те осъществяват дейността си, се определят с правилник на министъра на образованието и науката.

**Чл. 252. (1)** Началниците на регионалните управления на образованието са държавни служители и се назначават и освобождават от министъра на образованието и науката.

(2) В изпълнение на своите правомощия началниците на регионалните управления на образованието издават заповеди.

(3) Началникът на регионално управление на образованието не може да извършва срещу заплащане обучение или подкрепа по смисъла на чл. 176, ал. 1, т. 2-6 и 13 и чл. 185, ал. 1, т. 2 и 4 на деца и ученици.

**Чл. 253. (1)** В регионалните управления на образованието се назначават служители по трудово и по служебно правоотношение.

(2) Орган по назначаване на държавните служители в регионалните управления на образованието е министърът на образованието и науката.

(3) Работодател на служителите по трудово правоотношение е началникът на регионалното управление на образованието.

(4) Служител в регионално управление по образованието не може да извършва срещу заплащане обучение или подкрепа по смисъла на чл. 176, ал. 1, т. 2-6 и 13 и чл. 185, ал. 1, т. 2 и 4 на деца и ученици.

**Чл. 254. (1)** Органите на местното самоуправление осигуряват и контролират:

1. условията и организацията на дейностите в предучилищното образование в общинските детски градини;

2. обхвата на подлежащите на задължително предучилищно и училищно образование;

3. условията за функциониране и развитие на центровете за подкрепа за личностно развитие;

4. финансирането на делегираните от държавата дейности и на местните дейности по образование;

5. необходимото имущество за функциониране на общинските институции в съответствие с държавния образователен стандарт за физическата среда на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие;

6. условията за целодневната организация на учебния ден;

7. сигурността на децата и учениците в детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностно развитие;

8. здравното обслужване на децата и учениците в детските градини и училищата;

9. условията за детско и ученическо хранене, отдих и спорт;

10. безплатен транспорт на децата и учениците при условията на този закон;

11. разходването и разпределението на други целеви средства от бюджета;

12. изпълнението на общинската програма за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование и реализирането на местните политики.

(2) Кметовете на общините съгласуват държавния план-прием за училищата по чл. 140, ал. 3, т. 1 и 5, както и допълнителния държавен план-прием за училищата по чл. 140, ал. 4.

(3) Кметовете на общините упражняват контрол върху начина на изразходване на предоставените средства на общинските детски градини и училища, на центровете за подкрепа за личностно развитие, включително и ако е налице възлагане по реда на чл. 196, ал. 2, както и на частните детски градини и училища, които получават бюджетни средства.



(4) Органите на местното самоуправление и местната администрация осъществяват и други правомощия, предвидени в този закон и в други нормативни актове.

**Чл. 255. (1)** Орган за управление и контрол на държавните и общинските институции в системата на предучилищното и училищното образование е директорът.

(2) Директорът по ал. 1 управлява и представлява съответната институция.

(3) Органите за управление и контрол на частните детски градини и училища се определят от закона, по който са учредени.

(4) Образователната дейност в частните детски градини и училища се ръководи от директор.

**Чл. 256. (1)** Директорът на държавна и общинска детска градина, на държавно и общинско училище и на център за подкрепа за личностно развитие организира и контролира цялостната дейност на институцията в съответствие с правомощията, определени с държавния образователен стандарт за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти.

(2) Директорът на частна детска градина и на частно училище ръководи образователната дейност в институцията в рамките на правомощията, определени с държавния образователен стандарт за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти. Съответните органи на търговското дружество, на юридическото лице с нестопанска цел или на кооперацията може да овластят директора и с други правомощия, свързани с управлението, представителството и контрола на институцията.

(3) Директорът на специализирано обслужващо звено организира и контролира цялостната дейност на институцията в съответствие с правилника за устройството и дейността на звеното.

**Чл. 257. (1)** В изпълнение на своите правомощия директорът издава заповеди.

(2) Административните актове на директорите на институциите в системата на предучилищното и училищното образование могат да се оспорват при условията и по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред:

1. министъра на образованието и науката – за държавните училища по чл. 42, за държавните неспециализирани училища и за специализираните обслужващи звена;

2. министъра на културата – за училищата по изкуствата и за училищата по култура;

3. министъра на физическото възпитание и спорта – за държавните спортни училища;

4. министъра на отбраната или съответния финансиращ орган – за държавните детски градини;

5. началника на регионалното управление на образованието – за частните детски градини, за частните и общинските училища;

6. кмета на общината – за общинските детски градини и за центровете за подкрепа за личностно развитие.

**Чл. 258.** При управлението и контрола на учебната, учебно-производствената, учебно-творческата, спортната и административно-стопанската дейност директорът може да се подпомага от един или няколко заместник-директори.

**Чл. 259.** (1) При отсъствие на директора на държавна и общинска детска градина, на държавно и общинско училище и на център за подкрепа за личностно развитие за срок, по-малък от 60 календарни дни, той се замества от определен със заповед за всеки конкретен случай заместник-директор, а при невъзможност – от определен със заповед педагогически специалист от институцията. Заповедта се издава от директора, а при невъзможност – от съответния орган по чл. 215, ал. 1-4.

(2) При отсъствие на директора на държавна и общинска детска градина, на държавно и общинско училище или на център за подкрепа за личностно развитие за срок, по-дълъг от срока по ал. 1, съответният орган по чл. 215, ал. 1-4 сключва трудов договор с друго лице за временно изпълняване на длъжността „директор”.

(3) При отсъствие на директора на частна детска градина или на частно училище неговият заместник се определя от съответните органи на дружеството, юридическото лице с нестопанска цел или кооперацията.

**Чл. 260.** (1) Специализиран орган за разглеждане и решаване на основни педагогически въпроси в детската градина, училището и центъра за подкрепа за личностно развитие е педагогическият съвет.

(2) Педагогическият съвет включва в състава си всички педагогически специалисти и заместник-директорите без норма на преподавателска работа.

(3) Директорът на детската градина, на училището или на центъра за подкрепа за личностно развитие е председател на педагогическия съвет.

(4) В заседанията на педагогическия съвет с право на съвещателен глас може да участват представители на Обществения съвет, Настоятелството, медицинското лице, което обслужва училището, детската градина или центъра за подкрепа за личностно развитие, ученици, както и други лица.

(5) Директорът на детската градина, на училището или на центъра за подкрепа за личностно развитие, в качеството си на председател на педагогическия съвет, кани писмено представителите на Обществения съвет и на Настоятелството на заседанията на педагогическия съвет, като им предоставя възможно най-пълна информация по въпросите, които предстои да бъдат обсъждани.

**Чл. 261.** (1) Педагогическият съвет в училището:

1. приема стратегия за развитие на училището за следващите 4 години с приложени към нея план за действие и финансиране;
2. приема правилник за дейността на училището;
3. приема училищния учебен план;
4. приема годишния план за дейността на училището;
5. приема учебни планове за индивидуална форма на обучение;
6. приема мерки за повишаване качеството на образованието;
7. приема програма за превенция на ранното напускане на училище;
8. приема програма за предоставяне на равни възможности и приобщаване на децата и учениците от уязвими групи;
9. предлага на директора разкриване на занимания по интереси;
10. прави предложения на директора за награждаване на ученици и за налагане на съответните санкции в предвидените в този закон случаи;
11. определя училищни символи и ритуали и други отличителни знаци;

12. определя ученически униформи;
  13. участва със свои представители в създаването и приемането на Етичен кодекс на училищната общност;
  14. запознава се с бюджета на детската градина, училището и центъра за подкрепа за личностно развитие, както и с отчетите за неговото изпълнение;
  15. регулярно проследява и обсъжда нивото на усвояване на компетентности от всеки ученик и предлага съвместни мерки между учителите с цел подобряване на образователните резултати;
  16. предлага политики и мерки за подобряване качеството на образователния процес въз основа на резултатите от самооценката на институцията, от външното оценяване - за училищата, и от инспектирането на детската градина или училището;
  17. упражнява други правомощия, определени с нормативен акт.
- (2) Педагогическият съвет на детската градина и на центъра за подкрепа за личностно развитие изпълнява правомощията по ал. 1 съобразно предмета на дейността си.

**Чл. 262. (1)** Когато е налице възлагане по реда на чл. 196, ал. 1 министърът на образованието и науката и началниците на регионалните управления на образованието упражняват контрол и върху дейността на изпълнителите по чл. 196, ал. 1 и на лицата по чл. 18, ал. 2 и 3 от Закона за социално подпомагане.

(2) Предмет на контрола по ал. 1 е спазването на стандарта за приобщаващото образование.

(3) При установяване на нарушения министърът на образованието и науката съответно началникът на регионалното управление на образованието или упълномощени от тях длъжностни лица дават задължителни предписания и определят срок за изпълнението им. Задължителните предписания трябва да са придружени с методически указания за изпълнението им.

(4) Задължителните предписания по ал. 3 може да се обжалват по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

## Глава четиринадесета

### ОБЩЕСТВЕНИ СЪВЕТИ

**Чл. 263. (1)** С цел създаване на условия за активни и демократично функциониращи общности към всяка детска градина и всяко училище се създава Обществен съвет.

(2) Общественият съвет е орган за развитие на детската градина и училището и за граждански контрол на управлението им.

**Чл. 264. (1)** Общественият съвет се състои от нечетен брой членове и включва един представител на финансиращия орган и най-малко трима представители на родителите на деца и ученици от съответната институция. В състава на Обществения съвет на училище, което извършва обучение за придобиване на професионална квалификация, се включва и представител на работодателите.

(2) Представителите на родителите се излъчват от събрание на родителите, свикано от директора на детската градина и на училището. На събранието се определя броят на представителите на родителите и се избират и резервни членове на Обществения съвет.

(3) Представителите на работодателите се определят от областния управител по предложение на представителните организации на работодателите.

(4) Председателят на Обществения съвет се избира от членовете му.

(5) Членовете на Обществения съвет се определят за срок, не по-дълъг от три години.

**Чл. 265. (1)** Общественият съвет се свиква на заседание най-малко 4 пъти годишно, като задължително провежда заседание в началото на учебната година.

(2) С право на съвещателен глас в работата на Обществения съвет на училищата участват поне трима представители на ученическото самоуправление.

(3) С право на съвещателен глас в работата на Обществения съвет на училищата и детските градини участва и представител на настоятелството.

(4) В заседанията на Обществения съвет могат да бъдат канени и служители на институцията, на регионалното управление на образованието, експерти, на работодателите, на синдикатите, на юридическите лица с нестопанска цел и други заинтересовани лица.

**Чл. 266. (1)** Директорът на детската градина или на училището има право да присъства на заседанията на Обществения съвет и да изразява становище по разглежданите въпроси.

(2) Директорът е длъжен при поискване от Обществения съвет да предоставя всички сведения и документи, необходими за дейността му.

(3) При необходимост директорът може да отправи искане до председателя на Обществения съвет за свикването му.

**Чл. 267. (1)** Общественият съвет в детската градина и училището:

1. одобрява стратегията за развитие на детската градина или училището и приема годишните отчети на директора за изпълнението ѝ;

2. участва в работата на педагогическия съвет при обсъждането на програмите по чл. 261, ал. 1, т. 7 и 8 и при обсъждане на избора на ученически униформи;

3. предлага политики и мерки за подобряване качеството на образователния процес въз основа на резултатите от самооценката на институцията, външното оценяване - за училищата, и инспектирането на детската градина или училището;

4. дава становище за разпределението на бюджета по дейности и размера на капиталовите разходи, както и за отчета за изпълнението му – за институциите на делегиран бюджет и за частните детски градини и частните училища, които получават бюджетна субсидия;

5. съгласува училищния учебен план;

6. дава становище за работата на директора и учителите при тяхното атестиране при условията и по реда на държавния образователен стандарт за статута и

професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти;

7. съгласува избора от учителите в училището по чл. 162, ал. 2 на учебниците и учебните комплекти;

8. сигнализира компетентните органи, когато в хода на дейността си констатира нарушения на нормативните актове;

9. съгласува училищния план-прием по чл. 141, ал. 1;

10. участва в създаването и приемането на Етичен кодекс на училищната общност.

(2) При неодобрение от Обществения съвет на актовете по ал. 1, т. 1 и т. 5 същите се връщат с мотиви за повторно разглеждане от педагогическия съвет. При повторното им разглеждане педагогическият съвет се произнася по мотивите и взема окончателно решение.

(3) Общественият съвет в частната детска градина и в частното училище изпълнява правомощието си по ал. 1, т. 4 само за средствата, получавани от държавния бюджет.

**Чл. 268.** Условието и редът за конституирането, устройството и дейността на Обществения съвет се уреждат с правилник, издаден от министъра на образованието и науката.

## Глава петнадесета

### УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО

**Чл. 269. (1)** Управление на качеството е непрекъснат процес на организационно развитие, основан на анализиране, планиране, изпълнение на дейностите, оценяване и внасяне на подобрения в работата на детските градини и училищата.

(2) Анализирането, планирането, изпълнението на дейностите и внасянето на подобрения в работата на детските градини и училищата се извършва при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за управлението на качеството.

(3) Оценяването се извършва чрез самооценяване и инспектиране.

(4) Самооценяването се извършва при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за управлението на качеството, а инспектирането - при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за инспектирането на детските градини и училищата.

**Чл. 270.** Самооценяването е насочено към изготвяне на вътрешна оценка на качеството на предоставяното образование чрез дейности, процедури и критерии, определени от детската градина или училището.

**Чл. 271. (1)** Инспектирането е процес на изготвяне на цялостна независима експертна оценка на качеството на предоставяното от детската градина или училището

образование в определен момент на дейността им и определяне на насоките за подобряване.

(2) Инспектирането се извършва по критерии и индикатори, групирани по области за инспектиране.

(3) На всеки пет години се извършва поне по една инспекция на всяка детска градина и всяко училище.

**Чл. 272. (1)** За извършване на инспектирането се създава Национален инспекторат по образованието като юридическо лице със седалище София – второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към министър-председателя.

(2) Националният инспекторат по образованието се управлява и представлява от директор, който е орган за външно инспектиране на детските градини и училищата.

(3) Директорът на Националния инспекторат по образованието е държавен служител и се назначава и освобождава от министър-председателя.

(4) В изпълнение на своите правомощия директорът на Националния инспекторат по образованието издава заповеди.

(5) Директорът на Националния инспекторат по образованието:

1. разработва, апробира и усъвършенства критерии и индикатори за инспектиране;

2. организира и провежда инспектиране на детски градини и училища;

3. предоставя оценката и насоките от инспекцията на директора на детската градина или на училището и на началника на съответното регионално управление на образованието;

4. уведомява съответното регионално управление на образованието, когато:

а) в процеса на инспектиране се установят нарушения на нормативната уредба в системата на предучилищното и училищното образование;

б) е необходима методическа подкрепа за изпълнение на насоките от инспектирането;

в) констатираното ниво на преподаване и усвояване на компетентности от учениците не осигурява достъп до качествено образование в съответното училище и се изискват мерки за подобряване на резултатите;

5. предоставя на министъра на образованието и науката и на Министерския съвет анализ за качеството на образование в инспектираните детски градини и училища за определен период, в определен регион или за страната;

6. публикува на официалната си интернет страница обобщена информация за оценките и за насоките по области на инспектиране;

7. изпълнява и други функции, определени в нормативен акт или възложени от министъра на образованието и науката.

**Чл. 273. (1)** Всяка инспекция се извършва от вътрешни и външни инспектори.

(2) Вътрешните инспектори са държавни служители в Националния инспекторат по образованието и се назначават и освобождават от министъра на образованието и науката.

(3) Външните инспектори се определят за всяка конкретна инспекция при условия и по ред, определени с правилника по чл. 277.

**Чл. 274. (1)** Външен инспектор може да е лице:

1. с висше образование на образователно-квалификационна степен „магистър”;
2. с професионален опит в област, съответстваща на инспектираната дейност;
3. завършило успешно обучение в Националния инспекторат по образованието.

(2) Не може да изпълнява дейност като външен инспектор лице, което има наложено дисциплинарно наказание по Кодекса на труда и по Закона за държавния служител за периода една година преди инспектирането.

(3) Външните инспектори осъществяват дейността си след сключване на договор с директора на Националния инспекторат по образованието за всяка инспекция.

**Чл. 275. (1)** За член на екипа от инспектори за конкретната инспекция не може да бъде определяно лице, което:

1. е заемало длъжност в инспектираната институция;
2. е съпруг или е във фактическо съжителство, или е роднина по права линия, по съребрена линия – до четвърта степен включително, или по сватовство – до втора степен включително, с лице, чиято работа е обект на инспектиране.

(2) За член на екипа от инспектори за конкретната инспекция като външен инспектор не може да бъде определяно лице, което работи по трудово или по служебно правоотношение на територията на териториално административната област, в която се намира инспектираната институция.

(3) Обстоятелствата по ал. 1 и 2 се удостоверяват с декларация.

**Чл. 276. (1)** По време и във връзка с извършваните инспекции инспекторите имат право:

1. на свободен достъп до всички дейности на детската градина или училището и до всички документи на детската градина или училището;
2. да изискват в определени от тях срокове справки, заверени копия от документи и друга информация във връзка с извършването на инспектирането, включително на електронен носител;
3. да проучват мнението на педагогическите специалисти, ученици, родители и представители на Обществения съвет чрез срещи и разговори, както и попълването на анкетни карти и въпросници за оценка и самооценка.

(2) Директорът и всички служители в детската градина или в училището са длъжни да оказват съдействие на инспекторите при осъществяване на правомощията им и да осигуряват подходящи помещения и технически средства за извършване на инспекциите.

**Чл. 277.** Устройството и функциите на Националния инспекторат по образованието, правата и задълженията на инспекторите се определят с правилник, издаден от министъра на образованието и науката.

## Глава шестнадесета

### ФИНАНСИРАНЕ И ИМУЩЕСТВО

#### Раздел I Финансиране

**Чл. 278. (1)** Дейностите в системата на предучилищното и училищното образование се финансират със средства от държавния бюджет, бюджетите на общините, европейски фондове и програми и други източници.

**(2)** Със средства от държавния бюджет се финансират изцяло или частично дейностите, които са обект на държавна политика.

**(3)** Средствата от държавния бюджет включват:

1. средства за издръжка на дейностите по възпитание и обучение на децата и учениците;

2. средства за подпомагане на равния достъп и за подкрепа за личностно развитие;

3. средства за развитие на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие;

4. средства за изпълнение на национални програми за развитие на образованието.

**Чл. 279.** Средствата от държавния бюджет за финансиране на дейности в системата на предучилищното и училищното образование се планират ежегодно в размер не по-нисък като сума и като процент от brutния вътрешен продукт спрямо заложеното в държавния бюджет за предходната година.

**Чл. 280. (1)** Средствата по чл. 278, ал. 3, т. 1 се разпределят между бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет, финансиращи държавни или общински училища и детски градини, въз основа на броя на децата и учениците и на стандарти за дете и ученик, определени с акт на Министерския съвет. Стандартът определя размера на средствата от държавния бюджет за едно дете или ученик за съответната година.

**(2)** Дейностите, които се финансират изцяло или частично от държавния бюджет по стандарти, включително делегираните от държавата дейности, се определят с акта по ал. 1.

**(3)** Размерите на стандартите се определят в зависимост от:

1. съдържанието на дейностите по възпитанието и обучението на децата и учениците;

2. вида и спецификата на училището или детската градина и формата на обучение;

3. професионалното направление на обучението;

4. обективни географски и демографски характеристики на общината, оказващи влияние върху достъпа до образование.

**(4)** Освен средствата по ал. 1 защитените училища получават допълнително финансиране за издръжка на процеса на обучение.

**(5)** Първостепенните разпоредители с бюджет разпределят средствата, получени по стандарти, между училищата и детските градини от съответната дейност по ал. 2 въз основа на формули за всяка дейност. Формулите включват основни и допълнителни компоненти.

**(6)** Формулите по ал. 5 се утвърждават от първостепенните разпоредители с бюджет в срок до 28 февруари на текущата година след обсъждане с директорите на детските градини и училищата. Утвърдените формули се прилагат от началото на бюджетната година и не могат да бъдат променяни до края й.



**(7)** Основните компоненти на всяка формула са стандартът и броят на децата и учениците в детските градини и училищата за съответната дейност. Допълнителните компоненти на формулата могат да бъдат обективни географски, демографски, инфраструктурни и други показатели, определящи различия в разходите за едно дете или един ученик, или показатели, отразяващи националната и общинската образователна политика. Числеността на персонала и броят на групите и паралелките не могат да бъдат компоненти на формулите.

**(8)** Средствата по ал. 5 за всяка дейност се разпределят:

1. не по-малко от 80 на сто – на базата на основните компоненти на формулите;
2. останалите до 20 на сто – въз основа на допълнителни компоненти на формулата.

**(9)** Като част от допълнителните компоненти на формулата за съответната дейност може да се предвиди резерв за нерегулярни разходи в размер до 3 на сто от средствата за съответната дейност. Неразпределените към 15 ноември на текущата година средства от резерва се предоставят на училищата и детските градини по съответната дейност, като се разпределят пропорционално на броя на децата и учениците.

**(10)** Като част от допълнителните компоненти на формулите се предвиждат средства в размер до 0,5 на сто за финансиране на логопедични кабинети.

**(11)** Като част от формулите се утвърждават и:

1. условията и реда за разпределение на средствата по отделните допълнителни компоненти, включени в съответната формула, в т.ч. резерва;
2. правила за промени в разпределението на средствата между училищата и детските градини при изменение на основните компоненти на формулата.

**(12)** В случаите на разлики между разчетения брой на децата и учениците, въз основа на които са предвидени средствата по чл. 278, ал. 3, т. 1 със закона за държавния бюджет за съответната година и данните по информационната система на Министерството на образованието и науката към 1 януари на текущата година, се извършват компенсирани промени по съответните бюджети и бюджета на Министерството на образованието и науката за размера на средствата, необходими за отстраняване на тези разлики.

**(13)** Когато разчетеният брой на децата и учениците е по-висок от броя на децата и учениците по информационната система до извършването на промените по ал. 12 се заделя като резерв разликата от средствата, формирана по съответния стандарт.

**(14)** Когато разчетеният брой на децата и учениците е по-нисък от броя на децата и учениците по информационната система, средствата по формулата за съответната дейност се разпределят, като недостигът се разпределя пропорционално на средствата по формула до извършването на промените по ал. 12.

**(15)** Промени в разпределението на средствата по формула през бюджетната година в резултат от промени в брой на децата и учениците се допуска само в следните случаи:

1. преместване на дете или ученик между институции, финансирани от един и същ първостепенен разпоредител с бюджет;

2. когато в началото на учебната година е необходимо да бъде финансиран по-големият брой на децата или учениците в някои институции, финансирани от същия първостепенен разпоредител с бюджет.

**(16)** Не се утвърждават формули за дейности, по които получател на средствата е само едно училище или детска градина или са предоставени за частни училища или детски градини.

**(17)** Като част от допълнителните компоненти на формулата за съответната дейност задължително се определя добавка за условно постоянни разходи.

**(18)** Министерският съвет определя:

1. условията и реда за получаване на средствата по ал. 4;
2. минималния размер на добавката за условно постоянни разходи по ал. 17.

**(19)** Министерският съвет може да одобри допълнителни изисквания към формулите по ал. 5 и правила за разпределение на средствата по тях, както и допълнителни изисквания, на които да отговарят системите на делегираните бюджети.

**(20)** Освен средствата по ал. 5 в бюджетите на държавните и общинските училища и детски градини, прилагащи система на делегиран бюджет, се включват и разходи за сметка на:

1. установеното към края на предходната година превишение на постъпленията над плащанията по бюджета на училището или детската градина;
2. собствените приходи на училището или детската градина;
3. допълнително финансиране, осигурено от финансиращия орган;
4. дължимите към бюджета на училището средства, непереведени от финансиращия орган към края на предходната година.

**Чл. 281. (1)** Средствата за подпомагане на равния достъп и за подкрепа за личностно развитие включват:

1. ученически стипендии;
2. транспорт на деца и ученици
3. закупуване на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти за безвъзмездно ползване;
4. целодневна организация на учебния ден и хранене,
5. дейности, свързани с общата подкрепа за личностно развитие
6. дейности, свързани с допълнителната подкрепа за личностно развитие
7. дейности, свързани с ученическия отдих и спорт;
8. реализиране на училищни програми за превенция на отпадането от училище и за намаляване броя на преждевременно напусналите;
9. подкрепа за ученици с изяви дарби;
10. други дейности, спомагащи за повишаване на обхвата и равния достъп до образование.

**(2)** За децата в задължителна предучилищна възраст и за учениците от населени места, в които няма детска градина или училище, задължително се осигуряват средства от държавния бюджет за транспорт до най-близката детска градина или училище, което провежда обучение в съответната група или в съответния клас.

**(3)** Средствата по ал.1, т. 1, 3 и 9 се предоставят и на частните детски градини и училища.

(4) Средствата за изпълнение на дейностите по ал. 1, т. 5, 6 и 10 могат да се предоставят на лица по чл. 18, ал. 2 и 3 от Закона за социално подпомагане, получили лиценз за предоставяне на социални услуги за деца по реда на Закона за закрила на детето при възлагане по реда на чл. 196, ал. 2 и 3.

(5) Условието и редът за разпределение на средствата по ал. 1 се определят от Министерския съвет.

**Чл. 282. (1)** Средствата за развитие на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие включват:

1. разходи за подобряване на материалната база;
2. средства за повишаване на качеството на обучението;
3. средства за развитие и за подпомагане на педагогическия персонал по чл. 217, ал. 5;
4. библиотечно-информационно осигуряване;
5. други разходи, насочени към подобряване на физическата среда и на образователния процес.

(2) Средствата по ал. 1, т. 2 се предоставят на детските градини и училищата с високи или с ниски образователни резултати и се използват, както следва:

1. от детските градини и училищата с високи образователни резултати – по тяхна преценка за допълнително финансиране на дейностите им и/или за поощряване на педагогическите специалисти;

2. от детските градини и училищата с ниски образователни резултати – целево за реализиране на програми или отделни мерки за повишаване на образователните резултати.

(3) Средствата по ал. 1, т. 2, предоставени за детските градини и училищата с ниски образователни резултати, се разходват след предварително одобрено разпределение от първостепенния разпоредител с бюджет и не може да се използват за възнаграждения на педагогическите специалисти.

(4) Образователните резултати по ал. 2 се определят по методология, утвърдена с държавния образователен стандарт за финансирането на институциите, нормирането и заплащането на труда. Задължителен елемент от методологията са резултатите от обучението и оценката от инспектирането.

**Чл. 283. (1)** Средствата по чл. 281, ал. 1, т. 1 и т. 3-6 и чл. 282, ал. 1, т. 1 и т. 2 могат да се предоставят въз основа на допълващи стандарти или нормативи за дете или ученик, определени с акта по чл. 280, ал. 1 и броя на децата и учениците. В тези случаи се прилага разпоредбата на чл. 280, ал. 12.

(2) Условието и редът за получаване и разпределяне на средствата по ал. 1 се определят от Министерския съвет и/или съгласно правилата за финансиране от съответния европейски фонд или програма.

**Чл. 284. (1)** Средствата от държавния бюджет за национални програми за развитие на образованието включват разходите от държавния бюджет за реализиране на национални мерки и дейности, чиито цели не могат да бъдат постигнати в желаната степен, ако се финансират в рамките на средствата по чл. 278, ал. 3, т. 1, 2 и 3.

(2) Със средствата по ал. 1 може да се насърчава разработването и да се подпомага финансирането на общински програми за развитие на образованието, когато мерките и дейностите по националната програма предполагат те да бъдат планирани, организирани и изпълнени най-ефективно на общинско ниво.

(3) Програмите по ал. 1 се одобряват от Министерския съвет.

**Чл. 285. (1)** Средствата от държавния бюджет за издръжка на дейностите по възпитанието и обучението на децата и учениците в частните детски градини и училища се определят по бюджетите на общините, на чиято територия се намира тяхното седалище, въз основа на стандарти за дете и ученик и на броя на децата и учениците.

(2) Средствата, получени от общината по стандарти, се разпределят между частните училища и детски градини въз основа на броя на децата и учениците, по който са разчетени тези средства.

(3) С приходите от дейностите срещу заплащане по чл. 10, ал. 3 в частните детски градини и частните училища се финансират разходи, които се извършват извън осигурените със субсидията от държавния бюджет.

(4) За изразходваните средства по ал. 1 частните училища и частните детски градини водят аналитична счетоводна отчетност.

(5) Частните детски градини и частните училища съставят периодични касови отчети за разходите, извършени за дейностите, които се финансират със средства от държавния бюджет, по ред, определен от министъра на финансите и от министъра на образованието и науката.

(6) Неизразходваните средства от субсидията на частните детски градини и училища подлежат на възстановяване по бюджета на общината.

(7) Общината осъществява контрол върху разходваните от частните детски градини и училища средства, получени от държавната субсидия.

**Чл. 286.** При установяване на нарушение на нормативните актове, извършено от частната детска градина или от частното училище, както и при ниски образователни резултати, определени по методологията по чл. 282, ал. 4, министърът на финансите по предложение на министъра на образованието и науката спира държавната субсидия до отстраняване на нарушенията.

**Чл. 287. (1)** Държавните и общинските училища прилагат система на делегиран бюджет, която дава право на директора на училището:

1. на второстепенен разпоредител с бюджет, а в общините с районно деление – на второстепенен или третостепенен разпоредител с бюджет по решение на общинския съвет;

2. да извършва компенсирани промени по плана на приходите и разходите, в т.ч. между дейности, като уведомява за това първостепенния разпоредител с бюджет;

3. да се разпорежда със средствата на училището;

4. да определя числеността на персонала, индивидуалните възнаграждения, преподавателската натовареност и броя на групите и паралелките, както и броя на учениците в тях съобразно утвърдения бюджет на училището и нормите, определени в подзаконовите нормативни актове, като осигурява прилагането на учебния план.

(2) Първостепенните разпоредители с бюджет делегират права на директорите на училища да реализират собствени приходи, като им предоставят за управление ползваната от тях държавна или общинска собственост, в случаите в които те не разполагат с тези права по силата на нормативен акт. По изключение може да не се делегира правото за реализиране на приходи от ползваната от училищата държавна или общинска собственост, когато тя представлява относително териториално обособена единица, която има самостоятелно отчитане на разходите и не представлява част от присъщата на училището дейност.

(3) Разпоредбите на ал. 1 и ал. 2 се прилагат съответно и по отношение на детските градини и центровете за подкрепа за личностно развитие, когато по решение на първостепенния разпоредител с бюджет те прилагат система на делегиран бюджет.

(4) Първостепенните разпоредители с бюджет не могат да финансират разходи на институции извън системата на народната просвета за сметка на предоставените им средства по чл. 278, ал. 3.

**Чл. 288. (1)** Министерството на образованието и науката публикува на интернет страницата си информация по видове стандарти, допълващи стандарти и нормативи по първостепенни разпоредители с бюджет за:

1. броя на децата и учениците към 1 януари на текущата година съгласно информационната система на министерството;

2. броя на децата и учениците, за които са разчетени средствата за образование, получени от първостепенните разпоредители с бюджет съгласно Закона за държавния бюджет за съответната година.

(2) Първостепенните разпоредители с бюджет публикуват на интернет страницата си информация по институции и по компоненти за разпределението на средствата по формули.

(3) Училищата и детските градини, прилагащи система на делегиран бюджет, публикуват на интернет страницата си утвърдения си бюджет и отчета за изпълнението му.

**Чл. 289.** Директорът представя на Обществения съвет и пред общото събрание на работниците и служителите тримесечни отчети за изпълнението на бюджета на училището, детската градина или центъра за подкрепа за личностно развитие в срок до края на месеца, следващ съответното тримесечие.

**Чл. 290. (1)** При случаи, в които в нормативно установените срокове не са предоставени или възстановени средствата по чл. 278, ал. 3, т. 1, 2 и 3 или по чл. 280, ал. 20, министърът на образованието и науката може да предложи да бъдат наложени на първостепенните разпоредители с бюджет предвидените с чл. 107 от Закона за публичните финанси санкции за съответната сума на неизпълнението на бюджета на училището или детската градина.

(2) В случай на намаление на бюджетното взаимоотношение на бюджета на първостепенния разпоредител с бюджет с централния бюджет в резултат на прилагането на ал.1, освободените средства могат да бъдат предоставени по бюджета на съответното училище или детска градина, което не е получило дължимия трансфер от първостепенния разпоредител с бюджет като трансфер чрез бюджета на Министерството на образованието и науката.

**Чл. 291. (1)** Собствените приходи на държавните и общинските детски градини и училища са:

1. приходите от наем на недвижими имоти и движими вещи;
2. приходите от собствени земеделски земи и гори;
3. приходите от права на интелектуална собственост;
4. приходите от реализация на продукцията и услуги от практическо обучение;
5. приходите от дарения и завещания;
6. други приходи, определени с нормативен акт.

**(2)** Първостепенните разпоредители с бюджет не могат да намаляват размера на средствата от държавния или общинския бюджет, определени при условията и по реда на този закон за държавните и общинските детски градини и училища за сметка на собствените им приходи.

**Чл. 292. (1)** Допълнителното финансиране по чл. 280, ал. 20, т. 3 се предоставя:

1. по решение на финансиращия орган;
2. в изпълнение на акт на Министерския съвет или на министъра на образованието и науката;
3. за сметка на бъдещи постъпления на училището или детската градина.

**(2)** Допълнителните средства по ал. 1, т. 1 се предоставят при условия и по ред, определени от финансиращия орган.

**(3)** Допълнителните средства по ал. 1, т. 3 се предоставят за сметка на субсидията на училището или детската градина за следващата година.

**Чл. 293. (1)** В случай че просрочените задължения на държавно или общинско училище, както и на държавна или общинска детска градина, прилагащи система на делегиран бюджет, надвишат 20 на сто от утвърдените разходи в годишен размер, директорът носи дисциплинарна отговорност по реда на Кодекса на труда. Предложението за налагане на дисциплинарно наказание се прави от финансиращия орган.

**(2)** В случаите по ал. 1, когато е наложено дисциплинарно наказание, директорът съставя и изпълнява програма за оптимизация на разходите и преодоляване на недостига, която се утвърждава от финансиращия орган.

**Чл. 294.** Специализираните обслужващи звена се финансират от държавния бюджет чрез бюджета на Министерство на образованието и науката.

**Чл. 295. (1)** От държавния бюджет се осигуряват средства за подпомагане на обучението по учебните предмети „Български език и литература”, „История и цивилизации” и „География и икономика” в частта им, отнасяща се до историята и географията на България, осъществявано от организации на българи, живеещи извън Република България, регистрирани съгласно законодателството на съответната държава за извършване на културно-образователна дейност.

**Чл. 296. (1)** Издръжката на децата в предучилищното образование в държавните и общинските детски градини и училища се осигурява със средства от държавния бюджет и със средства от общинския бюджет.

**(2)** Родителите на децата заплащат такси за издръжка на дейности, които не се финансират от държавния бюджет.

**(3)** Размерът и редът за заплащане на таксите по ал. 2 се определят:

1. със Закона за местните данъци и такси – за общинските детски градини и училища;

2. с акт на Министерския съвет – за държавните детски градини и училища.

**(4)** Родителите не заплащат такси в случаите, определени с нормативен акт.

**Чл. 297.** Допълнителните услуги по чл. 66 в детските градини се заплащат при условия и по ред, определени с наредбата на съответния общински съвет.

**Чл. 298. (1)** В системата на предучилищното и училищното образование се събират такси в размери, определени с тарифа на Министерския съвет за:

1. разглеждане на заявление за издаване на разрешение за осъществяване на дейност на частна детска градина или частно училище или за промяна на частна детска градина или частно училище; таксата включва разходите за извършване оценка на съответствието на заявените факти и обстоятелства и представените документи с изискванията за извършване на дейност на частна детска градина или частно училище или с изискванията за промяна на частна детска градина или частно училище;

2. издаване на разрешение за осъществяване на дейност на частна детска градина или частно училище или за промяна на частна детска градина или частно училище; таксата включва разходите за подготовка на разрешението;

3. разглеждане на заявления за одобряване на познавателна книжка, учебник или учебен комплект за предучилищното и училищното образование; таксата включва разходите за проверка на внесените документи;

4. извършване оценка на познавателна книжка, учебник или учебен комплект за съответствието им с държавния образователен стандарт;

5. признаване на документ за завършен етап на училищно обучение, степен на образование и степен на професионална квалификация, издаден от училища на чужди държави, и за издаване на удостоверение; таксата се определя в зависимост от признавания етап на училищно обучение, степента на образование и професионална квалификация и включва разходите за проверка на документите и за извършване на експертна оценка за съпоставяне продължителността на обучението, вида на училището, в което е извършено обучението, и учебните предмети с изискванията на нормативните актове и учебните планове и програми, действащи в системата на предучилищното и училищното образование;

6. валидиране на компетентности, придобити чрез неформално обучение и неформално учене; таксата се определя в зависимост от вида на валидирането и включва разходите за проверка на внесените документи и за провеждане на изпитването;

7. разглеждане на заявления и извършване оценка на програмите за обучение за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти; таксата включва разходите за проверка на внесените документи и за оценяване на програмите;

8. провеждане на курсове за ограмотяване, курсове за придобиване на компетентности за завършен прогимназиален етап или за завършени класове от прогимназиален етап и курсове за признаване на професионална квалификация; таксата включва разходите за обучение и за провеждането на изпитването;

9. обучение на граждани на трети страни над задължителната училищна възраст; таксата включва разходите за обучение.

(2) Приходите от таксите по ал. 1, т. 1-5 постъпват в приход на бюджета на Министерството на образованието и науката, а таксите по ал. 1, т. 6-9 – по бюджета на съответното училище.

(3) Таксите по ал. 1, т. 5 не се събират, когато лицата, които искат признаване, са в задължителна училищна възраст.

(4) Таксите по ал. 1, т. 6 и 8 не се събират, когато дейностите се финансират със средства от национални и международни програми и проекти.

**Чл. 299. (1)** Дейностите по чл. 10, ал. 3, които се извършват срещу заплащане от частните детски градини или училища се определят с правилника на съответната частна детска градина или частно училище.

(2) Условието и редът за заплащане на дейностите по ал. 1 и размерът на плащането се определят с договор между частната детска градина или частното училище и родителя на детето или ученика.

## **Раздел II**

### **Имущество**

**Чл. 300. (1)** Държавните и общинските недвижими имоти, предоставени за управление на държавните и общинските училища, детски градини и центрове за подкрепа за личностно развитие, са публична държавна, съответно публична общинска собственост.

(2) От датата на влизане в сила на акта за обявяване на държавно училище за общинско имотите – публична държавна собственост, предоставени на училището преди обявяването му за общинско, преминават в собственост на общината, на територията, на която се намират имотите, и стават публична общинска собственост, а вещите – държавна собственост, стават собственост на общината, финансираща училището.

(3) Имотите и вещите по ал. 2 се предоставят за управление на училището, което ги е управлявало до обявяването му за общинско, и се ползват само за целите на образователния процес, без да променят предназначението си.

(4) Когато седалището на училището, управляващо имотите по ал. 2, е извън територията на общината, която ги придобива, след влизане в сила на акта за обявяване на училището за общинско общината приобретател предоставя имотите за управление на финансирани от нея училища.

(5) От датата на влизане в сила на акта за обявяване на общинско училище за държавно, имотите и вещите, предоставени на училището преди обявяването му за държавно, преминават в собственост на държавата, управляват се от училището и се ползват само за целите на образователния процес, без да променят предназначението си.



**Чл. 301.** Придобитите възмездно от държавните и общинските училища, детски градини и центрове за подкрепа за личностно развитие недвижими имоти и движими вещи са със статут на частна държавна, съответно частна общинска, собственост.

**Чл. 302.** Придобитите безвъзмездно от държавните и общинските училища, детски градини и центрове за подкрепа за личностно развитие недвижими имоти и движими вещи, както имотите и вещите, собствеността върху които им е възстановена, са собственост на училището, детската градина или центъра.

**Чл. 303.** Имотите или части от тях и вещите, освободени в резултат на закриване или преобразуване на държавни и общински училища, детски градини и центрове за подкрепа за личностно развитие, се използват за образователни, здравни, социални или хуманитарни дейности по реда на Закона за държавната собственост, Закона за общинската собственост и подзаконовите актове по прилагането им.

## Глава седемнадесета

### НАСТОЯТЕЛСТВА

**Чл. 304. (1)** Настоятелствата са независими доброволни сдружения за подпомагане дейността на образователната институция.

**(2)** Към всяко училище, детска градина или център за подкрепа за личностно развитие може да се създава само едно настоятелство.

**(3)** Настоятелство може да се създава и към група детски градини, училища и центровете за подкрепа за личностно развитие в населеното място, към които няма създадено настоятелство по ал. 2.

**(4)** Настоятелствата се създават като юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност и организират дейността си при условията и по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел и в съответствие с разпоредбите на този закон, на устава или на учредителния си акт.

**Чл. 305. (1)** Настоятелството се учредява по инициатива на директора на детската градина, училището или центъра за подкрепа за личностно развитие или на родители, учители или общественици.

**(2)** Лицата по ал. 1 отправят покана за участие в учредително събрание чрез средствата за масово осведомяване и/или лично до видни общественици, дарители, представители на юридически лица.

**Чл. 306.** За постигане на целите си настоятелствата:

1. съдействат за осигуряване на допълнителни финансови и материални средства за детската градина, училището или центъра за подкрепа за личностно развитие и контролират целесъобразното им разходване;

2. подпомагат изграждането и поддържането на материално-техническата база на детската градина, училището или центъра за подкрепа за личностно развитие;

3. съдействат при организиране на ученическото хранене, за осигуряване на транспорт и при решаването на други социално-битови проблеми на децата, учениците,

учителите от училището, детската градина или центъра за подкрепа за личностно развитие;

4. съдействат за реализирането на програми по проблемите на децата и учениците, за заниманията по интереси, организирания отход, туризъм и спорт с децата и учениците;

5. организират и подпомагат обучения на родителите по въпросите на възпитанието и развитието на техните деца;

6. организират обществеността за подпомагане на детската градина, училището или центъра за подкрепа за личностно развитие;

7. сигнализируют компетентните органи при извършени нарушения в системата на предучилищното и училищното образование.

## Глава осемнадесета

### ОТКРИВАНЕ, ПРЕОБРАЗУВАНЕ, ПРОМЯНА И ЗАКРИВАНЕ НА ИНСТИТУЦИИТЕ В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

#### Раздел I

#### Откриване, преобразуване, промяна и закриване на държавните и общинските институции

**Чл. 307. (1)** Министърът на образованието и науката със заповед открива, преобразува, променя и закрива:

1. държавните училища;
2. общинските училища;
3. специализираните обслужващи звена.

(2) Училищата по изкуствата и училищата по културата се откриват при условията и по реда на Закона за закрила и развитие на културата.

(3) Заповедта за откриване, преобразуване, промени или за закриване на държавните детски градини по чл. 35, ал. 2, т. 2 и на българските държавни училища в чужбина се издава в съответствие с международните договорености и се съгласува с министъра на външните работи.

(4) Държавните детски градини по чл. 35, ал. 2, т. 1 се откриват, преобразуват, променят и закриват със заповед на министъра на отбраната след съгласуване с министъра на образованието и науката.

(5) Общинските детски градини и центрове за подкрепа за личностно развитие се откриват, преобразуват, променят и закриват със заповед на кмета на общината след решение на общинския съвет.

**Чл. 308. (1)** Държавните и общинските институции в системата на предучилищното и училищното образование се преобразуват чрез вливане, сливане,

отделяне или разделяне. Неспециализираните училища се преобразуват и чрез промяна на вида по чл. 37, ал. 1 и 2.

(2) В държавните и общинските детски градини и училища може да се извършват промени, свързани със:

1. наименованието;
2. официалния адрес;
3. адреса на сградите, в които се провежда обучението.

(3) В професионалните гимназии и в спортните училища може да се извършва и промяна на финансиращия орган.

(4) В специализираните обслужващи звена и в центрoвете за подкрепа за личностно развитие освен промените по ал. 2, т. 1 и 2, а в центрoвете за подкрепа за личностно развитие – и по ал. 2, т. 3, може да се извършват и промени, свързани с предмета на дейност съответно по чл. 48 или по чл. 49.

**Чл. 309.** (1) Производството по издаване на заповедта за откриване, преобразуване, промяна и закриване на държавните и общинските училища и на специализираните обслужващи звена започва по писмено предложение на финансиращия орган.

(2) За държавните училища, с изключение на българските училища в чужбина, за които финансиращ орган е министърът на образованието и науката, производството по издаване на заповедта за откриване, преобразуване, промяна и закриване започва по негова инициатива или по писмено предложение на началника на регионалното управление на образованието.

(3) За българските училища в чужбина производството по издаване на заповедта за откриване, преобразуване, промяна и закриване започва по инициатива на министъра на образованието и науката при условията на международни договори, по които Република България е страна.

(4) За училища към местата за лишаване от свобода производството по издаване на заповедта за откриване, преобразуване, промяна и закриване започва по инициатива на министъра на правосъдието.

(5) Производството за издаване на заповед за промяна на наименованието на държавна детска градина и на държавно училище може да започне и по писмено мотивирано предложение на директора, направено въз основа на решение на педагогическия съвет и съгласувано с финансиращия орган, когато това не е министърът на образованието и науката.

(6) Предложението на кмета за започване на производството по ал. 1 за общинските училища се внася след решение на общинския съвет и след проверка и становище на регионалното управление на образованието.

**Чл. 310.** Производството по издаване на заповедта за откриване, преобразуване, промяна и закриване на държавните детски градини по чл. 35. ал. 2, т. 1 започва по инициатива на министъра на отбраната, а на общинските детски градини и центрoвете за подкрепа за личностно развитие – по инициатива на кмета на общината, след решение на общинския съвет.

**Чл. 311.** (1) Предложението за откриване и преобразуване на държавно или общинско училище и на специализирано обслужващо звено съдържа:

1. мотиви за необходимостта от откриване или преобразуване;
2. наименование и официален адрес;
3. адрес на сградите, в които се провежда обучението, съответно се осъществява дейността;
4. вид на училището;
5. етап и степен на образование, организация на учебния ден и профили или професии – за училището, организация на предучилищното образование;
6. предмет на дейност – за специализираното обслужващо звено;
7. учебната година, от която се предлага откриването или преобразуването - за училището;
8. информация за броя на децата и учениците, които ще се възпитават и обучават в училището, и възможностите за пренасочването им – при преобразуване;
9. информация за осигурен транспорт до училището, към което са пренасочени учениците – при преобразуване;
10. информация за достъпна архитектурна среда за деца и ученици със специални образователни потребности и материално-техническото, кадровото и финансовото осигуряване на дейността на училището;
11. предложение за съхранение на задължителната документация – при преобразуване.

**(2)** Предложението за промяна на държавните и общинските училища и на специализираните обслужващи звена съдържа:

1. подробно описание на исканата промяна;
2. мотиви за необходимостта от промяната;
3. посочване на учебната година, от която се предлага промяната – за училищата.

**(3)** Предложението за закриване на държавните и общинските училища и на специализираните обслужващи звена съдържа:

1. мотиви за необходимостта от закриване;
2. наименование и адрес;
3. вид на училището;
4. етап и степен на образование, организация на учебния ден и профили или професии – за училищата, организация на предучилищното образование;
5. информация за броя на децата и учениците и възможностите за пренасочването им;
6. информация за собствеността и предложение за разпределяне, прехвърляне и използване на сградния фонд и на материално-техническата база;
7. предложение за приемане и съхраняване на задължителната документация;
8. информация за осигурен транспорт до училището, към което са насочени учениците.

**(4)** Към предложенията по ал. 1-3 се прилагат документите, определени с държавния образователен стандарт за институциите в предучилищното и училищното образование.

**Чл. 312. (1)** Предложенията за откриване, преобразуване и закриване на държавните и общинските училища се внасят в срок до 31 май и се разглеждат за предстоящата учебна година.

(2) Предложенията за откриване, преобразуване, промяна и закриване на специализираните обслужващи звена се правят и разглеждат целогодишно.

(3) Предложенията за преобразуване и закриване на държавни и общински училища поради намаляване броя на децата и учениците се правят целогодишно и се разглеждат за предстоящата учебна година, а при преустановяване на образователния процес поради липса на деца и ученици се правят и разглеждат целогодишно.

(4) Предложенията за промени се правят и се разглеждат целогодишно.

**Чл. 313. (1)** Документите за откриване, преобразуване, промяна и закриване по чл. 311 се разглеждат и оценяват за съответствие с изискванията на този закон и на нормативните актове по прилагането му.

(2) Не се оценяват предложения, които:

1. не съдържат всички необходими документи;
2. са подадени след срока по чл. 312, ал. 1.

(3) По изключение, когато издаването на документ е в правомощията на друг орган и при условия, посочени в държавния образователен стандарт за институциите по чл. 22, ал. 2, т. 10, може да се разглеждат и оценяват предложения, които не съдържат този документ, ако е представен друг, удостоверяващ наличие на образувано производство пред този орган.

**Чл. 314. (1)** За изясняване на всички факти и обстоятелства може да се изискват от вносителя допълнителни документи.

(2) При необходимост упълномощени длъжностни лица може да извършват проверки на място, както и да изискват от вносителя за сверяване оригиналите на внесените документи.

**Чл. 315. (1)** Когато внесените документи за откриване, преобразуване, промяна и закриване по чл. 311 не съответстват на изискванията на този закон и на нормативните актове по прилагането му, вносителят се уведомява за допуснатите несъответствия и за срока за отстраняването им, който не може да е по-кратък от 10 работни дни.

(2) В случаите по чл. 313, ал. 3, когато при оценяване на внесените документи не са констатирани несъответствия с нормативните изисквания или те са отстранени по реда на ал. 1, вносителят се уведомява да представи документа, чието издаване е в правомощията на друг орган.

**Чл. 316. (1)** Органът по откриване, преобразуване, промяна и закриване взема решение в едномесечен срок, като:

1. издава заповед за откриване, промяна, преобразуване или закриване;
2. отказва откриване, промяна, преобразуване или закриване.

(2) Срокът по ал. 1 започва да тече от датата на отстраняване на недостатъците по чл. 315, ал. 1 или от изтичане на срока за отстраняването им.

**Чл. 317. (1)** Заповед за откриване, промяна, преобразуване или закриване се издава, когато при разглеждането и оценяването не са констатирани несъответствия с нормативните изисквания или констатираните несъответствия са отстранени в срок.

(2) Органът отказва откриване, промяна или преобразуване, когато:

1. констатираните несъответствия не са отстранени или не са отстранени в определения срок;

2. в случаите по чл. 315, ал. 2, вносителят не е представил съответните документи до 1 юли преди началото на учебната година, за която се иска откриване, промяна или преобразуване.

(3) Актовете по ал. 1 и 2 се обнародват в „Държавен вестник“ и влизат в сила от деня на обнародването им, освен ако в тях е предвидено друго.

**Чл. 318. (1)** Заповедта за откриване или преобразуване на държавна и общинска детска градина или училище и на център за подкрепа за личностно развитие съдържа:

1. наименованието, седалището и официалния адрес на детската градина, училището или центъра;

2. адреса на сградата, в която ще се провежда обучението;

3. организацията на предучилищното образование за детската градина, вида на училището или предмета на дейност на центъра;

4. условията и реда за пренасочване на децата и на учениците – при преобразуване;

5. условията и реда за съхраняване на задължителната документация и за разпределение на имуществото – при преобразуване;

6. финансиращ орган.

(2) Заповедта за откриване или преобразуване на специализирано обслужващо звено освен реквизитите по ал. 1, т. 1 и 6 съдържа и предмета на дейност, и общата численост на персонала.

**Чл. 319.** Заповедта за откриване на държавна и общинска детска градина или училище, на център за подкрепа за личностно развитие и на специализирано обслужващо звено съдържа:

1. наименование, седалище, официален адрес;

2. условия и ред за пренасочване на децата и учениците;

3. условия и ред за съхраняване на задължителната документация;

4. условия и ред за разпределяне на имуществото.

**Чл. 320.** Конкретните условия и ред за откриване, преобразуване, промяна и откриване на държавни и общински детски градини или училища, на центрове за подкрепа за личностно развитие и на специализирани обслужващи звена се определят с държавния образователен стандарт за институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

## Раздел II

### Откриване, преобразуване, промяна и откриване на духовните училища

**Чл. 321. (1)** Духовните училища се откриват, преобразуват и променят по искане на централен орган на признатата религиозна институция в страната.

(2) Духовните училища се преобразуват чрез вливане, сливане, отделяне или разделяне.

(3) В духовните училища освен промените по чл. 308, ал. 2 може да се извършват и промени, свързани със:

1. наименованието на съответната религиозна институция;
2. професиите, по които се организира обучението;
3. директора на училището.

(4) Духовните училища се закриват:

1. по искане на централния орган на съответната религиозна институция;
2. когато дейността на религиозната институция е прекратена;
3. когато се установи, че не се спазват изискванията на този закон и на нормативните актове по прилагането му;
4. при налагане на ограничителна мярка по чл. 8, ал. 1, т. 4 от Закона за вероизповеданията.

**Чл. 322. (1)** Духовните училища се откриват, преобразуват, променят и закриват със заповед на министъра на образованието и науката с изключение на случаите по чл. 321, ал. 3, т. 3 и ал. 4, т. 4.

(2) Производството по издаване на заповедта за откриване, преобразуване и промяна започва по писмено искане на съответния централен орган на призната религиозна институция в страната.

(3) Производството по издаване на заповедта за закриване на духовните училища започва:

1. по искане на съответния централен орган на призната религиозна институция в страната;
2. по предложение на регионалното управление на образованието след извършване на проверка;
3. по предложение на органа, признал религиозната институция.

**Чл. 323. (1)** Искането за откриване и преобразуване на духовни училища съдържа:

1. данни за съответния централен орган на признатата религиозна институция в страната;
2. наименование на духовното училище;
3. седалище, официален адрес на духовното училище и адрес на сградата (сградите), където ще се провежда обучението, като задължително се посочва и идентификаторът на недвижимия имот съгласно чл. 26 от Закона за кадастъра и имотния регистър; при използване на несамостоятелна част от сградата се конкретизират помещенията;
4. данни за директора на училището;
5. профили или професии и организация на учебния ден;
6. учебната година, от която се предлага откриването или преобразуването;
7. брой класове и паралелки за всеки клас, в които ще се организира обучение през първата година след откриването или преобразуването;
8. сведения за броя на учениците, които ще се обучават в училището, и сведения за възможностите за пренасочването им – при преобразуване;
9. предложение за съхранение на задължителната документация – при преобразуване.

**(2)** Искането за промяна съдържа:

1. подробно описание на исканата промяна;
2. мотиви за необходимостта от промяната;
3. посочване на учебната година, от която се предлага промяната.

**(3)** Искането за закриване съдържа:

1. мотиви за необходимостта от закриване;
2. посочване на учебната година, от която се предлага закриване;
3. информация за насочване на учениците и за съхраняване на училищната документация.

**(4)** Към исканията за откриване, промяна, преобразуване и закриване се прилагат документите, определени с държавния образователен стандарт за институциите по чл. 22, ал. 2, т. 10.

**Чл. 324. (1)** При разглеждане и оценяване на документите за откриване, преобразуване, промяна и закриване на духовни училища се прилагат съответно чл. 312-317.

**(2)** Конкретните условия и ред за откриване, преобразуване, промяна и закриване на духовни училища се определят с държавния образователен стандарт за институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

**Чл. 325. (1)** Заповедта за откриване или преобразуване на духовно училище освен реквизитите по чл. 318, ал. 1 съдържа и:

1. данни за признатата религиозна институция в страната и за нейния централен орган;
2. профилите или професиите, по които се организира обучението;
3. правото на училището да издава официални документи за завършен клас, за степен на образование и за професионална квалификация.

**(2)** Заповедта за закриване на духовно училище съдържа реквизитите по чл. 319, т. 1-3.

**(3)** В случаите по чл. 321, ал. 4, т. 4 духовното училище се закрива от влизане в сила на акта за налагане на ограничителната мярка.

**Чл. 326. (1)** При промяна на директора на духовно училище съответният централен орган на призната религиозна институция уведомява министъра на образованието и науката преди сключването на договор с директора.

**(2)** Към уведомлението по ал. 1 се прилагат документите, определени с държавния образователен стандарт за институциите по чл. 22, ал. 2, т. 10.

**(3)** При необходимост министърът на образованието и науката може да изиска допълнителна информация от съответния централен орган на призната религиозна институция.

**(4)** Трудовият договор с директора може да бъде сключен след разрешение на министъра на образованието и науката.

**(5)** Министърът на образованието и науката издава или отказва да издаде разрешението по ал. 4 в 14-дневен срок от постъпване на документите по ал. 2 или на допълнителната информация по ал. 3.

**(6)** Въз основа на разрешението по ал. 5 промяната на директора се вписва в регистъра на институциите в системата на предучилищното и училищното образование.



### Раздел III

#### Създаване, регистрация и промени на частни детски градини и частни училища

**Чл. 327. (1)** Частните детски градини и училища се създават, преобразуват, променят и прекратяват дейността си при спазване изискванията на този закон и при условията и по реда на Търговския закон, на Закона за юридическите лица с нестопанска цел или на Закона за кооперациите, или при условията и по реда на законодателството на държава членка.

(2) Частните детски градини и училища не може да се учредяват като търговски дружества – публични предприятия по смисъла на чл. 61 от Търговския закон.

(3) Юридическите лица по ал. 1 не може да имат друг предмет на дейност освен дейност на детска градина или училище и може да извършват дейност само на една детска градина или училище.

**Чл. 328. (1)** Създадените частни детски градини и частни училища може да осъществяват дейността си само след вписване в регистъра на институциите в системата на предучилищното и училищното образование и издаване на удостоверение за вписване от министъра на образованието и науката или от упълномощено от него длъжностно лице.

(2) Вписването в регистъра на институциите се извършва по заявление на частната детска градина или частното училище, което съдържа:

1. данни за юридическото лице;
2. единния идентификационен код или кода по БУЛСТАТ;
3. данни за директора на детската градина или училището;
4. учебната година, от която се иска вписване в регистъра на институциите;
5. вид на училището по чл. 37, ал. 1 и 2 или чл. 38, ал. 2, т. 1-3;
6. форми на обучение и организация на учебния ден;
7. профили или професии;
8. седалище и официален адрес на детската градина или училището и адрес на сградата (сградите), където ще се провежда възпитанието и обучението, като задължително се посочва и идентификаторът на недвижимия имот съгласно чл. 26 от Закона за кадастъра и имотния регистър; при използване на несамостоятелна част от сградата се конкретизират помещенията;
9. наименование на детската градина или училището.

(3) Към заявлението по ал. 2 се прилагат документите, определени с държавния образователен стандарт за институциите в предучилищното и училищното образование.

(4) С декларация не може да се доказват образователно-квалификационна степен, професионална квалификация, учителски стаж, както и други факти и обстоятелства, за чието установяване със закон е предвиден друг ред.

**Чл. 329. (1)** Заявленията за вписване в регистъра на институциите се внасят цялогодишно, като внесените до 31 януари на календарната година се разглеждат за предстоящата учебна година, освен ако не е поискано разглеждането им за по-късна учебна година.

(2) При разглеждането и оценяването на заявленията и приложенияте към тях документи се прилагат съответно чл. 313-315.

**Чл. 330. (1)** Министърът на образованието и науката в едномесечен срок издава заповед, с която разрешава или отказва да разреши вписване в регистъра на институциите.

(2) Срокът по ал. 1 започва да тече от датата на отстраняване на недостатъците по чл. 315, ал. 1 или от изтичане на срока за отстраняването им.

(3) Заповедта по ал. 1 се съобщава при условията и по реда на чл. 61 от Административно процесуалния кодекс.

(4) При издаването на разрешение за вписване и на удостоверение за вписване не се прилага принципът на мълчаливо съгласие.

**Чл. 331. (1)** Министърът на образованието и науката разрешава вписване в регистъра на институциите, когато при разглеждането и оценяването на внесените документи не са констатирани несъответствия с нормативните изисквания или констатираните несъответствия са отстранени в срок.

(2) Разрешението по ал. 1 съдържа:

1. наименованието, седалището и официалния адрес на детската градина или училището; единния идентификационен код или кода по БУЛСТАТ;

2. адреса на сградата, в която ще се провежда образователния процес, както и идентификатора на недвижимия имот съгласно чл. 26 от Закона за кадастъра и имотния регистър; при използване на част от сграда се конкретизират помещенията;

3. вида на училището по смисъла на чл. 37 или чл. 38, ал. 2, т. 1-3;

4. профилите или професиите, по които се организира обучението;

5. правото на училището да издава официални документи за завършен клас, за степен на образование и за професионална квалификация.

(3) Въз основа на разрешението по ал. 1 частната детска градина или частното училище се вписва в регистъра на институциите в системата предучилищното и училищното образование.

(4) Министърът на образованието и науката или упълномощено от него длъжностно лице издава удостоверение за вписването по ал. 1 в 7-дневен срок от извършването му.

(5) Действието на регистрацията и удостоверението е безсрочно.

**Чл. 332.** Министърът на образованието и науката отказва вписване в регистъра на институциите, когато:

1. констатираните несъответствия не са отстранени или не са отстранени в определения срок;

2. в случаите по чл. 315, ал. 2, заявителят не е представил съответните документи до 1 юли преди началото на учебната година, за която се иска откриване, промяна или преобразуване.

**Чл. 333. (1)** В частната детска градина или в частното училище може да се извършват промени, свързани със:

1. наименованието (фирмата), седалището, официалния адрес;

2. директора на детската градина или училището;

3. помещенията или сградите, където се провежда образователният процес;

4. профилите или професиите, по които се организира обучението;
5. авторски учебни програми за предучилищно образование, съответно авторски учебни програми по професионална подготовка;
6. вида на училището по чл. 37, ал. 1 и 2 или по чл. 38, ал. 2, т. 1-3.

(2) Промените по ал. 1 подлежат на вписване в регистъра на институциите в системата на предучилищното и училищното образование по заявление на частната детска градина или частното училище.

(3) Заявлението за вписване на промяна на частната детска градина или частното училище съдържа:

1. подробно описание на исканата промяна;
2. мотиви за необходимостта от промяната;
3. посочване на учебната година, от която се предлага промяна по ал. 1, т. 4-6.

(4) Към заявленията по ал. 3 се прилагат документите, определени в държавния образователен стандарт за институциите по чл. 22, ал. 2, т. 10.

(5) Заявленията по ал. 3 се внасят и се разглеждат целогодишно, с изключение на заявленията за промяна по ал. 1, т. 4-6, които се правят и се разглеждат в сроковете по чл. 329, ал. 1.

**Чл. 334. (1)** При разглеждането и оценяването на заявленията за промени по чл. 333, ал. 1, т. 1, 3-6 и на приложените към тях документи се прилагат съответно чл. 313-315, 330, чл. 331, ал. 1 и чл. 332.

(2) Разрешението за вписване на промяна по чл. 333, ал. 1, т. 4-6 съдържа учебната годината, от която се разрешава промяната.

**Чл. 335. (1)** Въз основа на разрешението за вписване съответната промяна в частната детска градина или в частното училище се вписва в регистъра на институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

(2) Министърът на образованието и науката или упълномощено от него длъжностно лице издава удостоверение за вписване на промяната в 7-дневен срок от извършването ѝ.

(3) В случаите на промяна на помещенията или сградите, където се провежда образователният процес, преместването на децата и учениците може да се извърши след вписване на промяната в регистъра на институциите в системата на предучилищното и училищното образование и издаване на удостоверението по ал. 2.

**Чл. 336. (1)** Заявленията за промяна на директора се подават преди сключване на договор с директора.

(2) Към заявлението по ал. 1 се прилагат документите, определени с държавния образователен стандарт за институциите по чл. 22, ал. 2, т. 10.

(3) При необходимост министърът на образованието и науката може да изиска допълнителна информация от частната детска градина или частното училище.

(4) Договорът с директора по ал. 1 може да бъде сключен след разрешение на министъра на образованието и науката.

(5) Министърът на образованието и науката издава или отказва да издаде разрешението по ал. 4 в 14-дневен срок от постъпване на документите по ал. 2 или на допълнителната информация по ал. 3.

(6) Въз основа на разрешението по ал. 5 промяната на директора се вписва в регистъра на институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

**Чл. 337. (1)** Частната детска градина и частното училище се заличават от регистъра на институциите, когато се установи, че системно не се спазват изискванията на този закон и на нормативните актове по прилагането му.

(2) Производството за заличаване от регистъра на институциите започва по инициатива на министъра на образованието и науката или по предложение на регионалното управление на образованието при констатирани нарушения в дейността на частната детска градина или на частното училище.

(3) За започване на производството се уведомява писмено частната детска градина или частното училище.

(4) В 10-дневен срок от уведомяването по ал. 3 частната детска градина или частното училище имат право на писмени възражения и обяснения.

(5) В двумесечен срок от започване на производството министърът на образованието и науката се произнася със заповед, след като се изяснят фактите и обстоятелствата от значение за случая и се обсъдят обясненията и възраженията на частната детска градина или на частното училище.

(6) В заповедта за заличаване по ал. 5 се определят условията и редът за пренасочване на учениците и съхраняване на задължителната документация.

(7) Въз основа на заповедта за заличаване по ал. 5 частната детска градина или частното училище са заличават от регистъра на институциите, а всички удостоверения за вписвания се обезсилват.

**Чл. 338.** Когато частната детска градина или частното училище са заличени от регистъра при условията и по реда на чл. 337, те може да подадат заявление за ново вписване не по-рано от една година от обезсилването на удостоверението за вписване.

**Чл. 339. (1)** Частна детска градина или частно училище се отписва от регистъра на институциите в системата на предучилищното и училищното образование въз основа на заповед на министъра на образованието и науката, когато:

1. детската градина или училището не започнат дейността си най-късно до две години от издаване на удостоверението за вписване в регистъра на институциите в системата на предучилищното и училищното образование;

2. детската градина или училището преустанови дейността си за повече от две учебни години;

3. при прекратяване на юридическото лице.

(2) В заповедта за отписване се определят условията и редът за пренасочване на учениците и съхраняване на задължителната документация.

**Чл. 340. (1)** Когато частната детска градина или частното училище са отписани от регистъра на институциите при условията и по реда на чл. 339, те може да подадат заявление за издаване на ново разрешение без ограничение във времето.

(2) В случаите по ал. 1 заявленията се разглеждат при облекчени условия, определени в държавния образователен стандарт за институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

(3) При условията по ал. 2 се разглеждат и заявленията на новоучредените или приемащите юридически лица в случаите на преобразуване на частна детска градина или частно училище чрез вливане, сливане, разделяне или отделяне.

**Чл. 341.** Конкретните условия и ред за вписване, промени, заличаване и отписване от регистъра на институциите на частните детски градини и частните училища се определят с държавния образователен стандарт за институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

## Раздел IV

### Регистър на институциите в системата на предучилищното и училищното образование

**Чл. 342. (1)** В Министерството на образованието и науката се създава и води публичен регистър на институциите в системата на предучилищното и училищното образование, в който се вписват:

1. държавните детски градини, държавните и общинските училища и духовните училища – въз основа на заповедта за тяхното откриване, преобразуване, промени и закриване;

2. частните детски градини и училища – въз основа на разрешението за вписване, промени, заличаване и отписване, издадено от министъра на образованието и науката;

3. специализираните обслужващи звена – въз основа на заповедта за тяхното откриване, преобразуване, промени и закриване.

(2) Обстоятелствата, които подлежат на вписване в регистъра по ал. 1, както и редът за вписване се определят с наредба на министъра на образованието и науката.

**Чл. 343. (1)** Във всяка община се създава и води регистър на общинските детски градини и центрове за подкрепа за личностно развитие, в който служебно се вписват общинските детски градини и центрове за подкрепа за личностно развитие въз основа на заповедта за тяхното откриване, преобразуване, промени и закриване.

(2) Обстоятелствата, които подлежат на вписване в регистъра по ал. 1, както и редът за вписване се определят с наредба на съответния общински съвет.

## Глава деветнадесета

### АДМИНИСТРАТИВНО-НАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

**Чл. 344. (1)** Родители, които не осигуряват присъствието на децата си в детската градина или в училището за времето, през което те подлежат на задължително предучилищно или училищно образование и са записани в присъствени форми на

организация и обучение, заплащат глоба в размер от 50 до 150 лв. При повторно извършване на нарушението глобата е в размер от 100 до 500 лв.

(2) Родители, които не осигуряват присъствието на децата си в допълнителното обучение по чл. 122, ал. 2, заплащат глоба в размер от 50 до 150 лв. При повторно извършване на нарушението глобата е в размер от 100 до 500 лв.

(3) Актовете за установяване на нарушенията по ал. 1 и ал. 2 се съставят от длъжностни лица, определени от кмета на общината.

(4) Наказателните постановления се издават от кмета на общината или от овластено от него длъжностно лице.

(5) Събраните средства от глоби постъпват в приход на бюджета на съответната община и се разходват само за дейности, свързани с подпомагане на равния достъп, както и за развитие на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие.

**Чл. 345. (1)** Наказват се с глоба, съответно с имуществена санкция, от 5000 до 10 000 лв. физически или юридически лица, които:

1. организират и провеждат без регистрация при условията и по реда на този закон дейности по отглеждане, възпитание и обучение на деца от тригодишна възраст до постъпването им в I клас с цел издаване на документ за завършена предучилищна подготовка;

2. организират и провеждат без регистрация при условията и по реда на този закон дейности по обучение или валидиране на компетентности на лица с цел издаване на документ за завършен клас, етап или степен на образование.

(2) При повторно извършване на нарушения по ал. 1 се налага глоба или имуществена санкция в двоен размер.

**Чл. 346. (1)** Автор или издател на познавателна книжка, учебник или учебен комплект, който разпространява произведението в отклонение от одобрения проект, без да са налице условията по чл. 159, ал. 4, се наказва с глоба, съответно с имуществена санкция в размер от 1000 до 5 000 лв.

(2) При повторно извършване на нарушението по ал. 1 се налага глоба, съответно имуществена санкция, в двоен размер.

**Чл. 347. (1)** Автор или издател, който разпространява произведение, въвеждащо в заблуждение, че е одобрено от министъра на образованието и науката като познавателна книжка, учебник или учебен комплект, се наказват с глоба, съответно с имуществена санкция, в размер от 5 000 до 10 000 лв.

(2) При повторно извършване на нарушението по ал. 1 се налага глоба, съответно имуществена санкция, в двоен размер.

**Чл. 348. (1)** Който не изпълни в срок задължително предписание по чл. 262, ал. 2, се наказва с глоба, съответно с имуществена санкция, в размер от 1 000 до 5 000 лв.

(2) При повторно извършване на нарушението по ал. 1 се налага глоба, съответно имуществена санкция в двоен размер.

**Чл. 349. (1)** Актовете за установяване на нарушенията по чл. 345, 346, 347 и 348 се съставят от длъжностни лица, определени от министъра на образованието и науката, а наказателните постановления се издават от министъра на образованието и науката или от овластени от него длъжностни лица.

(2) Събраните средства от глоби и имуществени санкции за нарушенията по ал. 1 се внасят в приход на бюджета на Министерството на образованието и науката.

**Чл. 350.** Актовете за установяване на нарушение и наказателните постановления по тази глава се съставят, издават и обжалват по реда на Закона за административните нарушения и наказания.

## ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

### § 1. По смисъла на този закон:

1. „Дете или ученик в риск” е дете или ученик:
  - а) без родителска грижа или чиито родители са починали, неизвестни, лишени са от родителски права или родителските им права са ограничени;
  - б) жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унижително отношение или наказание във или извън семейството му;
  - в) в опасност от увреждане на неговото физическо, психическо, морално, интелектуално и социално развитие.
2. „Дете или ученик с изяви дарби” е дете или ученик с трайни способности и постижения в областта на науката, изкуството или спорта, надвишаващи постиженията на неговите връстници.
3. „Държава членка” е държава - членка на Европейския съюз, или държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или Конфедерация Швейцария.
4. „Електронно издание” е информация, представена в цифрова форма, чрез използване на общоприет стандарт за нейното визуализиране на компютър, мобилно устройство, телевизор с мрежова свързаност или друго подобно устройство, която включва учебно съдържание, тестове, справочни материали, връзки към външни ресурси, речници, образователни игри, мултимедия (изображения, аудио и видео клипове, анимации, виртуална реалност) и други, даваща възможност за гъвкаво, интерактивно и адаптивно обучение, без ограничение на времето и мястото и начина на достъп (навсякъде и по всяко време).
5. „Квалификационен кредит” е измерител на времето, в което педагогическият специалист се е обучавал за повишаване на квалификацията си по програми на организациите по чл. 220, ал. 1. Един квалификационен кредит се присъжда за 16 академични часа, от които не по-малко от 8 академични часа са присъствени.
6. „Ключови компетентности” са комплекс от взаимозависими знания, умения и нагласи или отношения, необходими за личностното развитие на индивида през целия живот, за изграждането на активна гражданска позиция и участие в социалния живот, както и за пригодността му за реализация на пазара на труда, определени на национално равнище в съответствие с Европейската референтна рамка за ключовите компетентности за учене през целия живот, приета с Препоръка на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2006 г.

7. „Курс за оgramотяване” е обучение за придобиване на компетентности за началния етап на основното образование, достатъчни за продължаване на образованието в следващ етап.
8. „Майчин език” е езикът, на който говорят в семейството си:
  - а) децата и учениците от етническите малцинствени групи, които традиционно или в значителна степен населяват територията на Република България;
  - б) децата на гражданите на държави - членки на Европейския съюз, на Европейското икономическо пространство и на Конфедерация Швейцария, упражняващи трудова дейност на територията на Република България.
9. „Образователна среда” е съвкупност от условия, фактори и елементи, гарантиращи ефективно протичане на образователния процес и активно взаимодействие на всички заинтересовани страни за постигане на устойчивост при функционирането на системата на предучилищното и училищното образование.
10. „Обща европейска езикова рамка” (за учене, преподаване и оценяване) е документ на Съвета на Европа, изготвен в съответствие с Препоръки R (82) 18 и R (98) 6 на Комитета на министрите „за постигане на по-голямо единство между страните членки”, който представлява обща основа за разработване на учебни програми по чужди езици, нормативни документи, изпити и учебници. Тя определя знанията и уменията, които трябва да се придобият по чужд език за целите на успешната комуникация чрез нивата на компетентност, които позволяват да се измери напредъкът на обучавания както на всеки етап от обучението, така и в дългосрочен план.
11. „Отпадане от училище” е отписването от училище на ученик до 18-годишна възраст на основание чл. 171, ал. 2, т. 2 и 3 преди завършване на последен гимназиален клас, ако лицето не е записано в друго училище.
12. „Печатно издание с електронен вариант” е печатно издание с версия, представена в цифрова форма, даващо възможност за визуализиране на процеси, явления и действия и за интерактивно обучение.
13. „Повторно” по смисъла на чл. 344-348 е нарушението, извършено след една година от влизането в сила на наказателното постановление, с което на лицето е наложено наказание за същото нарушение.
14. „Преждевременно напуснал училище” – е лице на възраст между 18 и 24 години, завършило най-много основно образование, което не участва в никаква форма на образование или обучение.
15. „Приобщаващо образование” е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активизиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.
16. „Психо-социална рехабилитация” е комплекс от дейности за подпомагане на учениците със затруднения, увреждане или разстройство на тяхното психично здраве за постигане оптимално ниво на самостоятелност и за придобиване и прилагане на умения, необходими за пълноценно участие в училище.



17. „Ресурсно подпомагане на деца и ученици” е осигуряване на обща и допълнителна подкрепа, основана на оценката на потребностите на децата и учениците, което включва осъществяване на дейности от специалисти, насочени към личностно развитие на децата и ученици със специални образователни потребности, и с оглед постигане на целите, заложи в плановете за подкрепа и в индивидуалните им учебни програми.
18. „Рехабилитация при комуникативни нарушения” е комплекс от дейности за подпомагане на деца и ученици със затруднения, увреждане или разстройство на езика, говора, познавателните процеси и социалното поведение.
19. „Родител” е лицето, което упражнява родителските права по смисъла на Семейния кодекс.
20. „Специални образователни потребности” на дете и ученик са образователните потребности, които може да възникнат при сензорни увреждания, физически увреждания, множество увреждания, интелектуални затруднения, езиково-говорни нарушения, специфични нарушения на способността за учене, разстройства от аутистичния спектър, емоционални и поведенчески разстройства.
21. „Трети страни” са държавите извън Република България и извън другите държави - членки на Европейския съюз.
22. „Ученик с хронични заболявания” е ученик със среднотежки, компенсирани и реконвалесцентни форми на съответното хронично заболяване.
23. „Финансиращ орган” е първостепенният разпоредител с бюджетни кредити по смисъла на Закона за устройството на държавния бюджет, от чийто бюджет се финансират дейности по образованието в училището или в детската градина.

§ 2. (1) Разпоредбите на този закон се прилагат за вечерните училища в съответствие със спецификата и организацията на обучението в тях.

(2) Разпоредбите на глава четиринадесета не се прилагат за духовните училища, вечерните училища, училищата към местата за лишаване от свобода, специалните училища по чл. 43, ал. 1, т. 2 и 3, както и за частните детски градини и частните училища, които не получават бюджетна субсидия.

§ 3. Чужди държави може да откриват детски градини или училища на територията на Република България при условия и по ред, определени с международна спогодба, по които Република България е страна.

## ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

„§ 4. Законът отменя:

1. Закона за народната просвета (обн., ДВ, бр. 86 от 1991 г., изм., бр. 90 от 1996 г., изм. бр. 36, 124, 153 от 1998 г., изм. бр. 90, 95 от 2002 г., изм., бр. 71, 86, 114 от 2003 г., изм. бр. 40 от 2004 г., изм., бр. 28, 94, 103, 105 от 2005 г., изм. бр. 41 от 2006 г., изм., бр. 113 от 2007 г., изм., бр. 50 от 2008 г., изм., бр. 35, 36, 74 от 2009 г., изм., бр. 50, 78 от 2010 г., изм., бр. 9, 23, 99 от 2011 г.).

2. Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план (обн., ДВ, бр. 67 от 1999 г., изм., бр. 90, 95 от 2002 г., изм., бр. 29 от 2003 г., изм., бр. 40 от 2004 г., изм., бр. 41 от 2006 г., бр. 105 от 2006 г., бр. 50 от 2008 г., изм., бр. 36, 74 от 2009 г.).”

§ 5. Заварените към влизането в сила на закона общински специални детски градини продължават да осъществяват дейността си като общински детски градини по смисъла на този закон.

§ 6. (1) Заварените към влизането в сила на закона прогимназии, гимназии, средни общообразователни училища и професионални гимназии по чл. 26, ал. 1, т. 2, 4, 6 и 8 от отменения Закон за народната просвета продължават да осъществяват дейността си по този закон, съответно като основни училища, профилирани гимназии, средни училища и професионални гимназии.

(2) Заварените към влизането в сила на закона оздравителни училища продължават да осъществяват дейността си като средни училища.

(3) Предложенията за преобразуване на заварените към влизането в сила на закона общински основни училища по чл. 26, ал. 1, т. 3 от отменения Закон за народната просвета в училища по чл. 37, ал. 1, т. 1 от този закон могат да се внасят целогодишно, не по-късно от 31 май 2016 г. След изтичане на този срок предложенията за преобразуване се внасят при спазване на срока на глава осемнадесета.

(4) Предложенията за преобразуване на заварените към влизането в сила на закона училища по чл. 26, ал. 1, т. 5 от отменения Закон за народната просвета с профил „Природоматематически” и „Хуманитарен”, които извършват прием в V, в училища по чл. 37, ал. 1, т. 5 от този закон се внасят по желание на училището и при условията на ал. 3.

(5) Заварените към влизането в сила на закона основни и прогимназиални училища имат право да извършват обучение в VIII клас през учебната 2016-2017 г. и да издават свидетелство за основно образование.

(6) Заварените към влизането в сила на закона училища по чл. 26, ал. 1, т. 5 от отменения Закон за народната просвета с профил „Природоматематически” или „Хуманитарен” и с прием в V клас имат право да продължат да извършват обучение в V, VI и VII клас на учениците, които са приети преди влизането в сила на закона. В дипломите за средно образование на всички ученици, приети преди влизането в сила на закона, се записва наименованието на училището, действащо преди преобразуването по ал. 4.

§ 7. (1) Заварените към влизането в сила на закона държавни и общински професионални гимназии продължават да осъществяват дейността си като държавни, съответно като общински училища по смисъла на този закон.

(2) В срок до 1 ноември 2015 г. Министерският съвет по предложение на министъра на образованието и науката с решение обявява заварените към влизането в сила на закона държавни и общински училища по чл. 26, ал. 1, т. 1 -7 от отменения Закон за народната просвета, които са с национално значение по смисъла на чл. 37, ал. 7 от този закон. Решението се обнародва в „Държавен вестник”.

(3) С решението по ал. 2 общинските училища се обявяват за държавни.

(4) Считано от 1 януари 2016 г. заварените към влизането в сила на закона държавни училища, с изключение на държавните училищата по ал. 1 и 2, помощните училища, училищата по чл. 42, училищата по изкуствата, училищата по културата и държавните спортни училища стават общински училища и се финансират от бюджетите на съответните общини.

(5) Трудовите правоотношения на работниците и служителите в училищата по ал. 2 и 4 се уреждат съгласно чл. 123 от Кодекса на труда.

(6) Предоставените преди влизането в сила на закона на училищата по ал. 4 имоти - публична държавна собственост, от датата на влизане в сила на закона преминават в собственост на общината, на територията на която се намират и стават публична общинска собственост, а вещите - държавна собственост, стават собственост на общината, финансираща училището.

(7) Имотите и вещите по ал. 6 се предоставят за управление на училището, което ги е управлявало до влизането в сила на закона, и се ползват само за целите на образователния процес, без да променят предназначението си.

(8) Когато седалището на училището, управляващо имотите по ал. 6 към влизането в сила на закона, е извън територията на общината, която ги придобива след влизането му в сила, общината приобретател предоставя имотите за управление на финансирани от нея училища.

§ 8. Заварените към влизането в сила на закона български детски градини и училища с чуждестранно участие продължават да осъществяват дейността си като държавни детски градини или училища по смисъла на чл. 35 ал. 2, т. 2 и чл. 42, т. 4.

§ 9. (1) Съществуващите към влизането в сила на закона болнични училища се закриват, считано от 31 декември 2015 г.

(2) Учениците от закритите болнични училища за периода на лечението си продължават обучението си при условията и по реда на чл. 109 или 110. Обучението се провежда от болнични учители към училище или център за подкрепа за личностни развитие, определени от началника на съответното регионално управление на образованието, на чиято територия се намира болницата, след консултация с родителя.

(3) Предоставените за управление на болничните училища имоти и вещи – държавна, съответно общинска, собственост, преминават в управление на Министерството на образованието и науката, съответно в управление на общината, на чиято територия се намират.

(4) Задължителната документация на закритите болнични училища се съхранява в съответното регионално управление на образованието или в училище, посочено от началника на регионалното управление на образованието.

§ 10. (1) В срок до пет години от влизането в сила на закона помощните училища се закриват и откриват като център за подкрепа за личностно развитие или се преобразуват в училища по чл. 37, ал. 1, т. 1, 2, 4 и 5 по предложение на финансиращия орган и въз основа на анализ, изготвен от регионалния екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците по чл. 188. Когато финансиращ орган е министърът на образованието и науката, закриването или преобразуването се извършва по предложение на съответното регионалното управление на образованието.

(2) Анализът по ал. 1 включва:

1. оценка на образователните потребности на всеки ученик и предложение за пренасочването му;

2. становище за възможностите за преобразуване или за закриване на съответното помощно училище и за необходимостта от откриване на център за подкрепа за личностно развитие.

(3) Закриването или преобразуването на помощните училища се осъществява по реда на глава осемнадесета.

(4) До преобразуването или закриването на помощните училища те осъществяват дейността си при условията и по реда на този закон, като за тях се прилагат съответно разпоредбите, предвидени за специалните училища по чл. 42, т. 1.

(5) До преобразуването или закриването на помощните училища финансирането им се осъществява при условията и по реда на глава седемнадесета, раздел I като държавни, съответно като общински, училища.

(6) Преобразуваните държавни училища по ал. 1 стават общински училища. Предоставените им преди влизането в сила на закона имоти – публична държавна собственост, стават публична общинска собственост на съответната община, на територията на която се намират, а вещите – държавна собственост, стават собственост на общината, финансираща преобразуваното училище.

(7) След изтичането на срока по ал. 1 помощните училища, които не са преобразувани по реда на този параграф, се закриват със заповед на министъра на образованието и науката, която се обнародва в „Държавен вестник“ и влиза в сила от деня на обнародването ѝ, освен ако в нея е предвидено друго. В заповедта се определят условията и редът за пренасочване на учениците и за съхранение на задължителната документация на закритите помощни училища.

(8) В случаите по ал. 7 предоставените за управление на помощните училища имоти – публична държавна собственост съответно публична общинска собственост, преминават в управление на Министерството на образованието и науката, съответно в управление на общината, на чиято територия се намират.

(9) Освободените в резултат на закриването по ал. 1 и 7 имоти и вещи – общинска собственост, може да се използват за откриване на центрове за подкрепа за личностно развитие или за образователни, здравни, социални или хуманитарни дейности.

**§ 11. (1)** Съществуващите към влизането в сила на закона чуждестранни училища продължават да осъществяват дейността си при условията и по реда на спогодбата, по която са създадени.

(2) След влизането в сила на закона „Американски колеж“ – София, продължава да осъществява дейността си при условията на Решение № 440 на Министерския съвет от 1992 г. за откриване на частно училище „Американски колеж“ – София (ДВ, бр. 90 от 1992 г.), като се прилагат разпоредбите на този закон, предвидени за профилирана гимназия, в съответствие със спецификата и организацията на обучението. Училището има право да издава документи за завършен клас, етап и за средно образование по реда на този закон.

(3) Печат с изображение на държавния герб върху документите по чл. 34, издавани от „Американски колеж“ – София, се полагат в съответното регионално

управление на образованието при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за информацията и документите.

**§ 12.** Съществуващите към влизането в сила на закона професионални колежи продължават да осъществяват дейността си при условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение, като до учебната 2016-2017 г. за тях се прилагат действащите до влизането в сила на този закон нормативни актове.

**§ 13. (1)** До една година от влизането в сила на закона лицата, получили разрешение за откриване на частна детска градина или частно училище при условията и по реда на отменения Закон за народната просвета, привеждат правноорганизационната си форма или регистрацията си в съответствие с изискванията на този закон или учредяват частна детска градина или частно училище като търговско дружество, кооперация или юридическо лице с нестопанска цел.

**(2)** Не по-късно от един месец след изтичането на срока по ал. 1 лицата, получили разрешение за откриване на частна детска градина или частно училище при условията и по реда на отменения Закон за народната просвета, подават заявление за продължаване дейността на частната детска градина или частното училище при условията и по реда на този закон.

**(3)** Заявлението по ал. 2 съдържа реквизитите по чл. 328, ал. 2 и в него се посочва юридическото лице, което ще продължи дейността на заварената частна детска градина или частно училище.

**(4)** Към заявлението по ал. 2 се прилагат документите, удостоверяващи изпълнението на изискванията на ал. 1, както и декларация за съгласието на органите на управление на юридическото лице, което ще продължи дейността на частната детска градина или частното училище – когато това не е лицето, получило разрешение за откриване на детската градина или училището при условията и по реда на отменения Закон за народната просвета.

**(5)** Министърът на образованието и науката в едномесечен срок от подаване на заявлението по ал. 2 издава заповед, с която разрешава или отказва да разреши продължаването на дейността на частната детска градина или частното училище.

**(6)** Министърът на образованието и науката отказва да разреши продължаването на дейността на частната детска градина или частното училище, когато:

1. юридическото лице, което ще продължи дейността, не е учредено като търговско дружество, юридическо лице с нестопанска цел, кооперация или като дружество по законодателството на държава членка;

2. не е спазено изискването на чл. 327, ал. 2 и 3.

**(7)** Въз основа на заповедта за разрешение за продължаването на дейността частната детска градина или частното училище се вписва в регистъра на институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

**(8)** Министърът на образованието и науката или управомощено от него длъжностно лице издава удостоверение за вписването по ал. 7 в 7-дневен срок от извършването му.

**(9)** От вписването в регистъра на институциите в системата на предучилищното и училищното образование и издаване на удостоверение за вписване юридическото лице, което продължава дейността на частната детска градина или частното училище,

поема правата, задълженията, правоотношенията, имуществото, активите и пасивите по баланса на детската градина или училището.

**(10)** След изтичането на срока по ал. 2 министърът на образованието и науката със заповед закрива частните детски градини и частните училища, за които не е подадено заявление по ал. 2 или за които е направен отказ по ал. 6. Заповедта се обнародва в „Държавен вестник“ и влиза в сила от деня на обнародването ѝ, освен ако в нея е предвидено друго.

**(11)** В заповедта по ал. 10 се определят условията и редът за пренасочване на учениците и за съхранение на задължителната документация на закритите частни детски градини и училища.

**(12)** Правоприемник на правата и задълженията на закритите при условията на ал. 10 частна детска градина или частно училище е лицето, получило разрешение за откриването на детската градина или на училището по реда на отменения Закон за народната просвета.

**(13)** До издаването на разрешението по ал. 5 или до закриването на заварените към влизането в сила на закона частни детски градини и частни училища правноорганизационната им форма, отношенията с лицето, получило разрешение за откриването им, условията и редът за преобразуване, промяна и закриване се уреждат съгласно отменения Закон за народната просвета и съответните подзаконови актове по прилагането му.

**§ 14.** Субсидия от държавния бюджет при условията и по реда на този закон се предоставя от бюджетната 2018 г. за частните детски градини и частните училища, вписани в регистъра на институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

**§ 15. (1)** С влизането в сила на закона:

1. съществуващите общински обслужващи звена – извънучилищни педагогически учреждения и за организиран отход и спорт, продължават да осъществяват дейността си по този закон като центрове за подкрепа за личностно развитие в зависимост от дейността си по чл. 48;

2. съществуващите държавни обслужващи звена, с изключение на ресурсните центрове за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности и на Националния дворец на децата, продължават да осъществяват дейността си по този закон като съответните специализирани обслужващи звена в зависимост от дейността си по чл. 49.

**(2)** В тримесечен срок от влизането в сила на закона след решение на общинския съвет кметът на съответната община определя със заповед дейността по чл. 48 на съответната институция по ал. 1, т. 1.

**(3)** В петмесечен срок от влизането в сила на закона съответният общински съвет приема правилник за устройството и дейността на съответната институция по ал. 1, т. 1.

**(4)** В тримесечен срок от влизането в сила на закона министърът на образованието и науката определя със заповед дейността по чл. 49 на съответната институция по ал. 1, т. 2 и привежда в съответствие с този закон правилниците за дейността им.

(5) Трудовите правоотношения на работниците и служителите от преобразуваните институции по ал. 1 се уреждат съгласно чл. 123 от Кодекса на труда.

§ 16. (1) С влизането в сила на закона Националният дворец на децата продължава да осъществява дейността си по този закон като специализирано обслужващо звено по чл. 49, ал. 1, т. 2 и може да извършва и дейности по чл. 48, ал. 1, т. 1.

(2) Дейностите по чл. 48, ал. 1, т. 1, които не се финансират от държавния бюджет, се извършват срещу заплащане от Националния дворец на децата в размер и при условия и по ред, определени със заповед на министъра на образованието и науката.

(3) В тримесечен срок от влизането в сила на закона министърът на образованието и науката привежда в съответствие с този закон правилника за дейността на Националния дворец на децата.

§ 17. (1) С влизането в сила на закона Държавният логопедичен център продължава да осъществява дейността си по този закон като специализирано обслужващо звено по чл. 49, ал. 1, т. 2 и т.3 и може да извършва и дейности по чл. 48, ал. 1, т. 3.

(2) В тримесечен срок от влизането в сила на закона министърът на образованието и науката привежда в съответствие с този закон правилника за дейността на Националния дворец на децата.

§ 18. (1) В срок до две години от влизането в сила на закона ресурсните центрове за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности се преобразуват в центрове за подкрепа за личностно развитие със заповед на кмета на съответната община, на територията на която се намират, по реда на глава осемнадесета, раздел I и въз основа на анализ, изготвен от регионалния екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците по чл. 188.

(2) Анализът по ал. 1 включва:

1. оценка на ресурсите на съответната институция по ал. 1;  
2. становище за необходимостта от преобразуване на съответната институция по ал. 1 в център за подкрепа за личностно развитие с предложение за дейността по чл. 48.

(3) Със заповедта за преобразуване по ал. 1 се определя и дейността по чл. 48 на съответния център.

(4) В тримесечен срок от издаването на заповедта по ал. 1 съответният общински съвет приема правилник за устройството и дейността на центъра за подкрепа за личностно развитие.

(5) Трудовите правоотношения на работниците и служителите от преобразуваните центрове се уреждат съгласно чл. 123 от Кодекса на труда.

(6) С преобразуването на центровете по ал. 1 предоставените им имоти – публична държавна собственост, стават публична общинска собственост на съответната община, на територията на която се намират, а вещите – държавна собственост, стават собственост на общината, финансираща преобразувания център.

(7) До преобразуването на центровете по ал. 1 финансирането им се осъществява по досегашния ред чрез бюджета на Министерството на образованието и науката.

**§ 19. (1)** Заварените към влизането в сила на закона държавни обслужващи звена по смисъл на чл. 33а от отменения Закон за народната просвета, извън посочените по параграф 15, ал. 1, т. 2, които не изпълняват дейности по чл. 48 или 49, се закриват със заповед на министъра на образованието и науката в 6-месечен срок от влизането в сила на закона.

**(2)** Архивът на звената по ал. 1 се приема от Министерството на образованието и науката.

**§ 20. (1)** С влизането в сила на закона регионалните инспекторати по образованието продължават да осъществяват дейността си като регионални управления на образованието по смисъла на този закон.

**(2)** Трудовите и служебните правоотношения на служителите по ал. 1 се запазват.

**§ 21. (1)** Учениците, които през учебната 2016-2017 г., учебната 2017-2018 г., учебната 2018-2019 г. и учебната 2019-2020 г. постъпват в I, в V и в VIII клас, се обучават по училищни учебни планове и учебни програми, утвърдени при условията и по реда на този закон.

**(2)** През учебните години по ал. 1 учениците, извън посочените в ал. 1, се обучават и завършват обучението по училищни учебни планове и учебни програми, утвърдени при условията и по реда на отменения Закон за народната просвета и Закон за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план. Училищните учебни планове на учениците, които се обучават за придобиване на професионално образование, се изменят, като учебното време за учебните предмети от професионална подготовка в XI и XII клас се разпределя само в годишен брой часове.

**(3)** Учениците по ал. 2 придобиват основно образование след успешно завършен VII клас. Съдържанието на свидетелството за основно образование, което получават тези ученици, се определя в държавния образователен стандарт за информацията и документите.

**(4)** Учениците, които през учебната 2015-2016 г. са в VIII клас, придобиват основно образование при условията на отменения Закон за народната просвета и получават свидетелство за основно образование в съответствие с държавното образователно изискване по чл. 16, т. 10 от същия закон.

**(5)** Учениците по ал. 2 придобиват средно образование при условията и по реда на чл. 24 от отменения Закон за народната просвета. Съдържанието на дипломата за средно образование, която получават тези ученици, се определя с държавното образователно изискване по чл. 16, т. 10 от отменения Закон за народната просвета.

**(6)** Учениците по ал. 2, които се обучават за придобиване на професионално образование, по тяхно желание може да не полагат втория държавен зрелостен изпит по чл. 24, ал. 3 от отменения Закон за народната просвета, а вместо него в дипломата за средно образование в графата за положен втори държавен зрелостен изпит се вписва средноаритметичната оценка от оценките от държавните изпити за придобиване на професионална квалификация.

**§ 22. (1)** Лице, което преди влизането в сила на закона е завършило успешно последния клас от училищното обучение, но не се е явило или не е положило успешно съответните изпити, предвидени за придобиване на средно образование или на средно



професионално образование, след влизането в сила на този закон придобива средно образование след успешно полагане на държавни зрелостни изпити и/или на държавен изпит за придобиване на професионална квалификация.

(2) Броят и учебните предмети, по които се полагат държавните зрелостни изпити по ал. 1, се определят от юридическите актове, действали към момента на придобиване на правото за явяване на съответните изпити.

(3) Лице по ал. 1, което преди влизането в сила на закона е завършило успешно последния клас от училищното обучение, но не е положило успешно съответните изпити за професионална квалификация, предвидени за придобиване на средно образование, след влизането в сила на този закон придобива средно образование след успешно полагане на държавния изпит по чл. 132, ал. 3, а до провеждането на държавните зрелостни изпити по този закон – по чл. 24, ал. 3 от отменения Закон за народната просвета.

(4) Успешно положените преди влизането в сила на закона изпити, необходими за придобиване на средно образование или средно професионално образование, се признават независимо от вида на изпита и учебното съдържание, върху които те са положени, и лицето полага държавни зрелостни изпити, съответно държавни изпити за придобиване на квалификация по професия, по останалите учебни предмети, съответно за същата професия, върху учебното съдържание, предвидено за изучаване към момента на явяването като общообразователна подготовка, съответно професионална подготовка.

(5) Ако учебните предмети, по които е предвидено полагане на изпити по ал. 1, не съответстват на учебните предмети по чл. 132, ал. 2 и чл. 133, ал. 1, съответно по чл. 24, ал. 3 от отменения Закон за народната просвета - до провеждане на държавните зрелостни изпити по този закон, учебният предмет, по който лицето ще полага държавен зрелостен изпит, се определя при условията и по реда, определени с държавния образователен стандарт за оценяването на резултатите от обучението на учениците.

(6) Ако лицето се е обучавало за придобиване на квалификация по професия, която не е включена в Списъка за професиите за професионално образование и обучение, държавните изпити по ал. 3 се провеждат за професия, определена при условията и по реда на ал. 5.

(7) Държавните зрелостни изпити се организират и провеждат при условията и по реда на допълнителните държавни зрелостни изпити, съответно по чл. 24, ал. 4 от отменения Закон за народната просвета – до провеждането на държавните зрелостни изпити по този закон, а държавните изпити за придобиване на квалификация по професия – при условията и по реда на чл. 132, ал. 3.

§ 23. Параграф 22 се прилага съответно и за лица, които преди влизането в сила на закона са започнали обучението си в последния гимназиален клас, но го завършват успешно след влизането в сила на закона.

§ 24. (1) Лицата, които към влизането в сила на закона заемат длъжност на педагогически специалист, запазват трудовите си правоотношения, ако са имали право да заемат съответната длъжност към момента на възникване на правоотношението.

(2) Лицата, заварени към влизането в сила на закона на длъжността „помощник-директор по...”, се преназначават на длъжността „заместник-директор по...”, а лицата, заварени на длъжността „възпитател” в полуинтерната група, се преназначават на длъжността „учител”.

(3) Лицата, заварени към влизането в сила на закона на длъжността „младши учител” или „младши възпитател”, се преназначават съответно на длъжността „учител” или „възпитател”.

**§ 25.** Одобрените до влизането в сила на закона учебници и учебни помагала продължават да се използват в системата на предучилищното и училищното образование до одобряването на нови познавателни книжки, учебници и учебни комплекти въз основа на учебни програми, утвърдени при условията и по реда на този закон.

**§ 26. (1)** Лицата, които преди влизането в сила на закона са придобили документ за успешно завършен курс за оgramотвяване или курс за усвояване на учебното съдържание по предмети от класове на прогимназиалния етап, организиран от училище в системата на народната просвета по национални и международни проекти и програми, ползват правата на лицата, получили документ по чл. 166, ал. 1, т. 3 и 4.

(2) Лицата по ал. 1, които преди влизането в сила на този закон са придобили документ за успешно завършен курс за усвояване на учебното съдържание по предмети, предвидени за VII клас, организиран от училище в системата на народната просвета, ползват правата на лицата, получили документ по чл. 166, ал. 1, т. 5.

**§ 27.** До влизането в сила на подзаконовите актове, предвидени в този закон, се прилагат действащите в системата на народната просвета подзаконови нормативни актове, доколкото не му противоречат.

**§ 28.** В срок до 1 май 2016 г. Министерският съвет внася в Народното събрание законопроект за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение за привеждането му в съответствие с този закон.

**§ 29.** В Кодекса на труда (обн. ДВ. бр.26 от 1986г., изм. бр.6 от 1988г., изм. бр.21, 30, 94 от 1990г., изм. бр.27, 32, 104 от 1991г., изм. бр.23, 26, 88,100 от 1992г., изм. бр.69, 87 от 1995г., изм. бр.2,12, 28 от 1996г., изм. бр.124 от 1997г., изм. бр.22, 52, 56, 83, 108,133 от 1998г., изм. бр.51, 67, 110 от 1999г., изм. бр.25 от 2001г., изм. бр.1, 105, 120 от 2002г., изм. бр.18, 86, 95 от 2003г., изм. бр.52 от 2004г., изм. бр.19, 27, 46, 76, 83, 105 от 2005г., изм. бр.24, 30, 48, 57, 68, 75, 102, 105 от 2006г., изм. бр.40, 46, 59, 64, 104 от 2007г., изм. бр.43, 94, 108, 109 от 2008г., изм. бр.35, 41, 103 от 2009г., изм. бр.15, 46, 58, 77, 91, 100, 101 от 2010г., изм. бр.18, 33, 61, 82 от 2011г., изм. бр.7, 15, 20, 38, 49, 77, 82 от 2012г.) в чл. 330, ал. 2 се създава т. 10:

„10. педагогически специалист по смисъла на Закона за предучилищното и училищното образование е осъден за умишлено престъпление от общ характер, независимо от реабилитацията.”

**§ 30.** В Закона за вероизповеданията (обн. ДВ. бр.120 от 2002г., изм., бр.33 от 2006г., изм. бр. 59 от 2007г., изм., бр.74 от 2009г.) в чл. 33 се правят следните изменения:

1. Алинея 1 се изменя така:

„(1) По искане на Българската православна църква и на регистрираните вероизповедания може да се откриват духовни училища при условията и по реда на Закона за предучилищното и училищното образование.”

2. Алинеи 2 и 3 се отменят.

3. В ал. 4 думите „училищата по ал. 1, 2 и 3” се заменят с „духовните училища”.

**§ 31.** В Закона за местните данъци и такси (обн. ДВ. бр.117 от 1997г., изм. бр.71, 83, 105, 153 от 1998г., изм. бр.103 от 1999г., изм. бр.34, 102 от 2000г., изм. бр.109 от 2001г., изм. бр.28, 45, 56, 119 от 2002г., изм. бр.84 и112 от 2003г., изм. бр.6, 18, 36, 70, 106 от 2004г., изм. бр. 87, 94, 100, 103, 105 от 2005г., изм. бр.30, 36, 105 от 2006г., изм. бр.55, 110 от 2007г., изм. бр.70, 105 от 2008г., изм. бр.12, 19, 41, 95 от 2009г., изм. бр.98 от 2010г., изм. бр.19, 28, 31, 35, 39 от 2011г., изм. бр.30, 53, 54 от 2012г.) в чл. 6, ал. 1 се правят следните допълнения:

1. Създава се нова буква „г”:

„г) за дейностите по отглеждане и възпитание в задължителното предучилищно образование за ползване на детската градина или училището извън финансираните от държавата дейности;”.

2. Създава се нова буква „з”:

„з) за дейности по обща подкрепа по смисъла на Закона за предучилищното и училищното образование, които не се финансират от държавния бюджет и се осъществяват от центровете за подкрепа за личностно развитие;”.

**§ 32.** В Закона за физическото възпитание и спорта (обн. ДВ. бр.58 от 1996г., изм. бр.53 от 1997г., изм. бр.124 от 1998г., изм. бр.51, 81 от 1999г., изм. бр.53, 55, 64 от 2000г., изм. бр.75, 95, 120 от 2002г., изм. бр.96 от 2004г., изм. бр.88, 103 от 2005г., изм. бр.30, 34, 36 от 2006г., изм. бр.41, 46 от 2007г., изм. бр.50 от 2008г., изм. бр.74 от 2009г., изм. бр.50, 96 от 2010г., изм. бр.35, 99 от 2011г., изм. бр.45, 87 от 2012г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 6, ал. 3 думите „системата на народната просвета” се заменят със „системата на предучилищното и училищното образование”.

2. В чл. 21 ал. 1 и 2 се отменят.

3. В чл. 23:

а) в ал. 1 думите „в V, VI, VII, VIII и IX клас” се заменят с „в V, VI, VII и VIII клас”;

б) в ал. 2, изречение първо, думата „спортна” се заменя със „специализирана” и думите „VIII клас” се заменят със „VII клас”;

в) в ал. 4 думите „Закона за народната просвета” се заменят със „Закона за предучилищното и училищното образование”;

г) алинея 5 се отменя;

д) алинея 8 се изменя така:

„(8) Директорите на общинските спортни училища се назначават от началника на регионалното управление на образованието въз основа на конкурс, проведен по реда на Кодекса на труда и при условия, определени в Закона за предучилищното и училищното образование.”;

е) в ал. 11 думата „спортна” се заменя със „специализирана”.

4. В чл. 33в думите „детските градини, училищата и обслужващите звена” се заменят с „институциите в системата на предучилищното и училищното образование”.

5. В чл. 50 ал. 3 се изменя така:

„(3) Държавата и общините предоставят безвъзмездно изцяло или частично за определено време спортни и туристически обекти и съоръжения на институциите в системата на предучилищното и училищното образование и на висши училища за реализиране на дейности, свързани с физическо възпитание, спорт и туризъм, и за тренировъчна и състезателна дейност на учениците и студентите, при условия и по ред, определени от съответните органи.”

6. В чл. 58а думите „системата на народната просвета” се заменят със „системата на предучилищното и училищното образование”.

7. В чл. 59, ал. 1 т. 1 се изменя така:

„1. програми и дейности по физическото възпитание, спорта и социалния туризъм на деца от детските градини и ученици от училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие;”

**§ 33.** В Закона за туризма (обн. ДВ. бр.56 от 2002г., изм. бр. 119, 120 от 2002г., изм. бр.39 от 2004г., изм. бр.28, 39, 94, 99,105 от 2005г., изм. бр.30, 34, 82, 105 от 2006г., изм. бр.42, 80 от 2007г., изм. бр.31, 36, 66 от 2008г., изм. бр.19, 82 от 2009г., изм. бр.15, 50, 98 от 2010г.) чл. 27, ал. 4 се изменя така:

„(4) Организираните в системата на предучилищното и училищното образование детски и ученически туристически пътувания с обща цена се провеждат въз основа на сключен договор с директора на съответната институция по смисъла на Закона за предучилищното и училищното образование. Договорът се сключва след одобрение от началника на съответното регионално управление на образованието.”

**§ 34.** В Закона за борба с трафика на хора (обн. ДВ. бр.46 от 2003г., изм. бр.86 от 2005г., изм. бр.33 от 2008г., изм. бр.74 от 2009г.) в чл. 23 думите „Закона за народната просвета” се заменят със „Закона за предучилищното и училищното образование”.

**§ 35.** В Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (обн. ДВ. бр.35 от 2009г., изм. бр.74, 82, 93, 99 от 2009г., изм. бр.16, 88, 98, 101 от 2010г., изм. бр.23, 48, 99, 100 от 2011г., изм. бр.20, 33, 38 от 2012г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 26, т. 16 след думата „открива” се поставя запетая и се добавя „преобразува, променя”.

2. В чл. 94, ал. 1 думите „и Закона за народната просвета” се заличават.

**§ 36.** В Закона за интеграция на хората с увреждания (обн. ДВ. бр.81 от 2004г., изм. бр.28, 88, 94, 103, 105 от 2005г., изм. бр.18, 30, 33, 37, 63, 95, 97, 108 от 2006г., изм. бр.31, 46, 108 от 2007г., изм. бр.41, 74 от 2009г., изм. бр.24, 62, 98 от 2010г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 17, т. 1 думите „училищата по чл. 26, ал. 1, т. 1-10 от Закона за народната просвета и в детските градини по чл. 18 от същия закон” се заменят с „в детските градини и в училищата по чл. 37, ал. 1 и чл. 38, ал. 2, т. 1-3 от Закона за предучилищното и училищното образование”.

2. В чл. 47 думите „Закона за народната просвета” се заменят със „Закона за предучилищното и училищното образование”.

**§ 37.** В Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия (обн. ДВ. бр.102 от 2006г., изм. бр.41, 57, 109 от 2007г., изм. бр.69 от 2008г., изм. бр.25, 35, 42, 82, 93 от 2009г., изм. бр.18, 54, 97 от 2010г., изм. бр.23, 32, 48 от 2011г., изм. бр.25, 38, 87 от 2012г.) в чл. 3, ал. 2, т. 3 думите „Закона за народната просвета” се заменят със „Закона за предучилищното и училищното образование”.

**§ 38.** В Закона за данък върху добавената стойност (обн. ДВ. бр.63 от 2006г., изм., бр.86, 105, 108 от 2006г., изм. бр.37, бр.41, 52, 59, 108, 113 от 2007г., изм. бр.106 от 2008г., изм. бр. 12, 23, 74, 95 от 2009г., изм. бр. 94, 100 от 2010г., изм. бр.19, 77, 99 от 2011г., изм. бр. 54, 94 от 2012г.) в чл. 41 се правят следните изменения:

1. В т. 1, буква „а” думите „детски градини, училища или обслужващите ги звена по Закона за народната просвета” се заменят с „институции в системата на предучилищното и училищното образование по Закона за предучилищното и училищното образование”.

2. Точка 3 се изменя така:

„3. доставката на учебници, познавателни книжки и учебни комплекти, одобрени от министъра на образованието и науката, когато стоките са доставени от организациите по т. 1, буква „а”, както и доставката на учебници, познавателни книжки и учебни комплекти, когато стоките са доставени от организациите по т. 1, буква „б”;

**§ 39.** В Закона за насърчаване на заетостта (обн. ДВ. бр.112 от 2001г., изм. бр.54, 120 от 2002г., изм. бр.26, 86, 114 от 2003г., изм. бр.52, 81 от 2004г., изм. бр.27, 38 от 2005г., изм. бр.18, 30, 33, 48 от 2006г., изм. бр.46 от 2007г., изм. бр.26, 89, 109 от 2008г., изм. бр.10, 32, 41, 74 от 2009г., изм. бр.49, 59, 85, 100 от 2010г., изм. бр.9, 43 от 2011г., изм. бр.7 от 2012г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 62, ал. 3, изречение първо думите „по чл. 26 от Закона за народната просвета” се заменят с „по Закона за предучилищното и училищното образование”, а в изречение второ думите „със заповед на” се заменят с „от”.

2. В § 1, т. 18 от допълнителните разпоредби думите „системата на народната просвета” се заменят със „системата на предучилищното и училищното образование”.

**§ 40.** В Закона за движението по пътищата (обн. ДВ. бр.20 от 1999г., изм. бр.1 от 2000г., изм. бр.43, 76 от 2002г., изм. бр.16, 22 от 2003г., изм. бр.6, 70, 85, 115 от 2004г., изм. бр.79, 92, 99, 102, 103, 105 от 2005г., изм. бр.30, 34, 61, 64, 82, 85, 102 от 2006г., изм. бр.22, 51, 97, 109 от 2007г., изм. бр.36, 43, 69, 88, 102 от 2008г., изм. бр.74, 75, 82, 93 от 2009г., изм. бр.54, 98, 100 от 2010г., изм. бр.10, 19, 39, 48 от 2011г., изм. бр.20, 47, 53, 54, 60, 75 от 2012г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 151, ал. 5 думите „училище по чл. 26, ал. 1 от Закона за народната просвета” се заменят с „училище по Закона за предучилищното и училищното образование или в професионален колеж”.

2. В чл. 152:

а) в ал. 3 думите „професионални училища, професионални гимназии, професионални колежи, средни общообразователни училища с професионални

паралелки” се заменят с „професионални гимназии, професионални колежи, средни училища с паралелки за професионална подготовка”;

б) в ал. 16 думите „Професионалните училища, професионалните гимназии, професионалните колежи, средните общообразователни училища с професионални паралелки” се заменят с „Професионалните гимназии, професионалните колежи, средните училища с паралелки за професионална подготовка”.

**§ 41.** В Закона за корпоративното подоходно облагане (Обн. ДВ. бр.105 от 2006г., изм. бр. 52, 108, 110 от 2007г., изм. бр.69, 106 от 2008г., изм. бр. 32, 35, 95 от 2009г., изм. бр. 94 от 2010г., изм. бр.19, 31, 35, 51, 77, 99 от 2011г., изм. бр.40, 94 от 2012г.) се правят следните изменения:

1. в чл. 31, ал.1 , т. 3 думите „съгласно [Закона за народната просвета](#)” се заличават;

2. в чл. 251, ал. 1 думите „системата на народната просвета” се заменят със „системата на предучилищното и училищното образование”.

**§ 42.** В Закона за горите (обн. ДВ. бр.19 от 2011г., изм. бр.43 от 2011г., изм. бр. 38, 60, 82 от 2012г.) се правят следните изменения:

1. в чл. 236, ал.5 думите „Закона за народната просвета, Закона за професионалното образование и обучение и Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план“ се заменят със „Закона за предучилищното и училищното образование и Закона за професионалното образование и обучение”.

2. в § 1 от допълнителната разпоредба:

а) в т. 33 думите „Закона за народната просвета” се заменят със „Закона за предучилищното и училищното образование” и думите „Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план” се заличават;

б) в т. 49 думите „Закона за народната просвета” се заменят със „Закона за предучилищното и училищното образование” и думите „Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план” се заличават.

**§ 43.** В Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (Обн. бр.25 от 2009г., изм. бр.74, 82 от 2009г., изм. бр.32, 73 от 2010г., изм. бр.81 от 2011г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 160:

а) в ал. 1 думите „държавните образователни изисквания” се заменят с „държавните образователни стандарти”;

б) в ал. 2 думите „Закона за народната просвета” се заменят със „Закона за предучилищното и училищното образование”.

2. В чл. 161 ал. 1 се изменя така:

„(1) Учебните планове и учебните програми се утвърждават при условията и по реда на Закона за предучилищното и училищното образование.”

3. В чл. 162 ал. 2 се изменя така:

„(2) Лишените от свобода, навършили 16-годишна възраст, се обучават в училищата по ал. 1 по тяхно желание.”

**§ 44.** В Закона за влизането, пребиваването и напускането на Република България на гражданите на Европейския съюз и членовете на техните семейства (обн.

ДВ. бр.80 от 2006г., изм. бр.109 от 2007г., изм. бр.69 от 2008г., изм. бр.36, 93,102 от 2009г., изм. бр.9 от 2011г., изм. бр.21 от 2012г.) в чл. 15, ал. 2 думите „системата на народната просвета” се заменят със „системата на предучилищното и училищното образование”.

**§ 45.** В Закона за занаятите (обн. ДВ. бр.42 от 2001г., изм. бр.112 от 2001г., изм. бр.56 от 2002г., изм. бр.99, 105 от 2005г., изм. бр.10, 30, 34, 81 от 2006г., изм. бр.19, 82 от 2009г., изм. бр.15 от 2010г., изм. бр.28 от 2011г.) в чл. 45 се правят следните изменения:

1. В ал. 3 думите „системата на народната просвета” се заменят със „системата на предучилищното и училищното образование”.

2. В ал. 4 думите „както и в създадени за лица до 30-годишна възраст с ментални и други здравословни проблеми специални училища” се заличават.

**§ 46.** В Закона за защита при бедствия (обн. ДВ. бр.102 от 2006г., изм. бр.41, 113 от 2007г., изм. бр.69, 102 от 2008г., изм. бр.35, 74, 93 от 2009г., изм. бр.61, 88, 98 от 2010г., изм. бр.8, 39, 80 от 2011г.) в чл. 16 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите „системата на народната просвета” се заменят със „системата на предучилищното и училищното образование”.

2. В ал. 3 думите „обучение, учебни материали и помагала” се заменят с „обучение и учебни материали”, а думите „народната просвета” се заменят с „предучилищното и училищното образование”.

**§ 47.** В Закона за чужденците в Република България (обн. ДВ. бр.153 от 1998г., изм. бр.70 от 1999г., изм. бр.42,112 от 2001г., изм. бр.45, 54 от 2002г., изм. бр.37, 103 от 2003г., изм. бр.37, 70 от 2004г., изм. бр.11, 63, 88 от 2005г., изм. бр.30, 82 от 2006г., изм. бр.11, 29, 52, 63, 109 от 2007г., изм. бр.13, 26, 28, 69 от 2008г., изм. бр.12, 32, 36, 74, 82, 93, 103 от 2009г., изм. бр.73 от 2010г., изм. бр.9,43 от 2011г., доп. бр.21, 44 от 2012г.) в чл. 24е, ал. 4 думите „системата на народната просвета” се заменят със „системата на предучилищното и училищното образование”.

**§ 48.** В Закона за висшето образование (обн. ДВ. бр.112 от 1995г., изм. бр.28 от 1996г., изм. бр.56, 57, 58 от 1997г., изм. бр.60, 66, 111, 113 от 1999г., изм. бр.54 2000г., изм. бр.22 от 2001г., изм. бр.40, 53 от 2002г., изм. бр.48, 70 от 2004г., изм. бр.77, 83, 103 от 2005г., изм. бр.30, 36, 62, 108 от 2006г., изм. бр.41 от 2007г., изм. бр.13, 43, 69 от 2008г., изм. бр.42, 74, 99 от 2009г., изм. бр.38, 50, 56, 63, 101 от 2010г., изм. бр.61, 99 от 2011г., изм. бр.60 от 2012г.) в чл. 68, ал. 4 думите „Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план” се заменят със „Закона за предучилищното и училищното образование”.

**§ 49.** В Закона за закрила на детето (Обн. ДВ. бр.48 от 2000г., изм. бр.75, 120 от 2002г., изм. бр.36, 63 от 2003г., изм. бр.70, 115 от 2004г., изм. бр.28, 94, 103 от 2005г., изм. бр.30, 38, 82 от 2006г., изм. бр.59 от 2007г., изм. бр.69 от 2008г., изм. бр.14, 47, 74 от 2009г., изм. бр.42, 50, 59, 98 от 2010г., изм. бр.28, 51 от 2011г., изм. бр. 32, 40 от 2012г.) се правят следните изменения:

1. в чл. 5б, ал. 1 думите „регионалните инспекторати по образованието” се заменят с „регионалните управления на образованието”.

2. в чл. 6а, ал. 4 се правят следните изменения:

а) в т. 3, буква „а“ думите „училища, детски градини и обслужващи звена в системата на народната просвета“ се заменят с „училища и детски градини в системата на предучилищното и училищното образование“;

б) в т. 3, буква „б“ думите „регионалните инспекторати по образованието“ се заменят с „регионалните управления на образованието“;

в) в т. 8, буква „б“ думите „обслужващи звена“ се заменят с „в центровете за подкрепа на личностното развитие“.

3. в чл. 17а, ал. 1, т. 14 думите „обслужващи звена“ се заменят с „центровете за подкрепа на личностното развитие“.

4. в чл. 20а, ал. 1 думите „регионалния инспекторат по образованието“ се заменят с „регионалното управление на образованието“.

§ 50. В Закона за хазарта (Обн. ДВ. бр.26 от 2012г., изм. бр.54, 82, 94 от 2012г.) в чл. 44, ал. 1 думите „[глава четвърта от Закона за народната просвета](#)“ се заменят със „Закона за предучилищното и училищното образование“.

§ 51. В Закона за данъците върху доходите на физическите лица (обн. ДВ. бр. 95 от 2006г., изм. бр. 52, 64, 113 от 2007г., изм. бр. 28, 43, 106 от 2008г., изм. бр.25, 32, 35, 41, 82, 95, 99 от 2009г., изм. бр. 16, 49, 94, 100 от 2010г., изм. бр. 19, 31, 35, 51, 99 от 2011г., изм. бр. 40, 81, 94 от 2012 г.) в чл. 22, ал. 1, т.1, буква „г“ думите „съгласно Закона за народната просвета“ се заличават.

§ 52. Дейностите в детските градини, училищата и обслужващите звена от системата на народната просвета до края на учебната 2015-2016 година се организират, осъществяват и контролират при спазване на отменения Закон за народната просвета и актовете по неговото прилагане.

§ 53. До влизането в сила на глава шестнадесета за финансирането в системата на предучилищното и училищното образование се прилагат съответно разпоредбите на отменения Закон за народната просвета.

§ 54. Законът влиза в сила от учебната 2016-2017 г., с изключение на :

1. глава шеста, раздели I, II и III с членове от 71 до 95, които влизат в сила три месеца след обнародването на закона в Държавен вестник;

2. глава шестнадесета, която влиза в сила от 1 януари 2016 година.

**Вносител:**



## **Мотиви**

### **към Закона за предучилищното и училищното образование**

#### **Причини, които налагат приемането на закона:**

Действащият Закон за народната просвета (ЗНП) е приет през 1991 г. и оттогава е изменян и допълван повече от 20 пъти. Той съдържа оскъдна уредба и оставя основни обществени отношения да бъдат уредени на подзаконово ниво. Успоредно със ЗНП от 1999 г. е в сила и действа Законът за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план. Този закон е приет на основание ЗНП като едно от държавните образователни изисквания, но създава паралелна и често противоречаща на ЗНП уредба. За прилагане на ЗНП е издаден правилник, който поради непълнотата на законовата уредба регулира първично основни обществени отношения, т. е. не конкретизира, а често дописва закона.

Динамичните промени в обществените отношения през последните години, бурното навлизане на информационните и комуникационните технологии в човешкия живот поставиха нови предизвикателства пред традиционните образователни модели и традиционните форми на общуване. Постепенно надделя мнението, че е необходимо предефиниране на целите на българското предучилищно и училищно образование.

Необходимостта от нов закон произтича и от факта, че действащата нормативна уредба не поставя ясно и категорично фокуса върху развитието на личността на детето и ученика с неговата автономност и свобода на избор, право на личен стремеж към преуспяване и благоденствие, принадлежност, участие и отговорност към множество общности и групи едновременно.

Разработването на проекта на Закон за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) е предшествано от Концепция за основните принципи и иновативните моменти в проекта на нов закон за предучилищното и училищното образование, публикувана на сайта на Министерството на образованието и науката за обществено обсъждане през март 2011 г. и разработена както от експерти в Министерството на образованието и науката, така и от представители на местната власт, на научната общност, преподаватели във висшите училища, образователни експерти от граждански организации, директори на детски градини и училища от страната, учители, психолози, родители.

### **Цел на закона:**

С проекта на Закон за предучилищното и училищното образование се цели преодоляването на основните предизвикателства, които съвременното общество поставя пред българското образование. В информационния век, в обществото на знанието, основната цел на образованието трябва да бъде изграждането на автономни и инициативни личности, уважаващи другите, способни да работят съвместно, владеещи ключови компетентности, с нагласи за учене през целия живот, осъзнати за силните си страни и способни да ги развиват и прилагат за себе си и в полза на общността.

За разлика от действащия закон проектът е по-дескриптивен и се старее да обхване всичко значимо в образованието. Той предвижда създаването на по-ясна и работеща нормативна уредба с приемането на държавни образователни стандарти. Към закона не се предвижда правилник за прилагането му, което води до намаляване на обема от нормативни актове в системата на предучилищното и училищното образование. Този подход гарантира и по-доброто познаване и прилагането им от страна на участниците в образователния процес – учители, директори, ученици, родители. Така проектът на закон гарантира прозрачност и предвидимост по отношение на политиките, които се предприемат в системата.

Проектът на ЗПУО осигурява нормативни предпоставки за цялостно и ефективно изпълнение на конкретни мерки както от Стратегията за икономическо развитие „Европа 2020”, така и от национални стратегически документи.

Приемането на проекта на нов ЗПУО ще ускори процесите на административната реформа и децентрализацията на държавното управление чрез прехвърляне на правомощия и ресурси от централната власт към местното самоуправление.

### **Основни положения в законопроекта:**

1. В предложения проект на закон образованието ясно и категорично е дефинирано като национален приоритет.

2. Въведено е ново разбиране за образователните стандарти с акцент върху постигането на целите и резултатите – съвкупност от задължителни изисквания за резултатите в системата на предучилищното и училищното образование, както и за условията и процесите за тяхното постигане.

3. Важен момент е националната квалификационна рамка (отсъстваща от досегашния модел на образование) и обвързването ѝ с компетентностите, които децата и учениците следва да придобият в детската градина и в училището.

4. Качествено нов процес в образованието ни е регламентирането на приобщаващото образование като неизменна част от правото на образование – процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете и на всеки ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността – важно е всяко дете и всеки ученик.

5. Последователно се провежда политиката на запазване и засилване ролята на държавата във финансиране на предучилищното образование и за промяна на обществените възприятия за него като за част от системата на социални услуги, като по този начин извеждаме като основополагащи образователните приоритети на ранното детско развитие.

Законопроектът за предучилищното и училищното образование осигурява много възможности за избор на родителите, а именно:

1. до навършване на задължителната предучилищна възраст те могат да избират както детската ясла и детската градина, така и грижите у дома или алтернативни форми като родителските кооперативи;
2. след навършване на задължителната предучилищна възраст родителите могат да изберат една от следните форми на организация на предучилищното образование: целодневна, полудневна, почасова или самостоятелна организация.

Като допринасят за преодоляване на разликите в уменията и съдействат за когнитивното, езиковото, социалното и емоционалното развитие, образованието и грижите в ранна детска възраст спомагат да се прекъсне порочният кръг на ниски постижения и загуба на интерес, който често води до преждевременно напускане на училище, а оттам и до предаване на бедността от едно поколение на друго.

В този смисъл осигуряването на всеобщ равностоен достъп до висококачествено образование и грижи в ранна детска възраст може да има сериозен принос за успеха на стратегията „Европа 2020“, и по-специално за постигане на две от водещите цели на ЕС: намаляване на дела на преждевременно напускащите училище под 10 % и

предпазване на поне 20 милиона души от застрашаващата ги бедност и социално изключване.

6. Едно от основните предимства на Законопроекта за предучилищното и училищното образование е, че се предвижда активно участие на родителите. За първи път в историята на българското образование те се приемат като участници в образователния процес. Те ще участват в различни инициативи и дейности в детската градина и училището, ще получават подкрепа и консултиране по въпроси, свързани с образованието и с личностното развитие на децата им, ще изразяват мнение и ще правят предложения за развитие на детската градина и училището, ще участват в дейности по оценяване на образователната среда на детската градина, ще участват в управлението чрез Обществения съвет.

7. Предложеният законопроект предвижда още следните промени:

- Въвежда нова образователна структура в системата на училищното образование с цел яснота и подреденост – основна образователна степен с два етапа: начален (I – IV клас) и прогимназиален (V – VII клас), и средна степен с два етапа: първи гимназиален етап (VIII – X клас) и втори гимназиален етап (XI и XII клас). Двата етапа в средната степен на образование осигуряват вертикална и хоризонтална проходимост в системата; възможност за смяна на избора; предуниверситетска подготовка; тясно профилирано и професионално образование в последните 2 години.

- Създава се нов вид училище – „обединено” (от I до X клас). По този начин учениците от малки населени места или тези, чиито семейства са в затруднено финансово положение, ще имат възможност да завършат първи гимназиален етап в родното си място. Тези училища могат да осигуряват и професионална подготовка, като така учениците ще могат да придобият квалификация по част от професия, а за професии с I степен на професионална квалификация – и придобиване на професионална квалификация. Заварените към влизане в сила на този закон общински основни училища се преобразуват в едно от училищата в новия закон – по решение на общинския съвет.

- Дава се възможност професионалните гимназии и професионалните училища, по модела на германската дуална система, да осъществяват професионално обучение във втори гимназиален етап (XI и XII клас) и по пътя на обучение чрез работа (дуално обучение). Обучението чрез работа (дуално обучение) е форма на партньорство между професионална гимназия и работодател, която съчетава обучение в реална

работна среда чрез наемане на работа в предприятие и обучение в професионална гимназия или професионално училище.

Целта е създаване на възможности за по-тясно сътрудничество на професионалните гимназии и бизнеса, придобиване на практически ориентирано обучение, осигуряващо заетост на учениците, и насочването им за кариерна реализация по придобитата професия в предприятието партньор.

- Въвежда се статут на училище с национално значение.
- Дава се възможност за развитие на иновативни училища.
- В зависимост от желанието на родителите и възможностите на училището поетапно се въвежда целодневна организация на учебния ден и от V до VII клас като инструмент за превенция на отпадането от училище, идентифициране, развитие и удовлетворяване на таланта, интересите и потребностите на учениците, осигуряване на специализирана помощ при подготовката им и максимално оползотворяване на свободното им време.

8. Проектът на ЗПУО предефинира видовете училищна подготовка с цел повишаване на грамотността и пригодността към пазара на труда, което е ключова разлика в сравнение с действащия ЗНП.

Проектът осигурява автономия на училищата да разработват учебни планове, учебни програми за разширена и допълнителна подготовка, както и да разпределят учебната програма в рамките на съответния етап в зависимост от потребностите на учениците. По този начин се постига свобода на училището да определя целите и резултатите (придобитите компетентности) на училищно ниво въз основа на потребностите и интересите на учениците. В часовете, предназначени за придобиването на тази подготовка, учениците могат да изучават предмети като предприемачество, гражданско образование, здравно образование, програмиране, учебни предмети, които формират национално самочувствие и патриотичен дух сред децата и учениците и др.

9. С предложението законопроект за пръв път се уреждат обществени отношения, свързани с възможностите за валидиране на компетентности в неформалното обучение и информалното учене като част от широкоразбиращия образователен процес. Развиват се самостоятелната, индивидуалната, дистанционната, както и комбинираната форми на обучение. Целта е: повече възможности за достъп до образование за различни

категории лица и превенция на отпадането и ранното напускане на образователната система.

10. Предложеният законопроект оптимизира системата на оценяването – за първи път оценяването на учениците е включено с подробно и ясно определение в закон, което му дава важен статут. Оценяването е поставено на ново качествено ниво чрез целите, които са заложили в него – не само като процес за установяване на постигнатите резултати, а и като инструмент за диагностика на индивидуалните постижения, напредъка и потребностите на всеки отделен ученик. Текущото оценяване е определено като инструмент за обратна връзка и за мотивация за учене. Оценяването ще бъде и важен инструмент за мониторинг на образователния процес и за разработване на политики за подобряване на качеството му. Акценти са и:

- качествените оценки за учениците I-III клас и за учениците със СОП. Учениците със СОП вече ще завършват с удостоверение за завършен начален етап.

- възможността за оценяване в точки – при националните външни оценявания и държавните зрелостни изпити, както и при текущите изпитвания;

- учениците до IV клас не повтарят класа;

11. Въвежда се нов елемент в образователния процес – „подкрепа за личностно развитие”. Елементът е неразривно свързан с обучението, възпитанието и социализацията на децата и учениците. Философията, която стои в основата му, се отнася до връзката между емоционалното, моралното, социалното, интелектуалното развитие на детето и ученика и формиращата роля на обучението в училище. Фокусът се поставя върху грижата за човешкият фактор.

Подкрепата за личностно развитие е представена на две нива: ниво на обща подкрепа и ниво на допълнителна подкрепа. Нивото на обща подкрепа е фундаменталното ниво на елемента „подкрепа за личностно развитие”. То се отнася до всички деца и ученици, следователно подкрепата, която се осигурява касае отговор на потребности, които не изискват допълнителен ресурс от средата и обхващат дейности, които са превантивни по отношение на някакъв вид пречка пред обучението на детето или ученика. Нивото на допълнителна подкрепа е надграждащо и отразява потребности на децата и учениците, които са специфични и изискват допълнителен ресурс в средата, за да се отговори на тях. Второто ниво на подкрепа включва ситуации на деца и

ученици със специални образователни потребности, деца и ученици с хронични заболявания, деца и ученици с изяви дарби, деца и ученици в риск.

За реализиране на общата и допълнителната подкрепа в детските градини и училищата работят психолог или педагогически съветник, логопед, социален работник и ресурсни учители.

Нова стъпка в образователната политика е екипната работа по случай на дете или ученик. Тя е насочена към индивидуализиране на обучението, подкрепата и цялостната грижа за детето или ученика в периода му на обучение толкова дълго, колкото е необходимо. Екипите не са постоянни, а се създават и работят гъвкаво, в зависимост от потребностите на детето или ученика. Екипи за подкрепа на личностното развитие се създават и на ниво Регионално управление на образованието, като тяхната функция е свързана с контрол, мониторинг и координация на работата на екипите на ниво детска градина или училище.

12. Предлаганият проект на закон внася ново качество в образованието ни, като с цел развитие и прилагане на междусекторни политики и интегриране на грижата за децата и учениците, гарантиране на дейностите, услугите и програмите с грижа за развитието на интересите и способностите на децата в общността се създават центрове за подкрепа за личностно развитие. Една част от центровете обхващат сега съществуващите обслужващи звена и ресурсни центрове в системата, друга част се предвижда да бъдат преобразувани институции като помощните училища. Преобразуването ще се извършва въз основа на анализ, изготвен от регионалния екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, като срокът за помощните училища е 5 години. Важна стъпка е преминаването на центровете към общините, обвързването на дейността им с областната и общинска стратегия за услуги в общността и интегрирането им с другите сфери като здравната и социалната.

Основните цели на промените са:

- изграждане на детска градина и училище на всеки;
- гъвкави подходи за обучение;
- изключване на възможности за сегрегация на децата със специални образователни потребности в обособени специални училища от интернатен тип;
- осигуряване на възможности за подкрепящо обучение за всяко дете без отделяне от семейната му среда.

13. Ключов акцент в законопроекта е отварянето на детската градина и училището – превръщането им в ключова институция на общността – с цел създаване на условия за ефективно взаимодействие и за активни и демократично функциониращи общности към всяка детска градина и всяко училище се създава Обществен съвет.

Общественият съвет се състои от нечетен брой членове и включва един представител на съответната община, а за държавните детски градини и училища – представител на финансиращия орган, и минимум трима представители на родителите на деца и ученици от съответната институция. В състава на Обществения съвет на професионалните училища се включва и представител на бизнеса.

Общественият съвет е орган за развитие на образователната институция и граждански контрол на управлението ѝ.

14. Проектът предвижда разширени, но обосновани права на децата и учениците: участие в обсъждането при решаване на въпроси, засягащи училищния живот и училищната общност, право на съвещателен глас в Обществения съвет, участие в училищния живот и организационното развитие на училището чрез различни форми на ученическо самоуправление.

15. Във всяко училище с участието на представители на педагогическия съвет, на Обществения съвет, на Настоятелството и на ученическото самоуправление се създава и приема Етичен кодекс на училищната общност.

16. Детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие са длъжни да осъществяват дейности по превенция на насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес.

17. Законопроектът предлага съвременни подходи за управление на дисциплината, основани на подкрепа, мотивиране и превенция. При работата с децата и с учениците институциите в системата на предучилищното и училищното образование основават дейността си на принципа на позитивната дисциплина, който се свързва с мерки и подходи, гарантиращи изслушване на детето и ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите.

След изчерпването на останалите механизми за въздействие върху вътрешната мотивация и за преодоляване на проблемното поведение на учениците може да се налагат и санкции като крайно решение.



18. Предложеният проект на акт има за цел да приведе нормативната ни уредба в по-пълно съответствие с изискването за повишаване квалификацията на учителите, директорите и другите педагогически специалисти, като въвежда:

- задължителна квалификация (48 часа за периода на атестиране), която се измерва чрез система от квалификационни кредити и се удостоверява с документ от обучения по специализирани международни и национални програми; повишаването на квалификацията на конкретния педагогически специалист е в съответствие с професионалния профил на изпълняваната длъжност, с професионалното развитие на педагогическия специалист, с националната, регионалната, общинската и училищната политика и е насочено и към напредъка на децата и учениците, както и към подобряване на образователните им резултати;
- атестация на 4 години като процес на оценяване на съответствието на квалификацията и дейността на педагогическите специалисти и на директорите с професионалния им профил, резултатите на учениците, както и със стратегията за развитие на детската градина и училището;
- информационен регистър на одобрените програми за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти – доставчиците на квалификационни услуги за педагогически специалисти имат право да регистрират програмите си;
- кариерно израстване освен на учителите, и на останалите педагогически специалисти – психолози, логопеди, директори;
- с цел привличане на младите хора към учителската професия е регламентирана практическата подготовка на студенти, които се обучават за придобиване на степен на висше образование в професионално направление, съответно на длъжностите на учителите и другите педагогически специалисти, както и на лицата, които са придобили степен на висше образование и се обучават за придобиване на професионална квалификация „учител“; чрез въвеждането на статута „стажант-учител“ ще помогнем на новите учители да се приспособят към професията и да не я напуснат прекалено бързо.

19. По отношение подобряване на качеството на образованието и организационно развитие на съответната образователна институция в предложения законопроект за първи път се урежда:

- изискване за прилагане на вътрешна система за управление на качеството в училищата и детските градини;

- външното оценяване на качеството на предлаганото образование, което ще се извършва от Национален инспекторат по образованието на основата на обективни критерии, групирани по области, които ще обхващат цялостното управление на училището, дейността на педагогическите специалисти, резултатите и постиженията на учениците и техния напредък, както и получената подкрепа при проблеми в ученето, взаимоотношенията с родителите, с представителите на местната власт и други заинтересовани страни. В процеса на инспектиране ще се отчита и влиянието на външната и вътрешната среда, в която институцията функционира. В инструментариума за инспектиране на образователните институции се предвижда още изслушване и проучване чрез въпросници и анкети на мнението на ученици, родители, социалните партньори, педагогическите специалисти;

- създаването на Национален инспекторат по образование в България е продиктувано от необходимостта за:

- независима и външна оценка на качеството на образованието, предлагано в училище;
- насърчаване на детските градини и училищата за поддържане и подобряване на качеството на образованието, което предлагат;
- публично отчитане на качеството на образование;
- предоставяне на надеждна информация за образованието и обратна връзка дали реформите са успешни или не.

Резултатите от инспектирането на образователните институции ще са база за формиране и осъществяване на държавната политика в областта на предучилищното и училищното образование.

## 20. По отношение на финансирането законопроектът:

- трайно урежда действащия модел на финансиране, в основата на който е децентрализацията на финансирането до ниво училище (досега нормите бяха с годишен характер и се повтаряха в ежегодните закони за държавния бюджет);

- регламентира финансирането от държавния бюджет на децата и учениците, които се обучават в частните училища и в частните детски градини, като по

този начин ще се разшири достъпа до образование, от една страна, и ще се повиши конкуренцията между образователните институции, от друга. Всичко това ще доведе до по-качествено образование и в общинските, и в частните детски градини и училища.

Мярката ще гарантира и изпълнението на държавната политика в сферата на образованието и в частните детски и градини и училища.

Въведеното финансиране е в съответствие, от една страна, с Решения на КЗД (Решение № 234 от 18.11.2008 г., Решение № 9 от 20.01.2010 г. и Решение № 157 от 18.06.2012 г.), в които се препоръчва на министъра на образованието и науката в рамките на своите правомощия да предприеме мерки за равно третиране на учениците в държавните, общинските и частните училища. От друга страна, съгласно чл. 53, ал. 6 от Конституцията на Република България прогласява задължение на държавата да насърчава образованието, като създава и финансира училища, подпомага способни ученици. Нормата не диференцира училищата според това дали са държавни, общински или частни. Ангажиментът на държавата се отнася за всички училища, няма основание те да бъдат разделяни и следва децата да бъдат еднакво третирани, независимо от собствеността на училището, в което се обучават.

В този смисъл законопроекът отразява схващането, че за държавата децата и учениците не са частни и държавни, а деца и ученици на България.

- Регламентира се и предоставянето на средства за поощряване на качеството на образованието - това ще са целеви средства за училищата със слаби резултати и нецелеви за училищата с високи. Средствата за училищата със слаби резултати ще бъдат целеви за подобряване на качеството. За училищата с високи резултати тези средства ще могат да се използват и за допълнителни възнаграждения, както и за различни дейности по подобряване на образователната среда по преценка на училището. В този случай целта е поощряване на училищата.

- Запазва се действащата система на делегирани бюджети за училищата, като на законово ниво се въвеждат разпоредби за прозрачност и отчетност на училищните бюджети и на разпределението на средствата в системата; предоставянето на правомощия на обществените съвети по

съгласуване и контрол на делегирания бюджет подобрява рамката на отчетност и засилва отговорността на директора към външните заинтересовани страни.

21. Разрешителният режим за откриване и преобразуване на частните детски градини и училища, въведен със Закона за народната просвета, се привежда в съответствие със Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност. Частните детски градини и частните училища ще осъществяват дейността при условията на регистрационен режим.

Другите промени, предвидени в законопроекта, се отнасят до уреждане на положения, които за първи път получават законова уредба или до усъвършенстване на действащи нормативни положения.

В съответствие с установената практика в повечето европейски държави от приложното поле на закона са изключени специфичните отношения в областта на професионалното образование и обучение, които са предмет на отделен закон.

#### **Очаквани резултати:**

Приемането на изцяло нов закон в областта на предучилищното и училищното образование следва да отрази настъпилите промени в общественото развитие и да отговори на очакванията и на участниците в системата, и на обществото за по-качествен и пълноценен образователен процес, чрез:

- осигуряване на подкрепа за личностното и индивидуално развитие на всяко дете и на всеки ученик;
- създаване на условия за мотивиране на учениците за учене през целия живот;
- задаване параметрите на гъвкава и адекватна система на предучилищното и училищното образование въз основа на новите очаквания и изисквания, която да позволява непрекъснато вътрешно развитие и усъвършенстване в отговор на обществените промени и потребности;
- създаване и регулиране на система, в която образователните институции получават необходимата им автономия да формулират и провеждат собствени политики, превръщащи ги в среда за формиране на демократично гражданство, и да се самоуправляват;

- гарантиране на достъпа до образование и намаляване на броя на необхванатите и отпаднали ученици;
- въвеждане на нова образователна структура;
- повишаване качеството на образованието;
- гарантиране на ефективно партньорство и дефиниране на отговорностите на всички участници в образователния процес;
- условия за активизиране и участие на бизнеса и на гражданското общество във формирането, реализирането, анализа и оценката на политиките на детската градина и училището;
- въвеждане на система за управление на качеството и външно инспектиране на образователните институции;
- изградена система за квалификация и кариерно развитие на педагогическите специалисти;
- ефективно управление на ресурсите;
- регулиране на основни правила за прилагане на принципа на субсидиарността;
- осигуряване на справедлив и гъвкав финансов модел;
- създаване на условия за прилагане на интегрирани политики с другите публични сектори за постигане целите на образованието.

Освен това предложеният проект на закон в голяма степен ще кодифицира материята, доколкото обединява уредба, понастоящем съдържаща се в Закона за народната просвета, Законът за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план и Правилника за прилагане на Закона за народната просвета.

**Необходимост от допълнителни финансови средства:**

Прилагането на закона и изпълнението на дейностите, предвидени в него, ще се осигурява финансово в рамките на определените средства за образование през съответната година.

### **Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз:**

Проектозаконът е изготвен след задълбочено проучване и анализ на нормативната уредба, както и на добрите практики в европейски и в международен план.

Във връзка с чл. 28, ал. 2, т. 5 от Закона за нормативните актове, предложеният законопроект няма отношение към правото на Европейския съюз, поради което не е необходимо да се изготвя справка за съответствие с правото на ЕС.

### **Вносител:**